

การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปริญญานิพนธ์

ของ

พินิจ สิงห์โต

- 2 ส.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา

กันยายน 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทคัดย่อ
ของ
พินิจ สิงห์โต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา

กันยายน 2532

การศึกษาทศวรรษนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบทดสอบฉบับนี้ แบ่งเป็น 6 ตอนคือ ตอนที่ 1 ด้านราคจริต ตอนที่ 2 ด้านโทสจริต ตอนที่ 3 ด้านโมหจริต ตอนที่ 4 ด้านสัทธาจริต ตอนที่ 5 ด้านวิทกจริต และตอนที่ 6 ด้านพุทธิจริต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทศวรรษ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2531 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 1,292 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิธีการศึกษา ได้ทำการทดสอบ 3 ครั้งโดยการทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อหาความจำแนกของแบบทดสอบ เป็นรายข้อ เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อสอบ การทดสอบครั้งที่ 2 เพื่อทดลองหาความจำแนกอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณาคัดเลือกข้อสอบ การทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อหาความจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรง และสร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนปกติ

ผลการศึกษาพบว่า ได้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ ด้านความจำแนกรายข้อของแบบทดสอบหาโดยวิธีการทดสอบค่า t พบว่ามีค่าตั้งแต่ 2.278 ถึง 22.234 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยใช้สูตร คูเคอร์-ริชาร์ดสัน 20 มีค่าตั้งแต่ .756 ถึง .870 และรวมทั้งฉบับมีค่า .896 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ หาโดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้ช้อยอยู่แล้ว พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 5.795 ถึง 8.121 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบหาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบกับคะแนนที่ได้จากการประเมินโดยครูที่ปรึกษากับกลุ่มเพื่อน พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง .547 ถึง .790 ซึ่งทุกค่าของความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และค่าความจำแนก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดจริตแต่ละด้าน พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง -.313 ถึง .667

A CONSTRUCTION OF PERSONALITY TEST ON THE SIX TEMPERAMENTS IN
BUDDHISM FOR MATHAYOM SUKSA IV-VI STUDENTS

2.

AN ABSTRACT
BY
PINIJ SINGTO

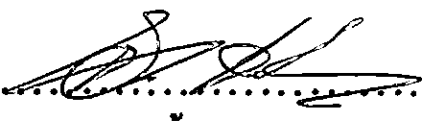
A dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
September 1989

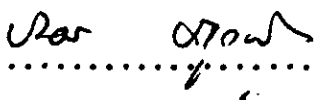
The purpose of this study was to construct a test to measure the six temperaments in Buddhism for Mathayom Suksa IV-VI students. This test composed of six subtests. Rāga-carita; Dosa-carita; Moha-carita; Suddhā-carita; Vitakka-carita and Buddhi-carita. The sample size of 1,292 Mathayom Suksa IV-VI students in Nakhonpathom province during the academic year 1988 was obtained by randomized sampling using stratified sampling technique. The first testing was administered to review and select test items and find discriminating power. The second one was to re-determine the discriminating power of the test and select test items. And the third one was to find discriminating power, reliability, validity and normalized T-score norms.

A good quality test obtained by this study. The discriminating power through using t-test ranged from 2.278 to 22.324 . The reliability calculated by Kuder-Richardson 20 formula ranged from .756 to .870 and the whole test was .896 . The construct validity of the test determined by using known group technique ranged from 5.795 to 8.121 . The concurrent validity determined by the coefficient correlation between testing scores and scores evaluated by advisor and peers group ranged from .547 to .790 . The reliability, validity and discriminating power of this study was significant at the .01 level. The coefficient correlation of each six subtests ranged from -.313 to .667 .

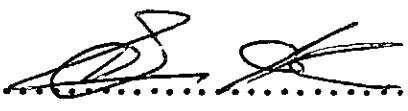
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะ และคณะกรรมการสอบไต่พิจารณาปริญญาโท
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใด

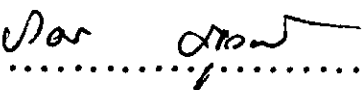
คณะกรรมการที่ปรึกษา

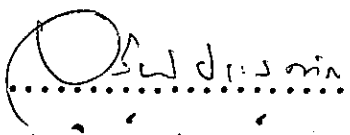
..........ประธาน
(รศ.ลวน สายยศ)

..........กรรมการ
(รศ.บังอร ภูวภิรมย์ชัย)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(รศ.ลวน สายยศ)

..........กรรมการ
(รศ.บังอร ภูวภิรมย์ชัย)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.จรินทร์ ประสงค์สม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...10... เดือน...ตุลาคม...พ.ศ. 2532

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ เป็น
ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ล้วน สายยศ
และรองศาสตราจารย์บังอร ภูวภิรมย์ชัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบ
ขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จรินทร์ ประสงค์สม รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา คัมภุญเต็ก
ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบนำผลการขอบพระคุณพระมหาประยูร ธมฺมจิตฺโต คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่กรุณาจัดผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และตรวจสอบ
แบบทดสอบในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ตลอดจนคณะครูของโรงเรียน
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกท่านที่ให้แรงจูงใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี
ขอขอบคุณอาจารย์อรุณญา วัลลภาชัย อาจารย์สมศักดิ์ ภักดี และอาจารย์สุเชษฐ์ คำนุชนารถ
ที่ช่วยในงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขออมรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดา ที่ ๆ ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มี
พระคุณทั้งหมด ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความเมตตา และให้กำลังใจสนับสนุนการศึกษาตลอดมา

พินิจ สิงห์โต

กันยายน 2532

สารบัญ

บท	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	4
ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้	5
ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
หลักพุทธธรรมในแง่ของทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา	11
ความหมายของจิตและความหมายของบุคลิกภาพ	21
ประเภทและโครงสร้างของจิต	24
สาเหตุการเกิดจิต	29
วิธีสังเกตจิต	31
การวัดบุคลิกภาพ	35
การพัฒนาแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
3 วิธีดำเนินการศึกษาครั้งนี้	44
ประชากร	44
กลุ่มตัวอย่าง	44
วิธีดำเนินการสร้างแบบทดสอบ	45
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	50
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	55
ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองสัปดาห์ที่ 1	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองสัปดาห์ที่ 2	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองสัปดาห์ที่ 3	100
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้	120
กลุ่มตัวอย่าง	120
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	120
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	120
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	121
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	130
ภาคผนวก	135
ประวัติย่อของผู้วิจัย	160

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบแต่ละครั้ง.....	45
2	คำสถิติพื้นฐานและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	63
3	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 คำนราจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	64
4	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 คำนโสจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	67
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 คำนโมหจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	70
6	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 คำนสัทจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	73
7	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 คำนวิกจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	76
8	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 คำนพุทจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	80
9	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา	
	แต่ละตอน จากการทดสอบครั้งที่ 1.....	83
10	คำสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	84
11	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 คำนเรจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	85
12	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 คำนโสจจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	87
13	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต	
	6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 คำนโมหจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	89

14	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ด้านสัทธจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	91
15	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 ด้านวิศกจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	93
16	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 ด้านพุทธิจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	95
17	ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็นแต่ละตอน จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	98
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธ- ศาสนาแต่ละด้าน จากการทดสอบครั้งที่ 2.....	99
19	ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	100
20	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 ด้านราคจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	101
21	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 ด้านโทสจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	103
22	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 ด้านโมหจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	105
23	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ด้านสัทธจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	107
24	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 ด้านวิศกจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	109
25	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 ด้านพุทธิจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3.....	112
26	ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธ- ศาสนา แยกเป็นจริตแต่ละด้าน	114

27	ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนว พุทธศาสนา แยกเป็นจริตแต่ละคาน.....	115
28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนว พุทธศาสนา แต่ละคาน.....	116
29	เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็น จริตแต่ละคาน.....	117

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงวงจรปฏิจางสมุขปาห.....	18
2 แสดงลัทธิธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคล กลุ่ม สังคม ในระบบธรรมมาธิปไตย.....	42
3 แสดงลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ.....	46

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งของสังคม ทำให้หลายฝ่ายมีความเห็นว่าการจัดการศึกษาของเราบกพร่อง ถึงที่นานพุทธทาสภิกขุให้ความเห็นว่า การให้การศึกษากับเยาวชนของชาติทุกระดับชั้นตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัยมักเป็นไปในทางไหลมหล่งในเรื่องกิน กาม เกียรติ หังสั่น และเปรียบเทียบการศึกษาของโลกปัจจุบันนี้ว่าเหมือนสุนัขหางควมเพราะเอาอย่างกันไปทั่วทั้งโลก และยังไม่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือขาดความมีมนุษยธรรม (พุทธทาสภิกขุ. 2522 : 21 ; 2530) ในขณะที่โลกเรากำลังเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ความมีมนุษยธรรมกลับต่ำลง ทำให้เราต้องหันกลับมาทบทวนพิจารณาความหมายของวิชาการและอุปถัมภ์ต่าง ๆ ของความเจริญตลอดถึงอารยธรรมทั้งหมดว่าแท้ที่เป็นมาแล้วถูกต้องหรือผิดพลาด ในสภาพที่มนุษย์ในโลกทั้งหมดเริ่มมีความสับสนไม่แน่ใจในอารยธรรม ในวิทยาศาสตร์ ในเทคโนโลยี เห็นว่าสิ่งเหล่านี้อาจทำให้เกิดโทษ ถ้าชาวพุทธทั้งหลายเริ่มให้ถูกต้องทักกันให้จริงจังค้นเอาพุทธธรรมมาแสดง อาจจะเสนอปรัชญาหรือหลักการที่ดีงามแก่โลก ทำให้โลกเกินหน้าค่อไปอย่างถูกต้องใด (พระราชมุนี. 2527 : 59 - 60) การนำเอาพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะในการจัดการศึกษานั้น หลายฝ่ายให้ความเห็นชอบว่าน่าจะเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยมากที่สุดถึงเช่น จิตรกร ตั้งเกษมสุข (2525 : 26 - 27) กล่าวว่า แนวแห่งชีวิตแบบไทยนั้นยังมีพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอยู่ ดังนั้นการหันกลับมาทบทวนและยึดเอาพุทธธรรมเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของไทยจึงน่าจะเป็นทางออกที่ถูกต้อง ที่จะสามารถให้สร้างปรัชญาการศึกษาของไทยขึ้นมาได้ ปรัชญาการศึกษาที่มีพุทธธรรมเป็นแบบหย่อมจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยยิ่งกว่าปรัชญาการศึกษาอื่นแน่นอน

ในการสร้างปรัชญาการศึกษาของไทยจากหลักพุทธธรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นไปไค่มากขึ้นเมื่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการศึกษาและกำหนดหลักวิชาการศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อกำหนดเอาหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นแบบทของการศึกษาไทยในอนาคต และได้จัดทำเผยแพร่ผลงานออกมาเป็นลำดับคือ

ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ภาคที่ 1 ปรัชญาการศึกษา, ภาคที่ 2 ระบบการเรียนรู้การสอน, ภาคที่ 3 จิตวิทยาการศึกษา, ภาคที่ 4 สังคมศึกษา, ภาคที่ 5 การวัดและการประเมินผลการศึกษา, ภาคที่ 6 สื่อการศึกษา, ภาคที่ 7 การแนะแนวการศึกษา, ภาคที่ 8 การพัฒนาหลักสูตรและภาคที่ 9 การวิจัยการศึกษา (คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและกำหนดหลักวิชาศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์. 2526) และระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม - 2 กันยายน 2528 สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยได้จัดสัมมนาทางวิชาการระดับชาติขึ้นที่หอประชุมคุรุสภา เรื่องศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ โดยที่ประชุมมีความเห็นว่า

1. ปัญหาการศึกษาของไทยในขณะนี้ เช่นปัญหาค้นหาการศึกษาว่างงาน ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของพลเมือง ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ นั้นหากได้ดำเนินการประยุกต์หลักวิชาศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพแล้วย่อมจะสามารถขจัดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไปได้

2. การประยุกต์หลักวิชาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาจะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปโดยรวดเร็ว จะทำให้สังคมประเทศมีสันติสุข และจะช่วยให้ความสันติเรื่องการศึกษาเพื่อสันติภาพเกิดเป็นความจริงได้อย่างแน่นอน

และที่ประชุมยังเห็นว่า การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หลักการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ ตลอดจนการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารการศึกษาของไทย เป็นงานที่นักการศึกษาไทยจะต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติอย่างจริงจัง (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. 2530 : 177 - 178)

การประยุกต์เอาหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นวิธีการสอนนั้น นักการศึกษาหลายท่านเสนอให้นำวิธีการเผยแพร่ธรรมะของพระพุทธเจ้ามาใช้เช่น วทีน อินทสระ (2527 : 26) กล่าวว่าพระพุทธองค์ทรงเป็นบรมครูผู้ยิ่งใหญ่ ทรงมีวิธีสอนอันชาญฉลาด เมื่อพระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาจบลงผู้ฟังจะสรรเสริญเสมอว่า "แจ่มแจ้งจริง พระองค์ผู้เจริญ แจ่มแจ้งจริง พระธรรมเทศนาของพระองค์เหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกลางแก่คนหลงทาง ส่องประทีปในที่มืดให้คนมีจักษุได้เห็นรูป" และสาโรช บัวศรี (การศึกษาแห่งประเทศไทย, สมาคม. 2529) ได้เสนอให้ประยุกต์เอาภิกขุในอริยสัจ 4 มาเป็นวิธีสอนแบบทวิวิธีสอนที่ว่าวิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ ส่วน สุมณ อมรวิวัฒน์ (2530) ได้เสนอรูปแบบการสอนโดยการสร้างศรัทธาและ

โชนิโสมนสิการซึ่งประยุกต์จากหลักพุทธธรรมเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนแบบใดก็ตามล้วนแล้วแต่จำเป็นรอยตามวิธีสอนของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น หลักการตามพุทธวิธีสอนนั้น ประสาร ทองภักดี (2531 : 49 - 63) ได้สรุปไว้ว่าก่อนที่จะทำการสอนนั้น พระองค์จะต้องทำความรู้จักบุคคลที่จะสอนเสียก่อน ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานของจิตใจ เป็นอย่างไรโดย จูริตของผู้เรียนว่ามีจิตอะไร แล้วจึงคอยแสดงธรรมะให้เหมาะสมกับจิตของแต่ละบุคคล เช่น ถ้าจะสอนคนประเภทโทสจิตก็จะต้องเลือกธรรมะที่ทำให้จิตใจของเขาสงบเย็นรู้จักขมใจไม่ว้าวาม เช่นพรหมวิหาร 4 เป็นต้น

คำว่าจิตตามความหมายในทางพุทธศาสนานั้นเทียบได้กับคำว่าบุคลิกภาพตามความหมายทางจิตวิทยาสมัยใหม่นั้นเองทั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2530 : 480) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึงสภาพนิสัยจำเพาะคน ส่วนในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ (พระราชวรณีย์. 2520 : 155 - 157) ให้ความหมายของจิตว่า จิตหรือจริยา 6 คือความประพฤติปฏิบัติ, ความประพฤติซึ่งหนักไปทางใดทางหนึ่งอันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดาน, พื้นเพของจิต, อุปนิสัย, แบบหรือประเภทใหญ่ ๆ แห่งพฤติกรรมของคน และวไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2527 : 80 - 118) กล่าวถึงบุคลิกภาพในแง่พุทธศาสนาว่า คือหัวข้อธรรมะในหมวดปุคคลบัญญัติ และในหมวดธรรมะที่ว่าด้วยจิตหรือจริยา 6 โดยอธิบายว่า จิตเป็นอาการบ่งชี้ถึงลักษณะประจำตัวของบุคคล สามารถนำไปใช้ในการสังเกตบุคคลจากอาการปฏิกิริยาท่าที การแสดงออก อุปนิสัยใจคอที่เราอาจคาดหมายอาการแสดงออกในอนาคตของคนได้ เมื่อมีเหตุหรือเงื่อนไขไปกระตุ้นจิตนั้น ๆ เราก็คงคาดคะเนได้ว่าเขาจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือแสดงออกมาอย่างไรบ้าง ในสมัยพุทธกาลก็มี การนำเอาหลักการนี้มาใช้ในการคุลิกษณะคน

นอกจากประโยชน์ของจิตในแง่ของการนำมาใช้ในการคุลิกษณะคน ท่านายพฤติกรรมของคนและรู้จักธรรมชาติของคนที่จะสอนแล้ว เสถียร ชาวไทย และคณะ (ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ภาคที่ 7 การแนะแนวการศึกษา. 2526 : 5 - 16) ได้เสนอให้นำการศึกษาเรื่องจิตมาใช้ในการแนะแนวในโรงเรียน โดยกล่าวว่าครูแนะแนวควรจะได้มีการศึกษาจิตของนักเรียนให้รู้จักพื้นเพนิสัยของนักเรียนเสียก่อน จึงจะสามารถแก้ปัญหาและแนะนำนักเรียนให้สามารถพัฒนาบุคลิกภาพได้ถูกต้องยิ่งขึ้น และได้เสนอแบบประเมินจิตของนักเรียนสำหรับครูแนะแนวไว้ 2 แบบด้วยกัน แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนานั้นให้ความสำคัญแก่จิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก ศาสตร์ทางจิตวิทยาสมัยใหม่ก็ยอมรับว่าบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมี

ความสำคัญที่ต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะบุคลิกภาพของคนย่อมที่จะสะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลัง ชีวิตความเป็นมาในชีวิตของเขา

การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาค้นคว้า จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2511 : 118) กล่าวว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่ยิ่งใหญ่ของชาติ การที่ประเทศจะพัฒนาเศรษฐกิจก็ พัฒนาสังคมก็ต้องพัฒนาตัวมนุษย์ให้เสียก่อนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ การพัฒนามนุษย์นั้นรวมไปถึงการพัฒนาตัวร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์มีบุคลิกภาพ (Personality) ของตนเป็นไปในทางที่ดี เหมาะสมถูกต้องกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และในเรื่องของบุคลิกภาพนี้ วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2527 : 1) ให้ความเห็นว่าบุคลิกภาพได้รับอิทธิพลมาจากศาสนามาก พฤติกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างของบุคลิกภาพ ที่สามารถกำหนดรูปแบบแนวทางการแสดงออกต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่แสดงออกในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อถือ ความศรัทธา ค่านิยมต่าง ๆ อันเป็นวิถีชีวิตที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติอยู่ในสังคม ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพจึงควรมีพื้นฐานอยู่บนหลักการของศาสนาเป็นสำคัญ

จากแนวโน้มที่เป็นรูปธรรมในการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นปรัชญาการศึกษาของเราเอง การพัฒนาเอาหลักวิชาการตามแนวพุทธศาสนาใช้ในการเรียนการสอน ความสำคัญของบุคลิกภาพต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาเยาวชนของชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับบุคลิกภาพดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา เพื่อเป็นการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการศึกษาบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับตีความหมายของคะแนนจากผลการสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ได้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีคุณภาพ
2. เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารการศึกษา ครู ผู้แนะแนว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียนที่จะนำผลจากการวัดไปใช้เป็นแนวทางในการแนะนำ ปรับปรุง และพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2531 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 8,095 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2531 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 1,292 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีเพศชายและหญิงในแต่ละระดับชั้นเรียนเป็นชั้น (Strata) และตัวนักเรียนแต่ละคนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)
3. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามความหมายและโครงสร้างของจริต 6 ที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค โดยได้มาจากการอธิบายของอรรถกถาจารย์ในพุทธศาสนา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. จริต 6 หมายถึงลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นปกติวิสัยของบุคคลทั้งในทางชีวิตส่วนตัว ในกิจการงาน และในสังคมทั่ว ๆ ไป ที่สามารถสังเกตและวัดได้ อาจแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมภายใน เช่น การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ห่วงทีว่าจา การทำงาน ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากพื้นฐานของจิตใจอันได้แก่เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม สติปัญญา เป็นต้น ตามแนวพุทธศาสนาแบ่งจริตออกเป็น 6 ประเภทคือ

- 1.1 รากจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางรักสวรั้งงาม คือเอาความสวยงามเป็นเรื่องใหญ่ บุคคลที่มีรากจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะ 6 ประการดังนี้

1.1.1 มีมาตา หมายถึงเจ้าเล่ห์ เสแสร้ง จิตใจอันแฉะ เช่นมักอำพรางความจริง จับจุก มักชอบพูดถึงความยากลำบากของตนเอง เป็นต้น

1.1.2 มักโอ้อวด เช่นชอบแต่งตัว ชอบใส่เครื่องประดับ มักชอบหว่านให้เป็นจุดเด่น มักคุยถึงความสามารถของตัวเอง เป็นต้น

1.1.3 ถือตัว เช่นมักดูถูกคน แบ่งชนชั้น คำนึงถึงเกียรติยศชื่อเสียงเป็นเรื่องใหญ่ มักชอบยกตนที่มีฐานะสูงกว่า เป็นต้น

1.1.4 มีความปราดดาลมาก หมายถึงชอบหมกมุ่นเรื่องกามารมณ์ เจ้าชู้ มีท่าทางยั่ววนเพศตรงข้าม เป็นต้น

1.1.5 มีความปราดดาลใหญ่โต เช่นชอบการเยินยอ วางอำนาจ มักวางท่าอวดเป็นใหญ่ เป็นต้น

1.1.6 ไม่สันโดษ หมายถึงใช้จ่ายเกิดตัว ฟุ้งเฟ้อ โลภมาก อยากได้ของของคนอื่น เป็นต้น

1.2 โทสจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางโกรธง่าย จุนเจียว ใจร้อน หงุดหงิด บุคคลที่มีโทสจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะ 6 ประการคือ

1.2.1 มักโกรธ คือใจร้อน หงุดหงิดง่าย โกรธง่าย ไม่ชอบให้ตี ไม่ชอบรำไร กัดแค้น เป็นต้น

1.2.2 ผูกโกรธ หมายถึงไม่ให้อภัย ไม่ลืมสิ่งที่โกรธ เก็บความโกรธไว้เป็นอารมณ์ พาลหาเรื่อง เป็นต้น

1.2.3 ลบลูกศรทวน หมายถึงไม่รู้คุณคน ไม่กตัญญูคน มักหาเหตุผลมาลบถ่วงบุญคุณ กัดโทษผู้มีคุณ เป็นต้น

1.2.4 ยกตนเหี้ยมทวน หมายถึงสำคัญคนผิด ยกตนเองกดคนอื่น ตีเสมอบุคคลที่สูงกว่า ไม่นับถือผู้อาวุโส เป็นต้น

1.2.5 ริษยา หมายถึงไม่สบายใจเมื่อเห็นคนอื่นได้ดี ไม่เชื่อว่าคนอื่นที่จริงคัดรอนความดีของผู้อื่น มักติมากกว่าชมหรือหาเรื่องติ เป็นต้น

1.2.6 ตระหนี่ เช่น เสียขายเงินเมื่อถึงคราวจำเป็นต้องจ่าย ไม่เสียลดสะหวงความรู้ หวงลาภ เป็นต้น

1.3 โมหจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางใจเปล่าไม่ชอบใช้ปัญญา มีกมล ควบความหลงงมงาย บุคคลที่มีโมหจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะ 6 ประการคือ

1.3.1 มีใจกระด้างในการกุศล หมายถึงมีนิสัยหยาบกระด้าง เช่นชอบพูดคำ หยาบ ทำงานไม่เรียบร้อย มีความเห็นผิด ๆ เป็นต้น

1.3.2 มีใจเงิบเหงาในการกุศล เช่นมักง่วงเหงาหาวนอน หลง ๆ ลืม ๆ ทำงานเฉื่อยชา ไม่ค่อยสนใจความดีความงาม เป็นต้น

1.3.3 กิเลสในทางที่โหดร้าย หมายถึงไม่แน่ใจในสิ่งที่ทำไปแล้วเพราะความ สะเพร่าหลงลืมของตนเอง ทำงานสะเพร่าเสมอ เป็นต้น

1.3.4 สงสัยในพระรัตนตรัย หมายถึงขาดปัญญาไตร่ตรอง ไม่เชื่อในหลักเหตุ ผล ไม่เชื่อในธรรมะ เป็นต้น

1.3.5 ไม่มีฉันทาปฏิบัติ เช่นยึดมั่นในความเชื่อของตัวเอง ยึดคิดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างงมงาย สอนยาก เป็นต้น

1.3.6 ละปฏิญาณ หมายถึงถือมั่น ทั้งที่รู้ว่าผิดก็ยังทำ กลัวเสียศักดิ์ศรี กลัว เสียหน้า เป็นต้น

1.4 สัทธาจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางซาบซึ้ง น้อมใจเลื่อมใสโดย ง่าย เชื่อง่าย บุคคลที่มีสัทธาจริตมากโดยทั่วไปจะแสดงพฤติกรรมที่บ่งถึงลักษณะ 6 ประการดังนี้

1.4.1 มีการบริจาคอยู่เสมอ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ใจอ่อน ชอบเสียสละเพื่อ ส่วนรวม เป็นต้น

1.4.2 มีความปรารถนาเพื่อจะเป็นอรหันต์ หมายถึงมุ่งมั่นทำความดีเพื่อหวังผล ในกุศลผลบุญนั้น เชื่อง่ายโดยไม่ต้องอาศัยเหตุผล เป็นต้น

1.4.3 มีความปรารถนาเพื่อจะฟังพระสัทธรรม หมายถึงชอบฟังเทศน์ฟังธรรม น้อมใจฟังคำสั่งสอน วานอนสอนง่าย เป็นต้น

1.4.4 เป็นคนมากไปควบความปราโมทย์ คือยิ้มแย้มแจ่มใส ใจเย็น มองโลก ในแง่ดี ยึดกับความสำเร็จของผู้อื่น เป็นต้น

1.4.5 เป็นคนไม่โอ้อวด หมายถึงถ่อมตัว ไม่ชอบการแข่งขัน ไม่ชอบการเฝ้ายอ ไม่นสนใจลาภยศ เป็นต้น

1.4.6 เป็นคนใจไม่มาตา เช่น ไม่พูดปด เป็นคนซื่อ หนักเอาเบาสู้ง ไม่คิดหลอกลวงใคร เป็นต้น

1.5 วิทกจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางคิดฟุ้งซ่าน เป็นทุกข์ ร้อนใจ กังวล ลังเลใจ ชอบคิดไปในทางร้ายทางเสีย บุคคลที่มีวิทกจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะ 6 ประการดังนี้

1.5.1 คิดใคร่ไถลาขยศิโหมมาก เช่นชอบครุ่นคิด กังวล ตั้งความหวังไวสูง กลัวผิดหวัง เป็นต้น

1.5.2 เห็นคล้อยตามพวกหมู่ เช่นซีเกรงใจคน ไม่กล้าขัดใจเพื่อน กลัวเพื่อนโกรธ ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตัวเอง เป็นต้น

1.5.3 ไม่ใคร่ยินดีในบุญกุศล หมายถึงไม่ถือเอาเรื่องความดีความงามเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ชอบระเบียบ มักไม่ชอบอะไรเป็นพิเศษ เป็นต้น

1.5.4 กลางคืนเป็นควีนกลางวันเป็นไฟ หมายถึงฟุ้งซ่าน กลางคืนครุ่นคิดวางแผนแต่กลางวันไม่ไ่งาน มักเดินไปเดินมา เป็นต้น

1.5.5 ชอบพูดทำให้ง่วงเรื่อง หมายถึงชอบพูดถึงอนาคต พูดเพ้อเจ้อ วาควิมานในอากาศ เป็นต้น

1.5.6 อารมณ์ไม่แน่นอนระส่ำระสาย เช่นตื่นเต้นง่าย ชอบอะไรได้ไม่นาน ประเดี๋ยวก็ประเดี๋ยวร้าย เป็นต้น

1.6 พุทธิจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางใช้ความคิดพิจารณา มักใช้ปัญญาในการไตร่ตรอง ชอบวางแผน บุคคลที่มีพุทธิจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะ 6 ประการ ดังนี้

1.6.1 วานอนอ่อนง่าย มีพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อย พูดสุภาพ เชื่อฟังพ่อแม่ครูอาจารย์ รู้จักบุญคุณคน เป็นต้น

1.6.2 มักคบเพื่อนที่ทำงาน รู้จักคบคน ชักชวนเพื่อนไปทำงาน

1.6.3 รู้จักประมาณในการกิน หมายถึงรู้จักใช้ปัญญาไตร่ตรองเกี่ยวกับการกินอยู่ เช่นกินเป็นเวลา เลือกอาหารที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น

1.6.4 มีสติระบคอบ เช่นทำอะไรมักมีการวางแผนล่วงหน้า มีความละเอียด

ฉวน ความจำดี เป็นต้น

1.6.5 ประอบความเพียร เช่นมีความพยายามสูง มีความอดทน ชอบฝึกปัญหา
ยาก ๆ หนักเอาเบาสุ เป็นต้น

1.6.6 สิ่งในที่ควรสังเกต หมายถึงรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่าสิ่งใดควร
สิ่งใดไม่ควร ใช้ปัญญาในการตัดสินใจหา เป็นต้น

2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา-
ษาคอนปลาย หมายถึงแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบรายงานตนเอง (Self Report) ประ
เภทของความเคย เป็น 6 ตอนซึ่งสามารถวัดจริตได้ทั้ง 6 ประเภท

3. คุณภาพของแบบทดสอบ หมายถึงคุณสมบัติของแบบทดสอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 อำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อสอบ หมายถึงคุณสมบัติของแบบทดสอบ
ที่สามารถจำแนกผู้สอบออกเป็นกลุ่มผู้มีจริตสูงและมีจริตต่ำในแต่ละประเภทของจริต ซึ่งอาศัยการ
ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้ $t - test$

3.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบหมายถึงคุณสมบัติของแบบทดสอบ
ที่สามารถวัดจริตแต่ละประเภทได้คงที่แน่นอน ซึ่งคำนวณหาโดยใช้สูตร คูเคอร์ - ริชาร์ดสัน 20
(Kuder - Richardson 20, KR - 20)

3.3 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบหมายถึงคุณสมบัติของแบบทดสอบ
ที่สามารถวัดจริตได้ตรงกับจริตที่ต้องการวัด ในที่นี้ หากความเที่ยงตรงของแบบทดสอบดังนี้

3.3.1 ความเที่ยงตรงเชิงพื้นิจ (Face Validity) หาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบขอความของแบบทดสอบเป็นรายข้อว่าวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่

3.3.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หาโดย
วิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) แล้วใช้ $t - test$ ในการตรวจสอบ

3.3.3 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หาโดยการหา
ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบกับคะแนนที่ให้โดยครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนอีก 5 คน จากสูตร
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

4. เกณฑ์ปกติ (Norms) หมายถึงข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของ

คะแนนของประชากรที่นิยามไว้อย่างดี ที่ได้จากการสอบด้วยแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาที่สร้างขึ้น และเป็นคะแนนตัวแทนที่จะบอกระดับการสอบของผู้สอบว่าอยู่ระดับใดของกลุ่มประชากร ตัวเลขของเกณฑ์ปกติในการวิจัยจะบอกให้เราทราบถึงระดับของจิตแต่ละประเภทว่าอยู่ในระดับสูงต่ำเพียงใด โดยแสดงในตารางซึ่งจะบอกความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนกับคะแนนมาตรฐานที่ปกติ (Normalized T - Score) ที่แปลงมาจากคะแนนดิบ

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึงผู้มีคุณูปญาโททางการวัดผลการศึกษากว่า 2 ท่าน และพระภิกษุที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจำนวน 4 รูป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ดังนั้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. หลักพุทธธรรมในแง่ของทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา
2. จริต 6 บุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา
 - 2.1 ความหมายของจริตและความหมายของบุคลิกภาพ
 - 2.2 ประเภทและโครงสร้างของจริต
 - 2.3 สาเหตุการเกิดจริต
 - 2.4 วิธีสังเกตจริต
3. การวัดบุคลิกภาพ
4. การพัฒนาแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักพุทธธรรมในแง่ของทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา

การศึกษาพุทธศาสนาในแง่ของจิตวิทยานั้น วไลย ภูวนานนท์ ญ มหาสารคาม (2527 : 24 - 25) กล่าวว่า ในวงการศึกษาศาสนาร่วมกับสากลได้ให้ความสนใจกันมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร คำว่าจิตวิทยากับพุทธปรัชญา ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือพุทธศาสนาในวงวิชาการอยู่หลายเล่ม เช่นหนังสืออภิมมิดสังคหณ์ภาษาอังกฤษ (Compendium of Philosophy) ที่แปลโดยพระภิกษุชาวม้าชื่อ สวี ซาน ออง (Shwe Zan Aung) และหนังสือปรัชญาและจิตวิทยาในพระอภิธรรม (Philosophy and Psychology in The Adhidhamma) เขียนโดยเซอร์เบิร์ท วี. กันเธอร์ (Herbert V. Gunther) เป็นต้น ได้กล่าวถึงพุทธธรรมในแง่ของปรัชญาที่มีจุดยืนหรือรากฐานทางจิตวิทยาอย่างชัดเจน สำหรับในประเทศไทยนั้น คณะอนุกรรมการศึกษาและกำหนดหลักวิชาการจิตวิทยาคตามแนวพุทธศาสตร์ (2526) ก็ได้ศึกษาค้นคว้าและประยุกต์เอาหลักพุทธธรรมมาเสนอเป็นจิตวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการ

สร้างปรัชญาการศึกษาของไทยเราเองในอนาคต และกล่าวว่าพหุจิตวิทยาเน้นว่าเหมาะสมกับการศึกษาของไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะพื้นฐานของจิตวิทยาที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยคงแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง การปฏิบัติตน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งภาษาต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีรากฐานมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

ส่วนทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนานั้นยังไม่มีการศึกษาหรือนักจิตวิทยากล่าวไว้ และยังไม่มีเอกสารงานวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงไม่สามารถนำมากล่าวอ้างได้ แต่อาศัยพิจารณาในแง่การเทียบเคียงถึงความหมายและศึกษารายละเอียดของทฤษฎีบุคลิกภาพตามทฤษฎีสมัยใหม่จะพบว่าทุกเรื่องที่อธิบายไว้ในทฤษฎีบุคลิกภาพ ในพุทธธรรมก็จะมีอธิบายไว้เช่นเดียวกัน สำหรับความหมายและขอบข่ายของทฤษฎีบุคลิกภาพนี้นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้อธิบายไว้ในแนวเดียวกัน เช่น

ฮิลการ์ด (นวลละอ อ สุภาผล. 2527 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Hilgard. 1962) ให้ความหมายของทฤษฎีบุคลิกภาพว่าคือความพยายามที่จะอธิบายถึงระบบโครงสร้างของบุคลิกภาพอย่างมีระบบ ทฤษฎีที่ได้อธิบายไว้ทั้งส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคนหรือเป็นกลุ่มใหญ่แบบรายเฉลี่ย (Norms) และสามารถเปรียบเทียบกันบุคคลอื่นได้

คาแกน (Kagan. 1968 : 423) กล่าวว่าทฤษฎีบุคลิกภาพคือความพยายามที่จะจัดระบบพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคล ภายใต้กฎเกณฑ์ที่จะช่วยให้เข้าใจว่าทำไมคนเราจึงแตกต่างกัน

ฮอลล์ (Hall. 1970 : 15) ให้ความเห็นว่าทฤษฎีบุคลิกภาพจะต้องประกอบควมพยายามเชิงปฏิบัติการและรายละเอียดของพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อที่จะอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างครอบคลุมสามารถทำนายปรากฏการณ์ของพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ

บั้งอร ภูภิรมย์ชัย (2526 : 3) กล่าวว่าทฤษฎีบุคลิกภาพเป็นส่วนหนึ่งของจิตวิทยา (Psychology) ที่พยายามอธิบายความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล นักทฤษฎีมักจะอธิบายความคิดและพฤติกรรมด้วยหลักการบางอย่างเพื่อเน้นให้ทราบลักษณะและพฤติกรรมของมนุษย์

สิริวรรณ สาระนาค (2527 : 4) กล่าวว่าทฤษฎีบุคลิกภาพหมายถึงการทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ อย่างกว้างขวางและวัดด้วยปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มันสำคัญ ต่อบุคคล

นวลละอ อ สุภาผล (2527 : 13) ได้สรุปความแตกต่างระหว่างทฤษฎีบุคลิกภาพและทฤษฎีจิตวิทยาทั่ว ๆ ไปว่าทฤษฎีจิตวิทยาทั่ว ๆ ไปเน้นมุ่งศึกษาพฤติกรรมตามใดก็ตามหนึ่งเพียงด้าน

เดี่ยวเรียกว่า Single-domain theories แต่ทฤษฎีบุคลิกภาพนั้นมีขอบข่ายกว้างขวางกว่าเป็น การโยงเอา Single-domain theories หลาย ๆ ทฤษฎีเข้าด้วยกัน เช่นโยงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้กับทฤษฎีแรงจูงใจเข้าด้วยกัน เป็นต้น

จะเห็นว่าทฤษฎีบุคลิกภาพก็ถือการนำเอาทฤษฎีทางจิตวิทยาหลาย ๆ ทฤษฎีมาใช้อธิบาย โครงสร้างของพฤติกรรมและทำนายพฤติกรรมทั้งในแง่ส่วนรวมและปัจเจกบุคคลนั่นเอง สำหรับพุทธ- จิตวิทยานั้นมีขอบข่ายกว้างขวางและมีหลักหรือทฤษฎีทางพุทธธรรมหลายเรื่องใช้อธิบายโครงสร้าง ของมนุษย์ การเกิดพฤติกรรมและลักษณะของบุคคลอย่างลึกซึ้งพิสดาร จึงอาจกล่าวได้ว่าเราสามารถ ศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลได้จากพุทธธรรม ในฐานะที่เป็นทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา

เนื่องจากพุทธธรรมมีขอบเขตกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง การเสนอพุทธธรรมในที่นี้จึงเป็น การเสนอเพียงบางส่วนพอสังเขป ในแง่โครงสร้างของชีวิต ความเป็นไปของชีวิตและการเกิด พฤติกรรมของมนุษย์ สำหรับโครงสร้างของชีวิตนั้นจะเสนอรายละเอียดในตอนต่อไป และเนื่องจาก การอธิบายหลักพุทธธรรมนั้นมีวิธีการอธิบายหลายแนวแล้วแต่ว่าจะยึดหลักคัมภีร์ใด ในที่นี้จะยึดตาม แนวการอธิบายของพระเทพเวที (ปยุตฺ ฺปยุตฺโต) ที่อธิบายไว้ในหนังสือพุทธธรรม ฉบับเติมแก ไขปรับปรุง (2531) และฉบับขยายความ (2529) ดังนี้

1. ชั้น 5

หลักพุทธธรรมแยกแยะชีวิตหรือองค์สภาพทั้งหมดที่บัญญัติเรียกว่า สัตว์ ตัวตน บุคคล ออกเป็นส่วนประกอบต่าง ๆ 5 ประเภทหรือ 5 หมวดคือ

1. รูป (Corporeality) ได้แก่ส่วนประกอบฝ่ายรูปธรรมทั้งหมด ร่างกายและพฤติกรรม ทั้งหมดของร่างกาย หรือสสารและพลังงานฝ่ายวัตถุ พร้อมทั้งคุณสมบัติและพฤติกรรมของสสารและ พลังงานเหล่านั้น

2. เวทนา (Feeling หรือ Sensation) คือการเสวยอารมณ์ ได้แก่ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ซึ่งเกิดจากผัสสะทางอายตนะ 6 คือ จักขุ(ตา) โสตร(หู) สนาหะ(จมูก) ชิวหา(ลิ้น) กาย(ผิวหนัง) และมโน(ใจ)

3. สัญญา (Perception) ได้แก่ความกำหนดรู้หรือหมายรู้ กำหนดรู้อาการ เครื่อง หมายลักษณะต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้อารมณ์ (Object) นั้น ๆ ได้ อารมณ์ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่จิต

รับรู้หรือสิ่งที่ถูกรับรู้โดยอาศัยทวารทั้ง 6 ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ (ความนึกคิดต่าง ๆ)

4. สังขาร (Mental Formation หรือ Volitional Activities) ได้แก่องค์ประกอบหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตมีเจตนาเป็นตัวนำ ซึ่งแต่งจิตให้หรือชั่วหรือเป็นกลาง ๆ ประชุมปรุงการตรikirณีกติกาในใจและการแสดงออกทางกาย วาจา ให้เป็นไปต่าง ๆ เป็นที่มาของกรรม เช่น สรทธา สติ หิริ โสกะตัปปะ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ปัญญา โมหะ โลภะ โทสะ มานะ ทิฏฐิ อัสสา มัจฉริยะ เป็นต้น เรียกรวมอย่างง่าย ๆ ว่าเครื่องปรุงแต่งของจิต เครื่องปรุงของความติดหรือเครื่องปรุงของกรรม

5. วิญญาณ (Consciousness) ได้แก่ความรู้แจ้งอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 คือการเห็น (จักขุวิญญาณ) การได้ยิน (โสตวิญญาณ) การไคกลิ่น (ฆานวิญญาณ) การรับรู้รส (ชีวาหวิญญาน) การรับรู้สัมผัสทางกาย (กายวิญญาณ) การรู้อารมณ์ทางใจ (มโนวิญญาณ)

ชั้นทั้ง 5 อาศัยซึ่งกันและกัน รูปชั้นเป็นส่วนกาย นามชั้นทั้ง 4 เป็นส่วนใจ มีทั้งกายและใจจึงจะเป็นชีวิต และทำหน้าที่สอดคล้องกันจึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้ควยดี กายถือเสมือนเป็นอุปกรณ์สำเร็จรูปที่รับใช้กิจกรรมของจิต ถือว่าจิตใจเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมของชีวิต มีความกว้างขวางซับซ้อนและลึกซึ้งมาก เป็นที่ให้อุณหภูมิและความหมายแก่ชีวิตและเกี่ยวข้องโดยตรงกับพุทธธรรม การเกิดขึ้นของนามชั้นทั้ง 4 ตามปกติจะดำเนินไปตามกระบวนการธรรม ดังนี้ "เพราะผัสสะ (ตา หู ฯลฯ - วิญญาณ) เป็นปัจจัย การเสวยอารมณ์ (เวทนา) จึงมี ; บุคคลเสวยอารมณ์โดยอ้อมหมายรู้อารมณ์นั้น (สัญญา) ; หมายรู้อารมณ์โดยอ้อมตรikirการอารมณ์ (สังขาร)....." เวทนามีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่ประสงคเสาะแสวง (สุขเวทนา) และเป็นสิ่งที่เกลียดกลัวเลื่องหนี่ (ทุกขเวทนา) สำหรับสัตว์ทั้งหลาย เมื่อมีการรับรู้แต่ละครั้งเวทนาจะเป็นตัวต่อและคนทางแยกที่ชี้แนะหรือสั่งแรงผลักดันแก่องค์ธรรมอื่น ๆ ว่าจะดำเนินไปทางใด อย่างไร เช่นรับรู้อารมณ์ใดแล้วสุขสบาย ก็จะกำหนดหมายอารมณ์นั้นมาก และในแง่หรือแนวทางที่จะสนองเวทนานั้น และคิดปรุงแต่งเพื่อจะให้ได้อารมณ์นั้นมาเสพเสวยต่อไปอีก แต่ก็ไม่ใช่ว่าเวทนาจะเป็นตัวชักจูงชั้นอื่นแต่ฝ่ายเดียว ในการเกิดกระบวนการที่ซับซ้อนชั้นอื่นก็เป็นปัจจัยแก่เวทนาด้วยเหมือนกัน

กล่าวโดยสรุปว่า สัตว์ ตัวคน บุคคล เป็นต้นนั้น เมื่อแยกออกไปแล้วก็พบแต่ส่วนประกอบ 5 ส่วน เหล่านี้เท่านั้นไม่มีสิ่งอื่นเหลืออยู่จะมาเป็นตัวตนต่างหากได้ และเมื่อนั้น 5 เหล่านี้แต่ละอย่าง

นั้นก็ไม่ใช่ตัวคนอีกเหมือนกันเพราะต่างก็มีเหตุปัจจัย รวมความว่าหลักชั้น 5 แสดงถึงความเป็นอนัตตา ให้เห็นว่าชีวิตเป็นการประชุมกันเข้าของส่วนต่าง ๆ หน่วยรวมของส่วนประกอบก็ไม่ใช่ตัวคน เมื่อมองเห็นเช่นนั้นแล้วการยึดมั่นถือมั่นในตัวเอง หรืออุปาทานชั้น 5 ก็จะลดลงและไม่มีในที่สุด

2. ไตรลักษณ์

ตามหลักพุทธธรรมที่กล่าวว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ มาประชุมกันเข้า มิได้หมายความว่าส่วนประกอบนั้น ๆ มารวมเข้าด้วยกัน แต่จริงแล้วสิ่งทั้งหลายมีอยู่ในรูปของกระแสส่วนประกอบแต่ละอย่าง ไม่มีตัวคนโดยอิสระ และเกิดดับต่อกันไปเสมอ ไม่เที่ยงไม่คงที่ อันแสดงลักษณะ 3 อย่างเรียกว่าไตรลักษณ์ (The Three Characteristics of Existence) ความหมายของไตรลักษณ์โดยย่อคือ

1. อนิจจตา (Impermanence) หมายถึงความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่คงตัวภาวะที่เกิดขึ้นแล้วและเสื่อมสลายไป

2. ทุกขตา (Conflict) หมายถึงความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกลบยัดด้วยการเกิดขึ้นแล้วสลายตัว ภาวะที่กักกัน ผืน และขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งใหม่สภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไปจะทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์ มีความบกพร่องอยู่ในตัว ไม่ให้ความสมอยากที่แท้จริงหรือความพึงพอใจเต็มที่แก่ผู้อยากควยค้นหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปยึดควยค้นหาอุปาทาน

3. อนัตตา (Soullessness หรือ Non-self) ความเป็นอนัตตาหมายถึงความไม่ใช่ตัวคน ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเอง มีแต่สิ่งที่เป็นเหตุปัจจัยของมันทั้งสิ้น

ส่วนประกอบที่เป็นชั้น 5 ของบุคคล ถ้าหากว่ามีอยู่ก็ต้องเข้าใจว่าอยู่ในรูปของกระแสเกิดดับติดต่อกันไปไม่ขาดสาย มีความไม่เที่ยง(อนิจจัง) ไม่มีตัวตนที่แท้จริง(อนัตตา) จึงเป็นสภาพที่บีบยัดกักกัน(ทุกขัง) แก่ผู้เข้าไปยึดถือควยค้นหาอุปาทาน

3. आयत्तนะ 6

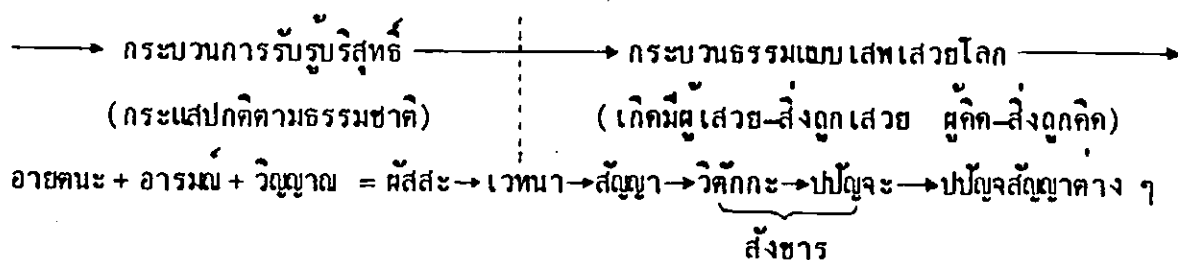
ชีวิตโดยทั่วไป คนเรามักจะไม่ค่อยได้คิดถึงชั้น 5 ดังที่กล่าวมา แต่ชีวิตในแง่ของคนโดยทั่วไปจะหมายถึงการดำเนินชีวิตประจำวันที่ติดต่อกับเกี่ยวข้องกับโลก ชีวิตในทางที่สัมพันธ์กับโลกนี้ ในทางพุทธธรรมแบ่งออกเป็น 2 ภาค แต่ละภาคมีระบบการทำงานซึ่งอาศัยช่องทางที่จะติดต่อกับเกี่ยวข้อง

กับโลกได้เรียกว่าทวาร หรือ อายตนะ ดังนี้

1. ภาครับรู้และเสกส่วยโลก อาศัยอายตนะ 6 คือตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ สำหรับรับรู้และเสกส่วยโลกซึ่งปรากฏแก่มนุษย์โดยลักษณะอาการต่าง ๆ ที่เรียกว่าอารมณ์ 6 คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์

2. ภาควางออกหรือกระทำคือโลก อาศัยทวาร 3 คือกาย วาจา ใจ (กายทวาร วาจาทวาร มโนทวาร) สำหรับกระทำตอบโต้โลกโดยแสดงออกเป็นการทำ การพูด การคิด(กายกรรม วาจกรรม มโนกรรม)

ในภาครับรู้และเสกส่วยโลกนั้น แสดงเป็นกระบวนการธรรมใดดังนี้

ปัญจะ หมายถึงอาการที่คลอเคลียหัวพันอยู่กับอารมณ์นั้น เมื่อเกิดปัญจะสัญญาแล้ว ยังมีความตรึงตรึงนึกคิด(วิตักกะ) ไต่ถามมายและกว้างขวางพิศดารยิ่งขึ้น ทำให้เกิดกิเลสต่าง ๆ เช่น ชอบใจ ไม่ชอบใจ หวังเด่นริษยา เป็นต้น ปนเปื้อนคลุกเคล้าไปตามความคิดนั้น สำหรับภาควางออกหรือกระทำคือโลกแสดงใดดังนี้

1. กายสังขาร = กายสัญญาเจตนา → กายทวาร → กายกรรม
(สภาพปรุงแต่งการกระทำทางกาย = ความนึกตั้งใจแสดงออกทางกาย → ทางกาย → การกระทำ)
2. วาจาสังขาร = วาจาสัญญาเจตนา → วาจาทวาร → วาจกรรม
(สภาพปรุงแต่งการกระทำทางวาจา = ความจงใจแสดงออกทางวาจา → ทางวาจา → การพูด)
3. มโนสังขาร = มโนสัญญาเจตนา → มโนทวาร → มโนกรรม
(สภาพปรุงแต่งการกระทำทางใจ = ความจงใจแสดงออกทางใจ → ทางใจ → การคิด)

อันกระบวนการคิดคือเกี่ยวข้องกับโลกก็คือกระบวนการรับรู้มันเอง ในแง่ของพุทธธรรมนั้นพูดถึงความรู้ไว้อย่างน้อย แต่จำแนกตามหลักชั้น 5 แบ่งออกเป็น 3 อย่างคือ

1. ความรู้ระดับสัญญา คือความรู้ทั้งหมดในหมวดสัญญาชั้น ๓ ได้แก่ความกำหนดใดหรือหมายรู้ แล้วบันทึกเก็บรวบรวมไว้เป็นวัตถุดิบของความคิดต่อไป ทำให้มีการรู้จัก จำได้ เข้าใจ และคิดได้

2. ความรู้ระดับปัญญา คือความรู้ทั้งหมดที่อยู่ในหมวดปัญญาชั้น ๓ ได้แก่ความรู้ลึก รู้กิจกรรม อย่างอื่นทุกอย่างของจิต เป็นทั้งรู้ตนคือเป็นจุดให้เกิดชั้นอื่น และรู้ตามคือคอยรับรู้เมื่อเกิดชั้นอื่น ๆ

3. ความรู้ระดับปัญญา หมายถึงความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความรู้ชัดคือรู้ทั่วถึงความจริง ปัญญานั้นตรงข้ามกับโมหะที่เปลวหลงหรือไม่รู้ ส่วนสัญญาและวิญญาณไม่ตรงข้ามกับโมหะ แต่อาจจะเป็นเหยื่อของโมหะได้ เพราะเมื่อหลงเข้าใจผิดก็จะรับรู้และกำหนดหมายเอาไว้อย่างผิด ๆ ส่วนปัญญานั้นเป็นความรู้ที่ถูกต้องตามเหตุปัจจัย นอกจากนั้นทางพุทธธรรมยังเน้นการสร้างปัญญาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้เขาถึงสัจธรรมได้ และโคกล่าวดึงรายละเอียดในแง่ของการเกิดปัญญา และระดับของปัญญาอีกมากมาย

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า กรรมหรือการกระทำในทางพุทธธรรมมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการแสดงออกทางกายเท่านั้น แต่รวมถึงทางวาจาและทางใจด้วย และถือว่ามโนกรรมนี้สำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดกรรมอื่น ๆ ตามมา อายตนะจะเป็นจุดเริ่มต้นหรือหัวเลี้ยวหัวต่อของทางแยกระหว่างกุศลกรรมและอกุศลกรรม ทางสายหนึ่งจะนำไปสู่ความประมาทมีเมา ความชั่ว และการหมกมิดอยู่ในโลก อีกสายหนึ่งนำไปสู่ความรู้เท่าทัน การประกอบความดี และความหลุดพ้นเป็นอิสระ โดยมีปัญญาและอวิชชาเป็นตัวแยก

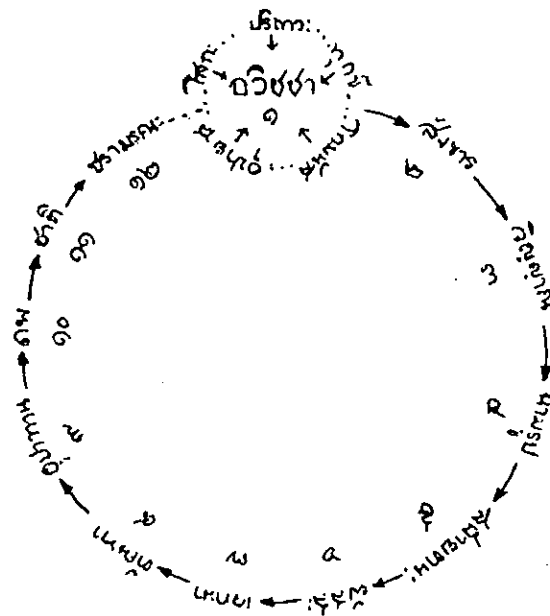
4. ปัจจัยสมุปบาท

หลักปัจจัยสมุปบาทนี้ อาจกล่าวได้ว่าครอบคลุมหลักพุทธธรรมทั้งหมด เป็นการแสดงการเกิดและการดับไปแห่งทุกข์ ซึ่งคำว่าทุกข์ในทางพุทธธรรมนี้มีความหมาย 3 อย่างคือ ทุกขทุกขตา หมายถึงทุกข์เวทนาทั้งหลาย วิปริณามทุกขตา หมายถึงทุกข์ที่เนื่องในความผันแปรของสุข และสังขารทุกขตา คือความไม่เที่ยงของชั้น 5 จะเกิดแก่ผู้ที่ผินกระแสเข้าไปยึด(ตัณหาอุปาทาน) อย่างโง่ ๆ (อวิชชา) โดยที่ไม่เข้าไปเกี่ยวของด้วยปัญญา เล็กน้อยจะแสดงให้เห็นอาการที่สิ่งทั้งหลายสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นเหตุปัจจัยแก่กันเป็นรูปกระแสไม่มีความคงที่แน่แท้ขณะเดียว เป็นการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏหรือวงจรปัจจัยสมุปบาทดังนี้

อวิชชาปัจจัย	สงฺขาร	เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย	สังขารจึงมี
สงฺขารปัจจัย	วิญญาณ	เพราะสังขารเป็นปัจจัย	วิญญาณจึงมี
วิญญาณปัจจัย	นามรูป	เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย	นามรูปจึงมี
นามรูปปัจจัย	สฬายตน์	เพราะนามรูปเป็นปัจจัย	สฬายตนะจึงมี

สหายคนปจฺจยา ผสุโส	เพราะสหายคนะเป็นปจฺจย ผสฺสจะจึงมี
ผสุสปจฺจยา เวทนา	เพราะผสฺสะเป็นปจฺจย เวทนาจึงมี
เวทนาปจฺจยา ตณฺหา	เพราะเวทนาเป็นปจฺจย ตณฺหาจึงมี
ตณฺหาปจฺจยา อุปาทาน	เพราะตณฺหาเป็นปจฺจย อุปาทานจึงมี
อุปาทานปจฺจยา ภโว	เพราะอุปาทานเป็นปจฺจย ภพจึงมี
ภวปจฺจยา ชาติ	เพราะภพเป็นปจฺจย ชาติจึงมี
ชาติปจฺจยา ชรามรณ	เพราะชาติเป็นปจฺจย ชรามรณะจึงมี

องค์ประกอบทั้ง 12 หัวข้อนี้เป็นปัจจัยเนื่องอาศัยเป็นกระแสในรูปของวงเวียนไม่มีต้นไม่มีปลาย ดังนั้นอาจแสดงได้อีกอย่างถึงภาพประกอบหนึ่ง

ภาพประกอบ 1 แสดงวงจรปฏิจจสมุปบาท

จะเห็นว่าในวงจรปฏิจจสมุปบาทแบ่งหัวข้อตามหน้าที่ของมันออกได้เป็น 3 พวกคือ

1. อวิชชา ตณฺหา อุปาทาน เป็นกิเลส คือตัวสาเหตุผลักดันให้กลีปปรุงแต่งที่จะกระทำการต่าง ๆ เรียกว่า กิเลสวัฏ
2. สังขาร ภพ เป็นกรรม คือกระบวนการกระทำทั้งหลายที่ปรุงแต่งชีวิตใหม่ความเป็นไปต่าง ๆ เรียกว่ากรรมวัฏ

3. วิทยาน นามรูป สฬายคณะ ผัสสะ เวทนา เป็นวิบาก คือสภาพที่เป็นผลจากการปรุงแต่งของกรรม และกลับเป็นปัจจัยเสริมสร้างกิเลสต่อไปอีก เรียกกิเลสวัฏ

อนึ่ง การแสดงในลักษณะหมุนไปตามกระแสของวงจร เป็นการแสดงการเกิดทุกข์เพราะมีอวิชชา แต่ดาไซปัญญายอนทวนกระแสจะเป็นการอธิบายถึงวิธีการดับทุกข์ การอธิบายวงจรปฏิจ-สมุขบาทน์มีการอธิบายไต่หลายแนว ในที่นี้จะอธิบายความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

1. อวิชชา (ignorance, lack of knowledge) คือความไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง ความไม่รู้เท่าทันตามสภาวะ ความหลงไปตามสมมติบัญญัติ ความไม่เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ความไม่รู้ที่แฝงอยู่กับความเชื่อต่าง ๆ การไม่ใช้ปัญญาหรือปัญญาไม่ทำงานขณะนั้น

2. สังขาร (volitional activities) คือความกตปุรญฺจะ ความจงใจ ความมุ่งหมาย ตักสินใจ และการที่จะแสดงเจตนาออกเป็นการกระทำ กระบวนการคิดที่เป็นไปตามความโน้มน้าว ความเคยชิน และคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตซึ่งก่อให้เกิด

3. วิทยาน (consciousness) คือการรับรู้ต่ออารมณ์ต่าง ๆ เช่น โศก โศกสิน รุส รุสสิน ผัส รุสอารมณ์ที่ในใจ ตลอดจนพื้นเพของจิตในขณะนั้น ๆ

4. นามรูป (animated organism) คือความมีอยู่ของรูปธรรมและนามธรรมในความรับรู้ของบุคคล ภาวะที่ร่างกายและจิตใจทุกส่วนอยู่ในสภาพที่สอดคล้องและปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองในแนวทางของวิทยานที่เกิดขึ้นนั้น

5. สฬายคณะ (the six sense-bases) คือสภาวะที่อายคณะที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติหน้าที่โดยสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ

6. ผัสสะ (contact) คือการเชื่อมต่อความรู้กับโลกภายนอก การรับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์ต่าง ๆ

7. เวทนา (feeling) คือความรู้สึกสุขสบาย ถูกใจ หรือทุกข์ไม่สบาย หรือเฉย ๆ

8. ตัณหา (craving) คือความอยากทะยานรันทนหาสิ่งอันวิเศษ เวทนา หรือหนังสือที่ทุกขเวทนา แยกเป็นอยากได้ อยากเอา อยากเป็น อยากคงอยู่ในสภาวะนั้นให้อยู่ยืน อยากหลีกเลี่ยง อยากให้พ้นสูญ หรืออยากทำลาย

9. อุปาทาน (attachment, clinging) คือความยึดติดมั่นในเวทนาที่ชอบหรือซึ่งรวบรวมเอาสิ่งต่าง ๆ และภาวะชีวิตที่อันวิเศษเวทนานั้นมาผูกพันอยู่กับตัว การถือความสำคัญของภาวะหรือสิ่งต่าง ๆ ในแนวทางที่เสริมหรือสนองตัณหาของตน

10. ภา (process of becoming) คือกระบวนการพฤติกรรมทั้งหมดที่แสดงออกเพื่อสนองตัณหาอุปาทานนั้น (กรรมภา - the active process) และภาวะแห่งชีวิตสำหรับตัวตน หรือตัวตนที่จะมีจะเป็นในรูปใดรูปหนึ่ง (อุปัติภา - the passive process) โดยสอดคล้องกับอุปาทานและกระบวนการพฤติกรรมนั้น

11. ชาติ (birth) คือการเกิดความตระหนักในตัวตนว่าอยู่หรือไม่อยู่ในภาวะชีวิตนั้น ๆ มีหรือไม่มี เป็นหรือไม่เป็นอย่างนั้น ๆ

12. ชรามรณะ (decay and death) คือความสำนึกในการขาด หลาด หรือพรางแห่งตัวตนจากภาวะชีวิตอันนั้น ความรู้สึกที่ว่าตนถูกคุกคามด้วยความสูญสิ้นสลาย หรือพลัดพรากจากการได้มีได้เป็น จึงเกิดโสกะ ปริเหวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส พวงมาคย คือรู้สึกกับแค้น ชักชอง ชุนมัว แห้งใจ หดหู่ ซึมเศร้า ไม่สมหวัง กระวนกระวายและทุกข์เวทนาต่าง ๆ

ปฏิจสงฺกปาบทหัวข้อที่ 3 ถึง 7 คือวิญญูณถึงเวทนานี้ เป็นกระบวนการในช่วงวิบากหรือผลของกรรม โดยเฉพาะข้อที่ 5-6-7 ไม่เป็นบุญเป็นบาปไม่ดีไม่ชั่วในตัวของมันเอง แต่จะเป็นเหตุของความดีความชั่วของพฤติกรรมต่อไปคือในช่วง 9-10-11 ช่วงนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของปฏิจสงฺกปาบท เพราะจะทำให้เกิดกรรมหรือพฤติกรรมขึ้น และเมื่อวงจรของปฏิจสงฺกปาบทหมุนเวียนซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็จะก่อให้เกิดนิสัย และสร้างบุคลิกภาพของบุคคลขึ้นในที่สุด

ตามปกติมนุษย์ปุถุชนทุกคนเมื่อประสบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออยู่ในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จะเปลือความหมาย คัดเลือกเหตุการณ์นั้น พร้อมทั้งคิดหมาย ตั้งเจตจำนงค์ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมและกระทำการต่าง ๆ ตามความโน้มเอียงหรือตามแรงผลักดันต่อไปคือ

1. ความใฝ่ฝันในการตอบสนองความต้องการทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 (กาม)
2. ความใฝ่ฝัน หรือหวังในความมีอยู่คงอยู่ของตัวเอง ตลอดจนการที่ตัวตนจะได้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ และการที่จะดำรงคงอยู่ในภาวะนั้นในยั่งยืนตลอดไป
3. ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ หฤหญี แนวความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่สั่งสมอบรมมา และยึดถือเชิดชูไว้ (ทิฏฐิ)

4. ความหลง ความไม่เข้าใจ คือความไม่ตระหนักรู้ไม่กำหนดรู้ความเป็นมาเป็นไป เหตุผล ความหมาย คุณค่า วัตถุประสงค์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ทั้งหลายตามสภาวะโดยธรรมชาติของมันเอง ความหลงผิดว่ามีตัวตน ที่เข้าไปกระทำและถูกกระทำกับสิ่งต่าง ๆ ไม่มอง

เห็นความสัมพันธ์ทั้งหลายในรูปของกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย หรือไม่รู้เห็นตามมันเป็น แต่รู้เห็น
ความที่คิดว่ามันเป็นหรือคิดไหนเป็น (อวิชชา)

ในข้อ 3 และ 4 นั้นรวมความหมายไปถึงเจตคติ แบบแผน ความประพฤติต่าง ๆ ที่เป็น
ผลมาจากการอบรม นิสัย ความเคยชิน ค่านิยมหรือคติทางสังคม เป็นต้น ในทางธรรมะเรียกสิ่ง
ทั้ง 4 นี้ว่า "อาสวะ" หมายถึงสิ่งที่หมักหมมหรือหมักกองสันดาน คอยหมอมั่นจิตไว้ และเป็นสิ่งที่ไหล
ชันไปอาบย้อมจิตใจเมื่อประสบอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าคนเราจะรับรู้อะไร ทางอายตนะใด อาสวะ
เหล่านั้นก็จะกำซาบชันไปอาบย้อมหมอมัวสิ่งที่รับรู้เข้ามา แทนที่จะเป็นอารมณ์ของจิตและปัญญาล้วน ๆ
กลับเป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่ใคร่รับความคิด ความรู้บริสุทธิ์ จึงเห็นได้ว่า อาสวะเหล่านั้นเป็นที่มา
แห่งพฤติกรรมของมนุษย์ผู้ใดคนหนึ่ง เป็นตัวการที่ทำให้มนุษย์หลงผิดเวียนวายตายเกิดอยู่ในวงจร
ปฏิจลสมุปบาทไม่สิ้นสุด และหมักกองทับถมอยู่ในสันดานยิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่ในทางตรงข้าม ถ้าทำลาย
วงจรปฏิจลสมุปบาทลง ก็เท่ากับทำลายความทุกข์ทั้งหมดที่เกิดจากการ(มีชีวิตอยู่อย่าง)มีตัวตน อัน
ใดแก่ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา

จากหลักพุทธธรรมที่นำมาแสดงทั้งหมดนี้ กล่าวได้ว่าเราสามารถนำเอาพุทธธรรมมาเป็น
ทฤษฎีบุคลิกภาพได้อย่างชัดเจน เพราะอธิบายธรรมชาติของมนุษย์ไว้ในทุกแง่ทุกมุมโดยเฉพาะการ
เกิดพฤติกรรมและการเกิดบุคลิกภาพ อีกประการหนึ่ง นอกจากพุทธธรรมจะอธิบายธรรมชาติของ
มนุษย์อย่างละเอียดแล้ว ยังเน้นถึงความดีความชั่ว กุศลกรรมอกุศลกรรม และผลของกรรมทั้งหลาย
รวมถึงแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม จึงเป็นการเหมาะสม
อย่างยิ่งที่จะประยุกต์เอาหลักพุทธธรรมมาใช้ในการศึกษาและปลูกฝังบุคลิกภาพแก่เยาวชนต่อไป

จริต 6 บุคลิกภาพตามแนวพุทธศาสนา

1. ความหมายของจริตและความหมายของบุคลิกภาพ

คำว่าจริต มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่สำคัญคัมภีร์หนึ่งของพระพุทธศาสนา
ฝ่ายเถรวาท ท่านพระพุทธโฆษาจารย์ ภิกษุที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปราชญ์ทางพุทธศาสนา ชาว
อินเดีย ได้เรียบเรียงขึ้นที่เกาะลังกาเมื่อประมาณ พ.ศ. 1000 ในแง่คำสอนของพุทธศาสนา คัมภีร์
วิสุทธิมรรคอยู่ในอันดับเดียวกับอรรถกถา ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่แต่งอธิบายคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏ
ในพระไตรปิฎก จึงเรียกคัมภีร์ หรือหนังสือทางพุทธศาสนาประเภทนี้ว่า ปกรณ์วิเศษ หรือปกรณ์พิเศษ

(สุนทร ธรรมิณี และคณะ. ม.ป.ป. : 57)

สำหรับความหมายของจริตนั้น อรรถกถาจารย์ทางพุทธศาสนาได้อธิบายไว้หลายท่าน ดังนี้
 ปิ่น มุทกนันท (2499 : 248 - 249) ได้อธิบายความหมายของนิสสัย อุปนิสสัย อธิยาตัย
 และจริต ว่ามีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

นิสสัย หมายถึงความเคยชินของจิต คือจิตของคนเราส่อเสียดกับสิ่งใดมากก็เกิดความเคยชิน
 อาจเป็นทางดีหรือทางเสียก็ได้ เช่น พุคหยาบเป็นนิสสัย พุคโกหกเป็นนิสสัย ฯลฯ

อุปนิสสัย แปลว่านิสสัยชั้นใน หมายถึงความว่านิสสัยที่ฝังซ่อนอยู่ในใจมาเป็นเวลานาน จนเข้าไป
 ปรากฏในจิต ทัณฑ์อุปนิสสัยไปทางไหนก็หมายความว่ามีความแว่วในทางนั้น และใครที่แว่วทางใดก็มักจะ
 ทำงานนั้นได้ดีกว่าคนที่ไม่มีแว่ว

อธิยาตัย ต่างจากนิสสัยและอุปนิสสัยอยู่บ้าง นิสสัยเป็นเพียงความชอบของใจเกิดจากความเคย
 ชิน อุปนิสสัยก็เป็นเพียงแว่วของใจซึ่งเป็นเครื่องส่งเสริมสมรรถภาพของคนในคนต่าง ๆ ส่วนอธิยาตัย
 เป็นพื้นเพของใจเลยทีเดียว

จริต มีความหมายคล้ายคลึงกับอธิยาตัยคือหมายถึงพื้นเพของจิตใจเหมือนกันแต่เรื่องจริต เป็น
 เรื่องละเอียดอ่อนกว่ามาก อธิยาตัยจะบอกเฉพาะลักษณะของใจอย่างรวม ๆ แต่จริตจะแยกให้เห็น
 ส่วนประกอบของใจอย่างชัดเจน

วทีน อินทสระ (2510 : 34) กล่าวว่าจริตหมายถึงอาการทางกายและทางวาจาที่ประพฤติก
 อยู่ประจำ จะเรียกว่าอธิยาตัยบวกกวนิสสัยก็ได้

เกิก ธนชาติ (2513 : 616) กล่าวว่า คำว่าจริตน่าจะแปลตามศัพท์แปลว่าความประพฤติ
 ไคเนกรียาที่เคลื่อนไหวทางกาย วาจา ใจ การเคลื่อนไหวของทวารทั้ง 3 นี้มีโวหารเรียกต่างกันว่า
 ทำ พุค คิด และมีภาษิตโบราณขยายคำว่าความประพฤติไว้ ดังนี้ "การพูด การทำ การคิด เป็นจริต
 ของคนทั้งหลาย เป็นเครื่องหมายของความเป็นอยู่ เป็นเหตุบอกให้รู้สันคิของคนว่าดีหรือชั่ว"

พระราชวรมณี (ปัญญ์ ปญฺญโต. 2520 : 156) ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์
 ว่า จริตหรือจริยา 6 หมายถึงความประพฤติปกติ ความประพฤติซึ่งหนักไปทางใดทางหนึ่งอันเป็นปกติ
 ประจำอยู่ในสันดาน พื้นเพของจิต อุปนิสสัย แบบหรือประเภทใหญ่ ๆ แห่งพฤติกรรมของคน - intrinsic
 nature of a person ; characteristic behaviour ; character ; temperament ที่ว่า
 ความประพฤติเรียกว่าจริยา ความประพฤติอย่างนั้น ๆ เรียกว่าจริต

พระมหาวัระ ดาวโร (2521 : 80) กล่าวว่าจิตแปลว่าจิตทองเขียว สถานที่จิตทองเขียวหรืออารมณ์อันเป็นที่ทองเขียวของจิตนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงประมวลไว้เป็น 6 ประการด้วยกันคือ รากจิต โสภจิต โมหจิต สัทธาจิต และพุทธิจิต

สำหรับคำว่าบุคลิกภาพ (Personality) นั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ให้ความหมายไว้ ดังนี้

แอลพอร์ท (Allport. 1961 : 28) ให้ความหมายว่าบุคลิกภาพเป็นการจัดระบบการเคลื่อนไหวของอินทรีย์ อันเนื่องมาจากปฏิบัติการทางจิต ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะการแสดงออกและการคิดของบุคคล

กอร์ดอน (Gordon. 1963 : 14) กล่าวว่าบุคลิกภาพเป็นผลรวมทั้งหมดของพฤติกรรมในแต่ละบุคคล

แมกแคนเนลล์ (McCannell. 1974 : 610) ให้นิยามว่าบุคลิกภาพคือคุณลักษณะความคิดและการแสดงออกที่เป็นแบบแผนของบุคคลเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะดังกล่าวรวมหมายถึงแรงจูงใจ เจตคติ อารมณ์ ความสามารถต่าง ๆ มโนภาพแห่งตน และเชาวน์ปัญญา

มอร์ริส (Morris. 1979 : 618) ให้ความหมายว่าบุคลิกภาพหมายถึงรูปแบบของลักษณะต่าง ๆ (Traits) ประจำตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม อารมณ์ แรงจูงใจ ความคิด และเจตคติ

คูน ชุ่มสาย (2508 : 348) กล่าวว่าบุคลิกภาพคือกระส่วนการรวมหน่วยอันหนึ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยรูปร่างลักษณะและพฤติกรรมที่เป็นเครื่องบ่งชี้อย่างหนึ่งของคน ๆ หนึ่ง ซึ่งทำให้คนอื่นกำหนดคุณลักษณะของคน ๆ นั้นด้วยอารมณ์และมีโคด้วยพุทธิปัญญาหรือเชาวน์

บัจจอร์ ภูวภิรมย์ขวัญ (2524 : 41) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าคือทุกสิ่งทุกอย่างอันใดแลลักษณะท่าทีการแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึก ฯลฯ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกต้องมีความคงตัวสำหรับเป็นพฤติกรรมเฉพาะของบุคคล อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ต้องใช้เวลานานพอสมควร

เช็กสกีค โฆวาสินธุ์ (2526 : 3) ให้ความหมายว่าบุคลิกภาพคือลักษณะนิสัย (Traits) ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะของบุคคล และเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนอง (Interaction) คือสิ่งแวดล้อม

จรรจา สุวรรณทัต (2526 : 74) ให้นิยามว่าบุคลิกภาพคือคุณลักษณะกลุ่มหนึ่งซึ่งแยกบุคคล

ให้คาดเดาได้หรือไม่เหมือนกัน แต่ละคนจะมีแบบฉบับของคุณลักษณะนี้เป็นของตนเอง เปรี๊ยะเสมือนรอยพิมพ์นิ้วมือ

จากความหมายของจริตและบุคลิกภาพดังกล่าว สรุปได้ว่าจริตหมายถึงลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นปกติวิสัยของบุคคล ทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว ในกิจการงาน และในสังคมทั่ว ๆ ไป อาจแสดงออกในรูปของพฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมภายใน เช่น การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ท่วงทีวาทะ การทำงาน ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากพื้นโพธิ์ของจิตใจ อันได้แก่ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม สติปัญญา เป็นต้น ส่วนบุคลิกภาพนั้นนอกจากจะมีความหมายเช่นเดียวกับจริตดังกล่าวมาแล้ว ยังมีความหมายครอบคลุมถึงรูปร่างหน้าตาของบุคคลด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าจริตเป็นบุคลิกภาพด้านหนึ่งตามแนวพุทธศาสนา

2. ประเภทและโครงสร้างของจริต

สำหรับรายละเอียดของจริตประเภทต่าง ๆ นั้นมีผู้กล่าวถึงหลายท่าน แต่ที่อธิบายไว้อย่างละเอียดพิสดารคือ ปิ่น มุทุกันต์ (2499) วทีน อินทสระ (2510) เกศ ธนชาติ (2513) พระราชวรมณี (ปญฺฑิต ปญฺฑิต. 2520) และพระมหาวิระ ถาวโร (2521) ซึ่งแต่ละท่านให้ความหมายของจริตแต่ละประเภทไว้เหมือนกัน จะต่างกันไปบ้างก็แต่การขยายความในรายละเอียดเท่านั้น ดังนั้นในที่นี้จะเสนอรายละเอียดของจริตประเภทต่าง ๆ ตามแนวการอธิบายขยายความของท่านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ดังนี้

จริตในความหมายทางพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ รากจริต โสจจริต โมหจริต สัทธาจริต วิทกจริต และพุทธิจริต คนเราทุกคนมีจริตทั้ง 6 นี้เป็นพื้นฐานของจิตใจ แต่ในคนหนึ่ง ๆ จะมีจริตมากน้อยต่างกัน และจะมีจริตที่แรงกว่าเพื่อนมากกว่าเพื่อนอยู่อย่างหนึ่งเสมอ ใครที่มีจริตอย่างไหนมากกว่าอย่างอื่นก็เรียกชื่อตามจริตนั้น เช่น เรียกคนรากจริต คนโสจจริต คนโมหจริต คนสัทธาจริต คนวิทกจริต และคนพุทธิจริต (ปิ่น มุทุกันต์. 2499 : 258) จริตแต่ละประเภทนั้น พระราชวรมณี (ปญฺฑิต ปญฺฑิต. 2520 : 156 - 157) ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1. รากจริต หมายถึงผู้มีรากะเป็นความประพฤติปกติ ประพฤติหนักไปในทางรักสวองรักงาม (one of lustful temperament) ธรรมชาติอุปนิสัยสำหรับแก่คือ อสุภะ และกายคตาสติ
2. โสจจริต หมายถึงผู้มีโสหะเป็นความประพฤติปกติ ประพฤติหนักไปในทางใจร้อนหงุดหงิด

(one of hating temperament) ธรรมชาติที่เหมาคือทรหมวิหารและกลืน โดยเฉพาะขัณณกลืน

3. โมหจริต หมายถึงผู้มีโมหะเป็นความประพฤติปกติ ประพฤติหนักไปในทางเซลา เหงาซิม เเงองงง งมฉาย (one of deluded temperament) ธรรมชาติที่เกื้อกูลคืออานาปานสติ และพึง แกะควมมีการเรียน ตาม พังธรรม สันทนาธรรมตามกาล หรืออยู่กับครู

4. สัทธาจริต หมายถึงผู้มีศรัทธาเป็นความประพฤติปกติ ประพฤติหนักไปในทางมีจิตใจซาบ ซึง น้อมใจเลื่อมใสโดยง่าย (one of faithful temperament) พึงชักนำไปในสิ่งที่ควรเลื่อมใส และความเชื่อที่มีเหตุผล เช่นพิจารณาอนุสติ 6 เป็นต้น

5. วิทกจริต หมายถึงผู้มีวิตกเป็นความประพฤติปกติ ความประพฤติหนักไปในทางนึกคิด จับจด พังซ่าน (one of speculative temperament) พึงแกควมสิ่งทีสะกดอารมณ์ เช่น เจริญ อานาปานสติ หรือเพ่งกลืน เป็นต้น

6. พุทธิจริต หรือ ญาณจริต หมายถึงผู้มีความรู้เป็นความประพฤติปกติ ประพฤติหนักไปใน ทางใช้ความคิดพิจารณา (one of intelligent temperament) พึงส่งเสริมด้วยการแนะนำให้ ใช้ความคิดไปในทางที่ชอบ เช่นพิจารณาไตรลักษณ์ ธรรมชาติที่เหมาคือ มรณสติ อุปสมานสติ จตุธาควัญฐาน และอาหาเวปฏิญสสัญญา

เกิด ธนชาติ (2513 : 116 - 125) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลผู้มากด้วยจริตประเภท ทาง ๆ กัน

ลักษณะของบุคคลมากด้วยราจจริต 6

1. มายา	เล่ห์ แสร้งทำให้เข้าใจไขว้เขว
2. สาลิณ	โอ้อวด ชี้อ
3. นาโน	ถือตัว เลวกว่า เสมอ คึกว่า
4. ปาปิจุจดา	มีความปราณาลามก
5. มหิจุจดา	มีความปราณนาใหญ่โต
6. อสนัญญูริตา	ความไม่สันโทษ

ลักษณะของบุคคลมากด้วยโทสจริต 6

1. โกลิ	มีความโกรธ
2. อุปนาโ	ผูกโกรธไว้

3. มกุโช	สพหุบุณฺณทาน
4. ปลาโส	ดีเสมอ ค้อยกคนเทียมทาน
5. อีสสา	มีความริษยา
6. มัจฉริย	มีความตระหนี่

ลักษณะของบุคคลมากด้วยโมหจริต 6

1. ถีน	มีใจกระ้างในการกุศล
2. มหุธ	มีใจเงิบเหงาในการกุศล
3. กุกฺกัจ	กินเหนงในทานที่ให้แล้ว
4. วิจิกิจฺฉา	สงสัยในพระรัตนตรัย
5. อาธาวธากิตฺตา	มีปัญญาในมิจฉาปฏิริ
6. พุฬฺปิณิสฺสสุตฺติตา	ละปฏิริขึ้นไคควยยาก

ลักษณะของบุคคลมากด้วยสัทธาจริต 6

1. มุฑฺตจาคตา	มีการบริจาคอยู่เสมอ
2. อริยานํ หสฺสณกามตา	มีความปรารถนาเพื่อจะเป็นอรหันต์
3. สหฺธุมฺมํ โสภกามตา	มีความปรารถนาเพื่อจะฟังพระสัทธรรม
4. ปาโมหฺซุช พหุลตา	เป็นผู้มากไปด้วยความปราโมทย์
5. อสฺสรุตา	เป็นผู้ไม่โอ้อวด
6. อมายาวิตา	เป็นผู้ไม่มีมาया

ลักษณะของบุคคลมากด้วยวิตกกจริต 6

1. ลาภยสพฺพหุลตา	คิดใคร่ไคลาภยไ้มาก
2. ฌวราภยตา	เห็นคล้อยตามพวกหมู่
3. กุสฺสณฺโงเคณรติ	ไม่ใคร่ยินดีในบุญกุศล
4. อนฺนปฏิทิจฺจุตฺตา	กลางคืนเป็นควันกลางวันเป็นไฟ
5. ทิวาชลนา	ชอบพูดทำให้รุงเรื่อง
6. หฺรพฺพหฺรอาวนา	อารมณ์ไม่แนบนอนระส่ำระสาย

ลักษณะของบุคคลมากด้วยพุทธานุจริต 6

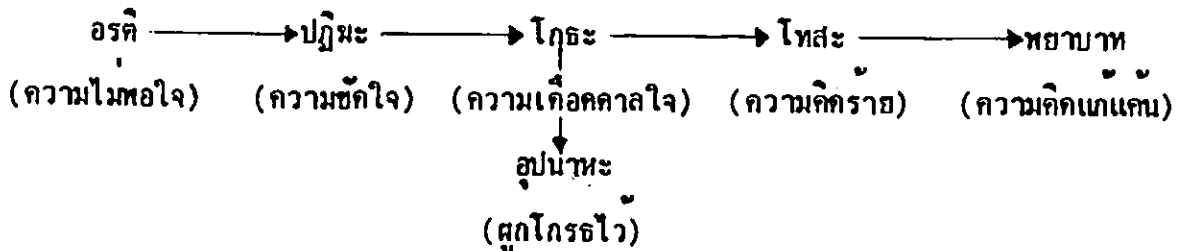
1. โสวสุสตา	วานอนสอนงาย สุภาพ
2. กลุยานมิตตาเสวตา	มักบมิตรที่งาม
3. โกชานมิตตญญา	รู้จักประมาณในการกิน
4. สติสัมปชัญญตา	มีสติรอบคอบ
5. ธากริยานุโยคตา	ประกอบความเพียร
6. สัมเวทญานาเสสสเวคตา	สังเวชในท่ควรสังเวช

จากลักษณะของบุคคลมากด้วยจริตต่าง ๆ นี้มีคำบางคำที่คนทั่วไปมักเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับ ความหมายที่แท้จริงตามแนวพุทธศาสนา เพราะการนำเอาคำเหล่านั้นไปใช้มักจะนำไปใช้เพียงแง่เดียว ป็น มุทกัณฑ์ (2501) ได้อธิบายความหมายของคำบางคำในจริต 6 ไว้ดังนี้

มายา มีความหมาย 3 อย่างคือ มายาหมายถึงความมีเสน่ห์ เป็นสิ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ใคร่สร้างทำ, มายาหมายถึงกิริยาบอกความคิด เช่นรู้สึกอายแล้วหลบตา รู้สึกชอบแล้วค่อน เป็นคน, มายาหมายถึงเล่ห์เหลี่ยม เป็นการจงใจกระทำให้หลุมเครือ ทำให้ลึกลับ ทำให้มีคม เป็นคน คนที่มามีมายามากทำอะไรอ้อมค้อม ไม่ตรงไปตรงมา จิตใจซ่อนแอ เห็นแก่ความยากลำบาก ชอบแต่จะเอาเรื่องความทุกข์ยาก ลำบากหนักหน่อของตนเองให้คนอื่นฟัง

สาโดยะ แปลว่าโอวาท หมายถึงคุยโวโอหังหรือไม ส่วนที่จะนำออกอวคคือ อวคังอวคมี อวครู อวคเกอ อวคฉลาค อวคคิ คนที่อวคโดยปกติแล้วเป็นคนพูดมากและจะพูดเกินความจริง

โกธะ แปลว่าโกรธ โศกเทความเคียดแค้นใจจริง ตรงกับอาการที่เราารู้สึกว่าฉุนหรือฉียวซึ่งมีลำดับขั้นการเกิดคือ

สำหรับอุปนาหะนั้นไม่มีหน้าที่อะไรจริงจัง เพียงแต่เข้าใจที่ความโกรธเกิดขึ้นแล้วแต่ที่จะส่งงานให้โทสะ พยาบาทจัดการไปตามลำดับขั้นก็ไม่ส่งต่อไป จะเลิกโกรธก็ไม่เลิก จะทำลายเขาก็ไม่คิดทำลาย อุปนาหะอยู่อย่างนั้นเรียกว่าอุปนาหะ

มักชะ คือการประหลาดใจของคุณ เป็นความผิดของคุณสถานแล้วสัก โดยมีลำดับ
คือ ออกตัวคือไม่แทนคุณผู้คุณ ออกคณคือไม่รู้จักคุณผู้คุณ มักชะคือลบหลูคุณผู้คุณ

ปลาสะ แปลว่าความดีเสมอ วิธสังเกตุว่าเกิดปลาสะในใจหรือไม่ให้สังเกตุที่ความลำพอง
ใจ ถ้าตัวเราก็ออ ๆ กับเขา ถอนิกเอาตัวเราเทียบกับคนอื่น จะนึกเทียบทางวิชาความรู้ ทางสติ
ปัญญา ทางฝีมือลายมือหรือทางใด ๆ ก็ตาม ที่นึกว่าตัวเราก็ออ ๆ กับเขาหรือนึกว่าเขาไม่เห็นจะมี
อะไรเกินเรา แต่ทงนทงน ปลาสะคือการคิดผิดกระหนวการยกตนเองและกคนอื่น ถ้าเป็นความ
รู้สึกที่มันใจในตัวเราหรือเป็นความจริงก็ไม่ใช่ปลาสะ

อิสสา) คือความริษยา โทแถอาการที่จิตเกิดความกระวนกระวายเมื่อเห็นคนอื่นใดที่เด่นหัว
ไปใช้คำว่าอิจฉา ความจริงคำสองคำนี้ไม่เหมือนกัน อิสสาเป็นกิเลสชนิดหนึ่งหมายถึงความพฤษพฤษ
ของจิต ส่วนอิจฉาแปลว่าความคองการ ก็อยากไคสิ่งนั้น เป็นอาการของจิตธรรมคาสัญญ อา
การของริษยานั้นจำเพาะกิริยาที่แสดงออกจากความไม่สบายใจเมื่อเห็นคนอื่นใดที่เท่ากัน มีอยู่ 3 ชั้น
คือ คนที่มีริษยาน้อยจะเพียงไม่สบายใจเมื่อเห็นคนอื่นใดที่เช่นใช้คำพูดว่า "มันก็โอเท่านั้น" "โหม" หรือ
"จะไปไคสักกั" เป็นต้น คนที่มีริษยาปานกลางจะสนับสนุนความดีของใครไม่เปน เช่นไม่เห็น
คววว่าเป็นความดี หรือความดีนั้นไคมาโดยไมชุติธรรม เป็นต้น คนที่มีริษยาแรงจะคัดรอนความดีของ
คนอื่น คนประเภทนี้ในการทำความดีหรือชื่อเสียงจะไม่ยอมให้ใครรวมควยหรือไม่รวมกับคนอื่น หรือ
มักระแวงว่าตนเองจะไปประคัมบารมีของคนอื่น พฤติกรรมของคนประเภทนี้มักจะคิดคนอื่นมากกว่าชม

มัจฉริยะ คือความตระหนี่ ตรงกับลักษณะที่เราพูดว่า ความดีเห็นขวหรือขเห็นขว ซึ่งคนละ
อย่างกับคำว่ามัจฉ์สดี เพราะความตระหนี่คือความรู้ออกใจหรือเสียควยที่จะต้องสละประโยชน์
ของคนให้แกผู้อื่นหรือแกส่วนรวมเมื่อจำเป็น โดยเนทกกรณีจำเป็นเท่านั้น จะเอาความพุ่มเพื่อขสุรุษ
สุรายมาวัดไคไค เพราะคนพุ่มเพื่อขอาจเป็นคนตระหนี่ไคไค ดังนั้น

เสียสละ ←——— ทางจำเป็น ———→ ตระหนี่

มัจฉ์สดี ←——— ทางไม่จำเป็น ———→ สุรุษสุรุษ

ตระหนี่ในทางธรรมะมีอยู่ 5 อย่างคือ ตระหนี่ที่อยู่เช่นหวงที่ หวงถิ่น ตระหนี่สกุลเช่นไม่ยอมให้คนอื่น
ที่ไม่ใช่พี่น้องบริวารมีส่วนร่วมควย ตระหนี่ลาภคือหวงผลประโยชน์ ตระหนี่วรรณะคือดิอหวนหมู่ เหล่า
ตระหนี่ธรรมะคือหวงวิชา

3. สาเหตุการเกิดจิต

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค (มหามกุฏราชวิทยาลัย, เปล. 2509 : 46 - 50) ได้วินิจฉัยตาม
แนวความคิดของอรรถกถาจารย์ทั้งหลาย เกี่ยวกับสาเหตุของจิตก็มีข้อความตอนหนึ่ง ดังนี้

ในปัญหาวาจาปริยาทงหลายมีอะไรเป็นต้นเหตุเห็น เสด็จจริงในอุสสัททกิตตะนะ (คณวาควยความกนา
ในวิปากกดา) ทานกลาวคำนี้ไว้ว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้โดยนิยามแห่งเหตุในปางก่อน ย่อม
เป็นผู้หนาควยโลหะก็มี หนาควยโหสะก็มี หนาควยโมหะก็มี มากควยอโลหะก็มี มากควยอโหสะ
ก็มี มากควยอโมหะก็มี จริยังอยู่ในขณะพยายามทำกรรม ผู้ใดมีโลหะกลาอโลหะออน(แต่)ว่า
อโหสะอโมหะกลา โหสะโมหะเบา อโลหะอันออนของบุคคลนั้นยอมไม่อาจชมโลหะใด แต่
อโหสะอโมหะกลาย่อมอาจชมโหสะโมหะใด เพราะเหตุนี้(เมื่อ)เกิดมาควยอำนาจปฏิสนธิ
ทกรรมนั้นอำนาจ ย่อมเป็นกนโลก(แต่) เป็นกนใจเห็น ไม่นักโกรธ ฉลาดหลักแหลมราวกะ
เพชร ส่วนบุคคลใดในขณะพยายามทำกรรมมีโลหะและโหสะกลา อโลหะอโหสะออน แต่อโมหะ
กลาโมหะเบา บุคคลนั้นโดยนัยก่อนนั้นแล (คือเกิดมาควยอำนาจปฏิสนธิทกรรมนั้นอำนาจ) ย่อม
จะเป็นกนโลกควยเป็นกนจนเจือควย แต่ว่าเป็นกนฉลาดหลักแหลมราวกะเพชร.....อนึ่ง
พึงทราบวาปฏิสนธิชนกรรมอันมีบุพเพภูมิโลหะเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องแวดล้อม
กันและกัน เป็นต้นเหตุแห่งจริยาทั้งหลายโดยนัยดังนี้คือ กณที่เกิดมาควยกรรมอันมีอโมหะเป็น
เครื่องแวดล้อมยอมเป็นกนพุทธจริตตณใด กณที่เกิดมาควยกรรมอันมีทลลัสทธาเป็นเครื่องแวด
ล้อมยอมเป็นกนสัทธัจริต กณที่เกิดมาควยกรรมอันมีวิคกคามวิคกเป็นต้นเป็นเครื่องแวดล้อม
ยอมเป็นกนวิคกจริต กณที่เกิดมาควยกรรมอันมีเครื่องแวดล้อมมีโลหะเป็นต้นเจือกัน ย่อมเป็น
กนไวมุตสุจจริต (จริตเจือ) ฉะนั้นแล

จากข้อความที่อธิบายไว้ในวิสุทธิมรรคเปลัน หอจะสรุปได้ว่าสาเหตุการเกิดจิตแต่ละประเภท
นั้นคืออกุศลมูล (โลหะ โหสะ โมหะ) กุศลมูล (อโลหะ อโหสะ อโมหะ) และอาสวะกิเลสทั้งหลาย
ที่หมักกองอยู่ในจิตใจของบุคคลตั้งแต่กาลอดีตนั้นเอง

นอกจากนี้ ปัน มุทกัณฑ์ (2499 : 289 - 316) ได้อธิบายขยายความเกี่ยวกับสาเหตุการ
เกิดจิตอย่างละเอียด โดยอธิบายว่า จริตนั้นเป็นสิ่งชอบยอมจิตให้แปรเปลี่ยนคุณภาพออกไปจากเดิมฉา
จิต เปรียบเหมือนผาจริตก็เปรียบเหมือนสียอมผาที่ซึมเข้าไปในเนื้อสามิไซชะโลมอยู่เพื่องภาชนอก เหตุ
สำคัญที่ทำให้จริตเกิดขึ้นในใจของกณมี 2 ประการได้แก่อารมณ์ที่ส่งสมหมักกองทับซ้อนในใจ เป็นเวลา

ชำนาญ (ปฐพหัจฉณินา) ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกิดจากความวิปริตทางร่างกาย (ธาตุ-
โทสนา) ซึ่งเกิดเป็นส่วนน้อย การสังสมหมักกอง(อาสวะ)ของอารมณ์ในใจนั้นเกิดขึ้นได้ คือ

1. การอบรม (อาภาวตา) คือการที่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เหตุการณ์ หรือสิ่ง
ใด ๆ ก็ตามที่เข้ามาสู่ใจ ทำให้ใจต้องติดนึกรตรึงตรองในสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นเวลา
นาน ๆ

2. การเสทฺฐ (อาเสวิตา) หมายถึงการที่ใจติดถึงสิ่งใดซ้ำ ๆ ซาก ๆ เช่นเราคิดถึง
พระรัตนตรัยบ่อย ๆ ก็เรียกว่าเราเสทฺฐกับพระรัตนตรัย เป็นต้น

การอบรมและการเสทฺฐมีความหมายลงสู่จุดเดียวกันคือทำให้จิตใจติด ติดค้างถึงสิ่ง
นั้นบ่อย ๆ แล้วเกิดความเคยชิน นานเข้าจิตก็จะเกิดความคุ้นเคยและทิ้งพหุใจในสิ่งนั้นแล้วก็เลย
เกาะเกี่ยวพันอยู่กับสิ่งนั้น การที่จิตท่องเที่ยววนเวียนไปตามอารมณ์ที่ชอบนั้นเองเรียกว่าจิต ค้ำ
ว่าจิตก็เปลวเหวไป ถ้าเหวไปในทางที่ดีเราก็เรียกว่า สุ-จิต ถ้าเหวไปในทางที่ชั่ว เราก็
เรียกว่า พุ-จิต

นอกจากนี้ ปีน มุทุกันต์ ยังได้อธิบายถึงการเกิดจิตแต่ละประเภทโดยอาศัยหลักของอนุโลม
และปฏิปักษ์ คืออนุโลมหมายถึงตามกัน ช่วยเหลือกัน สนับสนุนกันเหมือนพายเรือตามกระแสน้ำ ส่วน
ปฏิปักษ์หมายถึงทวน ทัดทาน หรือขัดแย้งกัน เหมือนกับพายเรือทวนกระแสน้ำ โดยกล่าวว่า จิตแต่ละ
อย่างย่อมมีสิ่งอนุโลมคือเป็นพวกเดียวกันสนับสนุนกัน เมื่อมีสิ่งอนุโลมเกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดจิตอย่าง
นั้นขึ้น และเมื่อได้รับการอบรมเสทฺฐบ่อย ๆ เขาก็จะทำให้จิตที่มียอยู่แล้วแรงยิ่งขึ้น ในทางตรงข้าม
ถ้าอบรมเสทฺฐกับสิ่งที่เป็ปฏิปักษ์กับจิตในใจนาน ๆ เขาก็จะทำให้ความแรงของจิตลดลง และไค
ยก็ตัวอย่างเหตุอนุโลมจิตในแต่ละประเภทคือ

1. เหตุอนุโลมราคะจิต เช่นการฟ้อนรำขับร้อง งานศิลปะ บริการเกี่ยวกับดอกไม้ ต้นไม้
งานวาดเขียน งานทาสีระบายสี การประพันธ์ การประทับคกแดง นิยายรัก ฯลฯ

2. เหตุอนุโลมโทสะจิต เช่น เครื่องยนต์กลไก การสงคราม การเลี้ยงสัตว์ การควบคุม
เครื่องลงพิมพ์ ไฟฟ้า วาจาหยาบ ทรัพย์สิน การเป็นใจหย่าเลย ฯลฯ

3. เหตุอนุโลมโมหะจิต เช่นการเห็นทางชุมชนที่เจริญ การเป็นลูกจ้างแรงงาน การทำงาน
ที่ไม่ใช้หัวใจ การอยู่โดดเดี่ยว ไม่ได้รับการศึกษา การไม่หัดรับผิดชอบ ฯลฯ

4. เหตุอนุโลมสัทธาจิต เช่น การโฆษณาชวนเชื่อ อภินิหารต่าง ๆ การส่งเสริมไสยศาสตร์

นิยายปรัมปรา คำเท็จ ทรงเจ้าเข้าผี ฯลฯ

5. เหตุอุโลมวิคจจริต เช่นอุบัติเหตุ การถูกหลอกลวง การถูกหักหลัง การเผชิญภัยโดยไม่คาดคิด การถูกไล่ความ ฯลฯ

6. เหตุอุโลมกตจริต เช่น การคนคว้า การโต้วาที การอภิปราย การอ่าน การฟัง การสนทนา การทำงานที่ต้องรับผิดชอบ ฯลฯ

ในเรื่องหลักอุโลมและปฏิบัติของจริตนี้ พระมหาวิระ ถาวโร (2521 : 82 - 85) กล่าวว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประมวลอารมณ์ของชาวโลกว่าอยู่ในกฎเกณฑ์ของจริตทั้ง 6 ประการ บางกมมีอารมณ์ทั้ง 6 อย่างครบถ้วน บางคนก็มีไม่ครบ มีมากน้อยยิ่งหย่อนกว่ากันตามอำนาจวาสนาบรรพชาที่อบรมมาในชาติที่เป็นอดีต อารมณ์หมอยุคล้ายคลึงกันแต่ความเข้มข้นรุนแรงไม่เสมอกัน ทั้งนี้เพราะบรรพชาที่อบรมมาไม่เสมอกัน ถ้าใครมีบารมีในการละสูงอารมณ์จริตก็มีกำลังต่ำไม่รุนแรง ถ้าเป็นคนที่อบรมในการละน้อยอารมณ์จริตก็รุนแรง และในเรื่องการอบรมจิตใจนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติสมณธรรมฐานไว้รวมทั้งหมด 40 อย่างด้วยกันคือ อสัปปะราหมฐาน 10 อนุสสติกรรมฐาน 10 กสิณ 10 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุธาคูวัญฐาน 1 พรหมวิหาร 4 อรูป 4 กรรมฐานแต่ละอย่างนั้นท่านทรงจัดไว้เพื่อความเหมาะสมกับจริตแต่ละประเภทในแง่ของการหักล้างอารมณ์นั้น ๆ ให้สงบระงับ ดังนั้นผู้ที่ต้องการเจริญธรรมฐานจึงควรทราบว่าคุณเองมีจริตอะไรเสียก่อน จึงเลือกกรรมฐานให้เหมาะสมกับจริตของตน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจริตประเภทต่าง ๆ ของคนเรานั้นเกิดจากกุศลมูล อุกุศลมูล และอาสวะกิเลสทั้งหลายเป็นเหตุปัจจัยในแง่ของสิ่งแวดล้อมทางจิตที่หล่อหลอมให้เกิดอุปนิสัยถาวรขึ้นในจิตใจอันจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลขึ้น และจะทำให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในที่สุด

4. วิธีสังเกตจริต

การที่จะรู้ว่าใครมีจริตประเภทไหนนั้น ปิ่น มุทุกันต์ (2499) วชิร อินทสระ (2510) และเกิด อินชชาติ (2513) ได้กล่าวถึงวิธีการสังเกตจริตไว้เหมือน ๆ กัน สรุปได้ว่าวิธีจะรู้คนว่ามีจริตอย่างไหนนั้นสังเกตได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ คือ 1) จากการเคลื่อนไหวทางกายที่เรียกว่าอริยาบท 2) จากการทำงาน 3) จากการบริโภค 4) จากการจิตใจในอารมณ์ภายนอกหรืออิทธิพลในเรื่องราวรูปเสียง เป็นต้น 5) จากธรรมชาติของปฏิบัติหรือกิเลสและมโนธรรมในใจ และจากข้อ 1 ถึงข้อ 4 นั้น คนสัทธาจริตจะเหมือนคนราคจริต คนวิคจจริตจะเหมือนคนโมหจริต และคนกตจริตจะเหมือนคน

โสรจวิธ ส่วนข้อ 5 คือกลิ่นและมโนธรรมในใจนั้น ก็คือลักษณะของคนที่มากกว่าจิตต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วในหัวข้อที่ 2 คือโครงสร้างของจิต วิธีการสังเกตจิตจากพฤติกรรมต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. คนราคะจิตและคนสัทธาจิต

1.1 อริยาบท ตามปกติจะเดินโดยอาการชกช้อย เชื่องช้า เวลาเดินค่อย ๆ วางเท้า วางเท้าเสมอ ยกขึ้นก็เสมอ ลักษณะรอยเท้าจะเว้าตรงกลางมาก การยืนสง่าผ่าเผยแต่มีอาการละมุนละม่อม การนั่งก็เช่นเดียวกัน การนอนจะนอนอย่างมีระเบียบวางมือวางเท้าเรียบร้อย เมื่อถูกปลุกให้ตื่นก็ค่อย ๆ ตื่นไม่ผลุนผลัน เมื่อถูกปลุกก็จะค่อย ๆ ให้อำตบ ตื่นแล้วเก็บพนักนอนเรียบร้อย

1.2 การทำงาน เช่นการกวาดพื้นจะถือไม้กวาดอย่างดี ไม่รีบร้อนกวาด ทำงานเรียบร้อย

1.3 การบริโภค ชอบอาหารรสกลมกล่อม ไม่เผ็ดจัดเปรี้ยวจัด เฝ็มจัด บริโภคด้วยอาการละมุนละม่อมไม่มูมมาม ไซของถูกใจก็พอแล้วไม่ต้องการอาหารมากมาย

1.4 ปฏิริยาตออารมณ์ภายนอก เห็นอะไรที่สวยงามเพียงเล็กน้อยก็พอใจก็มีความในสิ่งนั้น ไม่คิดถึงชอบภพทรงอื่น ๆ เมื่อต้องจากไปก็จากไปอย่างอาลัยอาวรณ์

2. คนโสรจจิตและคนพุทฺธจิต

2.1 อริยาบท เดินจิกปลายเท้า เดินเร็ว รอยเท้าจิกปลาย ห้าทางรับรอนทั้ง ๆ ที่ไม่ได้รับ เวลาขึ้นคู้แข็งกระด้าง นั่งตัวตรง เวลานอนพนักนอนลวก ๆ ไม่พิถีพิถัน นอนทอดกายเกะกะ เมื่อถูกปลุกให้ตื่นก็ผลุนผลันลุกขึ้น ให้อำตบเหมือนโกรธ

2.2 การทำงาน เช่นการกวาดพื้นจะจับไม้กวาดอย่างแข็งขันรีบร้อนกวาด ไม่ค่อยสะอาด พื้นทรายกระเด็นคลุ้ง เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไม่เรียบร้อย อย่างไม่รักใคร่

2.3 การบริโภค ชอบอาหารแบบรสจัด กินข้าวคำใหญ่จนคับปาก กินเร็ว ให้อาหารที่ไม่ดีเพียงบางอย่างก็ไม่พอใจ

2.4 ปฏิริยาตออารมณ์ภายนอก ถือเอาโทษเพียงเล็กน้อยมาล้างคุณค่าส่วนใหญ่ ไม่ค่อยยินดีกับสิ่งสวยงาม ชอบดูสิ่งอื่นแทนหว่ากเสี้ยว แต่ไม่คิดใจซ้ำซาก

3. คนโมหจิตและคนวิทกจิต

3.1 อริยาบท เดินเปะปะ เดินเหมือนขมตัว เดินหนักสั่น รอยเท้าจะหนักทางปลายและส้น ชอบนั่งเหม่อใจลอย ง่วงเหงาหาวนอน

3.2 การทำงาน เช่นกวาดพื้นจะจับไม้กวาดอย่างหลวม ๆ กวาดไม่เรียบร้อยเศษผง

กระจายกลิ่นกลาด ห้างงานอย่างสุกเอาเผากิน ห้างงานไม่ฉูดฉาด ทั้งค้าง กำหนดเวลาแน่นอนไม่ได้

3.3 การบริโภค ไม่ค่อยเลือกอาหาร ชอบไม่แน่นอน อาหารหกละเอะเทอะ ปากเปราะ เวลากินอาหารมักใจลอย

3.4 ปฏิภิกขารมณ์ภายนอก ไม่มีความคิดเห็นของตัวเอง เห็นคล้อยตามผู้อื่น พฤติกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่าง ซึ่งพฤติกรรมอื่น ๆ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และนอกจากนี้ ปิ่น มุทุกันต์ (2499 : 369 - 376) ได้เสนอวิธีทายจรตอย่างง่าย ๆ 10 ข้อดังนี้

1. ทรงผม

1.1 คนราศจรีต หิโด้ตันมาก หัวหรือตกแดงเรียบร้อย

1.2 คนโทสจรีต ถือเป็นเรื่องเล็ก บางครั้งไม่หัวหรือไม่ต้องส่องกระจกก็ได้

1.3 คนโมหจรีต เปลี่ยนทรงผมบ่อย บางครั้งใส่น้ำมันเพิ่มเป็นแห่ง ๆ

2. การแต่งกาย

2.1 คนราศจรีต เสื้อผ้าสะอาด รองเท้าขัดเป็นเงาแม้ว่าจะเก่าหรือขาด เชือกผูกรองเท้าไว้งอมพองาม ส่องข้างเหมือนกัน

2.2 คนโทสจรีต เสื้อผ้าไม่เรียบ เสื้อกางเกงแม้จะใหม่ก็มีตำหนิ รองเท้าไม่ขัด ผูกเชือกรองเท้าทั้งสองข้างไม่เหมือนกัน

2.3 คนโมหจรีต รุ่มร่าม ให้งงแก่ดูที่เขาคองทำซ้ำ ๆ จะเห็นว่าเขาทำซ้ำไปบ้าง เช่นร้อยเข็มขัด ถักกระดุมไม่ครบ เป็นต้น

3. โต๊ะทำงาน

3.1 คนราศจรีต หนังสือและสิ่งของบนโต๊ะจัดเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดของเป็นหมู่

3.2 คนโทสจรีต สิ่งของคละก้นไปหมด หนังสือมักจะไขว่หวัด การวางสิ่งของไม่ค่อยแยกพวก

3.3 คนโมหจรีต บนโต๊ะจะเต็มไปด้วยของเก่าและสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องใช้

4. กระเป๋าเดินทางและกระเป๋าทำงาน

4.1 คนราศจรีต จัดเป็นระเบียบเรียบร้อยสังเกตจากการพับผ้าและการบรรจุลงกระเป๋า ผิดกระเป๋ากลึงเกลียดด้วยการฉุนอม

4.2 คนโทสจรีต สักแต่ว่ามวน ๆ ผิดกระเป๋าค้นไปกับการซุกซิด

4.3 คนโมหจรีต กลายคนโทสจรีต

5. ช่องธนบัตร

5.1 คนราคะจริต จักธนบัตรชนิดราคาต่าง ๆ เรียงกันเรียบร้อย

5.2 คนโทสจริต เพียงแต่ขยำใส่ไม้ไผ่หยาบเป็นห่อ และมักจะมีเศษกระดาษอย่างอื่นจุกอยู่ในช่องธนบัตร

5.3 คนโมหจริต กล้าย ๆ กันกับคนโทสจริต

6. ผาเช็ดหน้าในกระเป๋า

6.1 คนราคะจริต หับละแฉกเรียบ สะอาด

6.2 คนโทสจริต ตั้งแต่กวักออกใช้ครั้งที่สองไม่ต้องหับ ขยำเลย

6.3 คนโมหจริต ไม่ยอมมีผาเช็ดหน้าใช้

7. การสนทนา

7.1 คนราคะจริต มักจะเริ่มสนทนายการชมเชย "แหมดีใจที่ไต่พบ" "แต่งตัวสวยจัง"

7.2 คนโทสจริต เริ่มสนทนายการตำหนิหรือต่อว่า หรือถาม เช่น "หาชนาไปนานเชียว" "เฮอ...ว่าไง" "คอยแหมแม่"

7.3 คนโมหจริต ไม่คอยทักใคร่ถาม เป็นฝ่ายตอบ

8. การพูด

8.1 คนราคะจริต พูดช้า เน้นเสียงเมื่อพูดถึงความงามหรือพรรณนาความงามมักใช้คำว่า "แหม..." หรือซ้ำซึ่ง

8.2 คนโทสจริต พูดเร็ว เด็ดขาด ชอบตั้งคำถามเอากับผู้ฟัง แล้วก็ตอบเสียเอง ออกคำหนังสือที่พูดถึงไม่ได้

8.3 คนโมหจริต พูดหลวม วนเวียน ชอบความซาดคอง ดามนอกเรื่อง

9. การเขียน

9.1 คนราคะจริต เขียนหนังสือช้า ประณีตประคอง ช่องไฟเสมอ ไม่หวัด เสมอขึ้นเสมอปลาย ลายเช่นคโมหวัด ลายมือเบา ใช้ปากกาเส้นเล็ก หมึกสีอ่อน ดินสอแหลม

9.2 คนโทสจริต เขียนเร็ว หวัด ตกมาก ช่องไฟไม่เสมอ ปากกาเส้นใหญ่ ดินสอทื่อ กอกระดาษ ลายเช่นคหวัด

9.3 คนโมหจริต ลายมือไม่เสมอ ขึ้นต้นบรรจงต่อไปหวัด ชอบความวนเวียน รอยเส้นสั้น

ลายเส้นไม่อยู่ตัวหนักเป็นคอน ๆ

10. นิสัย

10.1 คนราคะจริต ยิ้มบ่อย ขี้อาย เมื่อเอ่ยปากพูดจะหลบสายตาคนฟัง ไม่ชอบของจืด เช่นบุหรืหรือกาแฟ ฯ ของใช้ประจำตัวนิยมของเล็กเรียว เช่นจำพวกปากกา ดินสอ นาฬิกา ฯลฯ

10.2 คนโทสะจริต ชอบทำเสียงออกจากลำคอแทนการยิ้ม ในการพูดชอบใช้คำอุทานบ่อย เช่น อ่า ฮี หนอย วะ ฯลฯ ของใช้แต่ละอย่างมีรอยใช้จนชำรุด เช่นสมุดพก ข่องธนาบัตร คิควงจุน เช่นบุหรื กาแฟ ฉาเล็กก็เล็กโตก็โตชาก

10.3 คนโมหจริต นิสัยเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่คอยแน่นอน

และเป็น จุกกัณฑ์ ยังได้อธิบายถึงคำสองคำที่คนเรานิยมใช้กันอยู่เสมอคือคำว่า "กัจจริต" และ "วิกลจริต" โดยอธิบายว่า กัจจริตหมายถึงการที่จริตของตนเองเป็นอย่างหนึ่งแต่พยายามคิดไปใช้อีก อย่างหนึ่ง ทำให้มีรายละเอียดบางอย่างที่ปกติไม่มี มองดูชัดกับลักษณะของตัวเอง ส่วนคำว่าวิกลจริต คือการเสียจริต หรือจิตละทิ้งจริต ตามธรรมชาติคนเราเมื่อรับอารมณ์ใด ๆ แล้วจิตสามารถควบคุมการแสดงออกหรือจริต ให้อยู่ในวิถึใด แต่หากควบคุมอารมณ์ไม่อยู่จิตจะออกนอกวิถึจนไม่สามารถกลับเข้าสู่ภาวะเดิมได้ และไม่สามารถควบคุมจริตได้ การแสดงออกจึงผิดปกติจึงเรียกว่าวิกลจริตหรือเสียจริต

สำหรับแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น อาศัยวิธีสังเกตจริตตามวิธีที่ 5 คือจากธรรมชาติเขา ประพฤติ หรือกิเลสและมโนธรรมในใจ เพราะมีรายละเอียดแยกเป็นแต่ละจริตอย่างชัดเจนสามารถนิยามความหมายได้ ไม่ต้องใช้เวลาสังเกตทำให้ง่ายต่อการสอบวัด

การวัดบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่วัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดอย่างอื่น ๆ เช่นนักวัดผลก็ใช้พยายามศึกษาค้นคว้าวิธีการวัด และสร้างเครื่องมือการวัดให้เป็นมาตรฐาน สำหรับวิธีการวัดบุคลิกภาพนั้น เคลมมุนตซ์ (Kleinmuntz. 1967 : 21) ได้สรุปไว้ว่าวิธีการวัดบุคลิกภาพมี 3 วิธีคือ

1. การสังเกต (Observation) มีวิธีการสังเกต 3 แบบคือ

1.1 การสังเกตโดยตรง (Direct observation) จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกโดยทั่ว ๆ ไปในสถานการณ์ตามธรรมชาติ (natural setting)

1.2 การสังเกตโดยตรง (Direct observation) จากพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ที่บุคคลแสดงออกภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น (laboratory)

1.3 การสังเกตโดยอ้อม (Indirect observation) เป็นการสังเกตร่องรอยของพฤติกรรมจากสิ่งอื่นที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมนั้น

2. การสัมภาษณ์ (Interview) มีวิธีการสัมภาษณ์ 3 แบบคือ

2.1 การสัมภาษณ์รายบุคคล (Personnel interview) เช่นการสัมภาษณ์ผู้สมัครสอบเข้าทำงานโดยทั่ว ๆ ไป

2.2 การสัมภาษณ์แบบวินิจฉัย (Diagnostic interview) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อหาเบื้องหลังของพฤติกรรมของบุคคล เป็นวิธีการทางจิต

2.3 สัมภาษณ์แบบบีบคั้นบังคับ (Stress interview) เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยู่ในสภาวะกดดันที่เป็นเงื่อนไขบางอย่าง

3. ใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา (Psychological tests) แบ่งเป็น 2 แบบคือ

3.1 แบบรายงานตนเอง (Self - report inventories) เป็นการให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะนิสัยส่วนตัว เจตคติ ความเชื่อ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ

3.2 แบบทดสอบการฉายภาพ (Projective tests) เป็นการให้ตอบคำถามในสถานการณ์ที่คลุมเครือเพื่อสะท้อนความรู้สึกภายในของบุคคล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบรายงานตนเอง (Self - report inventories) ชนิดข้อความเดียวเพราะสามารถสร้างคำถามได้ครอบคลุมเนื้อหา สะดวกในการตอบ และใช้สอนนักเรียนได้คราวละมาก ๆ เพื่อสะดวกในการนำไปใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพใหม่คุณภาพนั้น เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2520 : 13 - 17) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างไว้ดังนี้

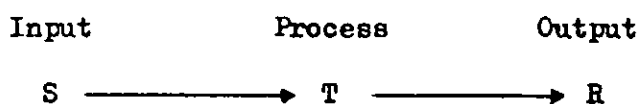
1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด การวางแผนในขั้นนี้เป็นการวางโครงการไว้ล่วงหน้าว่าในการวิจัยหรือในการสอบวัดนั้นต้องการจะวัดตัวแปร (คุณลักษณะ)ใด จะสอบวัดกับใคร วัดเพื่ออะไร หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการวางโครงร่างของการวิจัยก็ได้ กล่าวคือในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดขอบเขตของการวัด และอธิบายคุณลักษณะของตัวแปรให้แจ่มแจ้ง ว่าพฤติกรรมหรือตัวแปรที่จะวัดนั้น มีองค์ประกอบเช่นไร และจะสร้างนิยามปฏิบัติการได้อย่างไร

2. กำหนดลักษณะของแบบทดสอบหรือเครื่องมือ การวางแผนในขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดรูปแบบของเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่จะนำไปใช้วัดหรือเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา โดยต้องกำหนดให้สอดคล้องกับลักษณะหรือพฤติกรรม และจุดมุ่งหมายของการวิจัยนั้น ๆ ว่าควรใช้แบบ

ทดสอบประเภทใดบ้าง ตลอดจนต้องกำหนดขอบเขตของแบบทดสอบว่าควรมีจำนวนข้อหรือสเกลมากน้อยเพียงใดจึงจะครอบคลุม และจะใช้วิธีดำเนินการสอบเช่นไร เป็นการสอบแบบกลุ่มหรือรายบุคคล จำกัดเวลาในการตอบหรือไม่จำกัด เป็นต้น

3. การสร้างแบบทดสอบ จากการกำหนดรูปแบบของแบบทดสอบ จะทำให้ทราบลักษณะของคำถามแต่ละข้อว่าจะไปในลักษณะใด ในการสร้างแบบทดสอบทางจิตวิทยาส่วนใหญ่จะมุ่งวัดพฤติกรรมที่แฉ่งของบุคคล ทั้งนั้นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการวัดจึงควรที่จะผ่านการวิจัยมาแล้วว่ามีลักษณะย่อยอะไรบ้าง หรืออย่างน้อยก็ควรจะมีการวิจารณ์กันบ้างว่ามีองค์ประกอบใด ข้อควรกระทำประการหนึ่งในการสร้างแบบทดสอบก็คือพึงระลึกว่าข้อสอบนั้นเป็นแต่เพียงตัวอย่างของพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายความว่าพฤติกรรมทั้งหมดของตัวเปรี๊น ในการวัดใดนั้นแต่เพียงพฤติกรรมไม่มีเนื้อหา แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพนั้นควรเลือกใช้พฤติกรรมที่มีลักษณะเด่น หรือค่าความเป็นองค์ประกอบหลักของตัวเปรี๊น และถ้าเป็นกรณีที่เป็นข้อสอบวัดสมรรถภาพทางสมองนั้น เนื้อหาและพฤติกรรมควรผ่านการวิเคราะห์ หรือวิจัยมาก่อน นอกจากนี้ผู้สร้างแบบทดสอบยังต้องคำนึงถึงคุณภาพ และข้อจำกัดที่จะเกิดขึ้นกับเครื่องมือนั้นเสมอ

4. การประเมินคุณภาพของเครื่องมือ การสร้างแบบทดสอบวัดทางจิตวิทยา เป็นการวัดทางอ้อม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้

ตัวแบบทดสอบในที่นี้คือสิ่งเร้าหรือ Input ที่จะนำไปกระตุ้นให้อันตรัยแสดงพฤติกรรม(Output) อันเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการ (Process) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา ซึ่งการสร้างสิ่งเร้าหรือแบบทดสอบวัดจำเป็นจะต้องอาศัยกลุ่มเนื้อหา (Content Sampling) เพื่อให้แบบทดสอบนั้นสามารถเชื่อใจว่าเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งเร้า หรือสภาพการณ์ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ตามขอบข่ายของการอ้างอิงหรือโครงสร้างของพฤติกรรม ฉะนั้นการจะนำแบบทดสอบไปใช้ในการวิจัยจริง ๆ จำเป็นต้องทำการตรวจสอบว่า แบบทดสอบนั้นเป็น Key ของสิ่งเร้านั้นจริงหรือไม่เพราะการวัดที่แม่นยำให้ข้อมูลที่ดีนั้น ต้องขึ้นอยู่กับเครื่องมือเป็นสำคัญว่าเครื่องมือนั้นมีคุณภาพประการใด

คุณภาพของแบบทดสอบทางจิตวิทยานั้น ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงคุณภาพในสามข้อต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึงแบบทดสอบนั้นสามารถแทนสิ่งเร้าที่ให้อันตรัย

คุณสมบัติ (Traits) นั้นกำหนดให้ตอบสนองหรือไม่

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึงผลของการวัดนั้นสามารถบอกระดับหรือความเข้มของคุณลักษณะนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงใด มีความคลาดเคลื่อนในการวัดมากน้อยเพียงใด

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายความว่า เครื่องมือหรือแบบทดสอบนั้นมีความชัดเจนในตัวของมันเองมากน้อยเพียงใด ในการที่จะเป็นสื่อหรือเร้าให้ตอบสนองใดตามความต้องการของผู้สร้างแบบทดสอบ ตลอดจนระบบของการให้คะแนนหรือสัญลักษณ์ที่จะแทนความเข้มของลักษณะและเป็นที่น่าเชื่อถือ และนำไปใช้ให้ทั่วไปหรือไม่ในการแปลความหมาย

นอกจากคุณภาพดังกล่าวมาแล้ว แบบทดสอบทางจิตวิทยาอาจต้องการคุณภาพด้านอื่น ๆ อีก เช่นอำนาจการจำแนก การนำแบบทดสอบไปใช้ หรือประโยชน์ของแบบทดสอบนั้นมีมากน้อยเพียงใด แต่คุณภาพของแบบทดสอบบางประการเช่นความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นนั้น ถึงแม้นักวิจัยบางคนอาจต้องการตัวเลขทางสถิติมาสนับสนุน แต่แบบทดสอบบางประเภทก็อาจจะหาตัวเลขมาสนับสนุนไม่ได้ก็มี ดังนั้นหน้าที่ของนักวิจัยในเรื่องนี้ก็คือต้องอาศัยเหตุผลมาอนุมานให้เป็นที่น่าเชื่อถือให้ได้ว่า เครื่องมือหรือแบบทดสอบนั้นมีคุณภาพในทางนั้นจริง ๆ

การพัฒนาแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพที่นิยมสร้างกันเป็นแบบทดสอบมาตรฐานในต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่เป็นแบบรายงานตนเอง (Self - Report) ซึ่งแบบทดสอบฉบับแรกที่มีว่าเป็นแบบของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพคือ แบบทดสอบวัดข้อมูลส่วนตัวของวูดเวิร์ท (Woodworth's Personal Data Sheet) ที่สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1917 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อใช้ทดสอบสภาพการควบคุมอารมณ์ของทหารในกองทัพบกสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นจึงได้มีการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานอื่น ๆ ตามมา (เชคส์คัก โมวาซินรุ. 2520 : 80 - 87 ; Kleinmuntz. 1967 : 184 - 186)

แบบทดสอบของวูดเวิร์ทประกอบไปด้วยคำถามประเภทขอความเกี่ยวข้องจำนวน 116 ข้อ การตอบ ให้ตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น สำหรับวิธีการพัฒนาแบบทดสอบนั้น เชคส์คัก โมวาซินรุ กล่าวว่ามี 5 ขั้นตอนคือ

1. สร้างข้อคำถามประมาณ 200 ข้อ โดยรวบรวมเกี่ยวกับอาการโรคประสาทและอาการแรกเริ่มจากตำราต่าง ๆ ทางจิตเวชและจากการประชุมของจิตแพทย์

2. นำข้อคำถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเล็ก โดยวูกเวอร์ทนำไปทดสอบกับนิสิตมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย

3. พิจารณาคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อคัดข้อคำถามที่ไม่ดีทั้งโดยเชิงเนื้อหา 25 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่าง คอบคำถามซ้อนไปในทางที่บอกลักษณะของอาการเป็นโรคละสาจะคัดทิ้ง ทั้งนี้เพราะมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งถือว่าเป็นคนปกติ ส่วนใหญ่ให้คำตอบที่แนวโน้มไปในทางเป็นโรคละสาแล้ว ไม่ควรนำมาพิจารณาเพื่อคัดสินการเป็นโรคละสา ซึ่งเมื่อคัดเลือกแล้วเหลือข้อสอบ 179 ข้อ

4. นำข้อคำถามที่ได้ไปทดสอบใหม่กับคนปกติจำนวน 1,000 คน และทดสอบกับทหารที่กลัวความมีอาการทางโรคจิตอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อหาเกณฑ์และความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

5. ปรับปรุงข้อคำถามในขั้นสุดท้ายเหลือ 116 ข้อซึ่งมีเกณฑ์ว่าผู้ที่มีความอาการทางโรคจิตโรคละสา จะให้คำตอบที่เกี่ยวกับโรคจิตโรคละสาประมาณ 30 - 40 ข้อโดยเฉลี่ย ส่วนคนปกติจะให้คำตอบที่เป็นโรคจิตโรคละสาประมาณ 10 ข้อ

ในการคัดเลือกคำถามขั้นสุดท้าย วูกเวอร์ทได้ใช้สถิติในการตรวจสอบ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เน้นขั้นตอนในการสร้างและใช้เป็นแบบทดสอบนั้นอยู่ที่ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ดังที่เห็นได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเช่นข้อคำถาม การคัดเลือกและจัดหมวดหมู่ของข้อความ

ในการพัฒนาแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพนั้น เคลมมุนตซ์ (Kleinmuntz. 1967 : 187 - 214) กล่าวว่าแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้กันโดยทั่วไปมีวิธีการสร้างอยู่ 4 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. วิธีที่ได้จากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validation) เป็นการนำเอาวิธีการของการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถโดยทั่ว ๆ ไปมาใช้ คือกำหนดขอบเขตของเนื้อหา หรือโดเมนเป็นส่วน ๆ แล้วจึงสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมในแต่ละโดเมน เนื้อหาที่จะนำมาสร้างเป็นแบบทดสอบนั้น อาจได้มาจากเอกสาร คำรา หรือผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย แต่มิชอบที่ควรระวังว่า ธรรมชาติของบุคลิกภาพนั้นมีหลายมิติ ไม่เหมือนกับเนื้อหาทางความสามารถ ดังนั้นจึงเป็นการยากในการสร้างข้อคำถาม และควรระมัดระวังให้ข้อคำถามนั้นอยู่ในโดเมนที่จะวัดจริง ๆ ตัวอย่างของแบบทดสอบที่สร้างโดยวิธีนี้ได้แก่ แบบทดสอบวัดข้อมูลส่วนตัวของวูกเวอร์ทซึ่งได้กล่าวมาแล้ว และแบบสำรวจปัญหาของมูนเนย์ (The Mooney Problem Checklist, 1950) แบบสำรวจปัญหาของมูนเนย์ สร้างข้อคำถามจากฉบับที่การให้คำปรึกษาและสัมภาษณ์นักเรียนไฮสคูลจำนวน 4,000

คน ชอบขายของคำถามจะครอบคลุมเรื่อง คุณธรรมและศาสนา, การเงินและเงื่อนไขการดำรงชีวิต, การปรับตัวในโรงเรียนและความสัมพันธ์กับสังคม และแบบทดสอบอีกฉบับหนึ่งสร้างโดยวิธีการของความเที่ยงตรงตามเนื้อหา คือแบบทดสอบการปรับตัวของเบลล์ (The Bell Adjustment Inventory, 1934 ถึง 1963) วิธีการสร้างข้อสอบของเบลล์นั้น มีขั้นตอนคำถามหลัก 3 ขั้นตอนคือ 1) เขียนข้อความตามความคิดเห็นว่าจะเป็นโครงสร้างของแบบทดสอบ 2) คัดข้อสอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับข้อสอบทั้งหมดออก 3) หากความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก เบลล์ใช้เวลานานมากในการพัฒนาแบบทดสอบของเขา แต่แบบทดสอบนี้ได้รับความนิยมสูงมาก ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบข้อความเดี่ยว การตอบใช่ตอบ No หรือ ? เนื้อหา 6 ตอนคือเกี่ยวกับบ้าน สุขภาพ ความอ่อนน้อม การควบคุมอารมณ์ ความเป็นศรีทรู และความเป็นชาย

2. วิธีที่ได้จากการตรวจสอบกับเกณฑ์ (Criterion Keying) เป็นการอาศัยเทคนิคการเปรียบเทียบ ระหว่างข้อคำถามที่สร้างเป็นแบบทดสอบ กับสมมติฐานทางทฤษฎี หรือเกณฑ์ภายนอก ที่นำมาวินิจฉัยแบบทดสอบว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงกับเกณฑ์หรือสมมติฐานทางทฤษฎีนั้นหรือไม่ ข้อความที่นำมาสร้างเป็นข้อคำถามนี้อาจได้มาจากเอกสาร ตำรา หรือผู้เชี่ยวชาญ คัดตัวอย่างแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้ มีข้อเสียรู้งักกันแพร่หลายได้แก่ แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพมินนิโซตา (The Minnesota Multiphasic Personality Inventory) และแบบสำรวจความสนใจอาชีพของสตรอง (The Strong Vocational Interest Blank) วิธีสร้างแบบทดสอบของสตรองนั้น ใช้เวลาในการสร้างหลายปี โดยเขาสังเกตเห็นว่ากลุ่มอาชีพต่าง ๆ นั้นมีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เช่นกลุ่มนักวิศวกร นักกฎหมาย และศิลปิน จะชอบงานอดิเรกที่แตกต่างกันเป็นต้น จากนั้นเขาจึงสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความชอบและไม่ชอบในสิ่งต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มอาชีพเพื่อนำมาหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แล้วนำเอาข้อความเหล่านั้นมาสร้างเป็นแบบทดสอบ ซึ่งแต่ละข้อประกอบด้วยข้อความสองข้อความ ให้ผู้สอบเลือกว่าชอบข้อความใดมากกว่ากัน การแปลความหมายนั้นจะมีเกณฑ์ปกติเพื่อทำนายว่าผู้ตอบควรจะประกอบอาชีพอะไรจึงจะประสบความสำเร็จ โดยอยู่บนสมมติฐานที่ว่าบุคคลกลุ่มอาชีพเดียวกันจะมีความชอบในสิ่งต่าง ๆ คล้ายกัน

3. วิธีที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพโดยวิธีนี้ ไม่ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของบุคลิกภาพแต่ละส่วนที่ต้องการวัดไว้ล่วงหน้าแต่เริ่มจากกลุ่มของข้อสอบที่เลือกไว้จำนวนหนึ่งจากการคัดสรรใจเชิงทฤษฎี แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์

องค์ประกอบเข้ามาช่วยในการจัดกลุ่มของข้อสอบเหล่านั้น กลุ่มของข้อสอบกลุ่มหนึ่งจะแสดงถึงองค์ประกอบหนึ่งหรือคุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกลักษณะ ตัวอย่างแบบทดสอบที่น่าเอาวิธีการนำมาใช้คือแบบสำรวจนิสัยของกิลฟอร์ด และ ซิมเมอร์แมน (Guilford - Zimmerman Temperament Survey, 1949, 1956) แบบทดสอบวัตุคลิกลักษณะ 16 องค์ประกอบของแคทเทล (Cattell, Sixteen Personality Factor Questionnaire, 1949, 1963) แบบทดสอบวัตุคลิกลักษณะของมอดส์เลย์ (Maudsley Personality Inventory, 1959, 1962) และแบบทดสอบวัตุคลิกลักษณะของไอแซนค (Eysenck Personality Inventory, 1963)

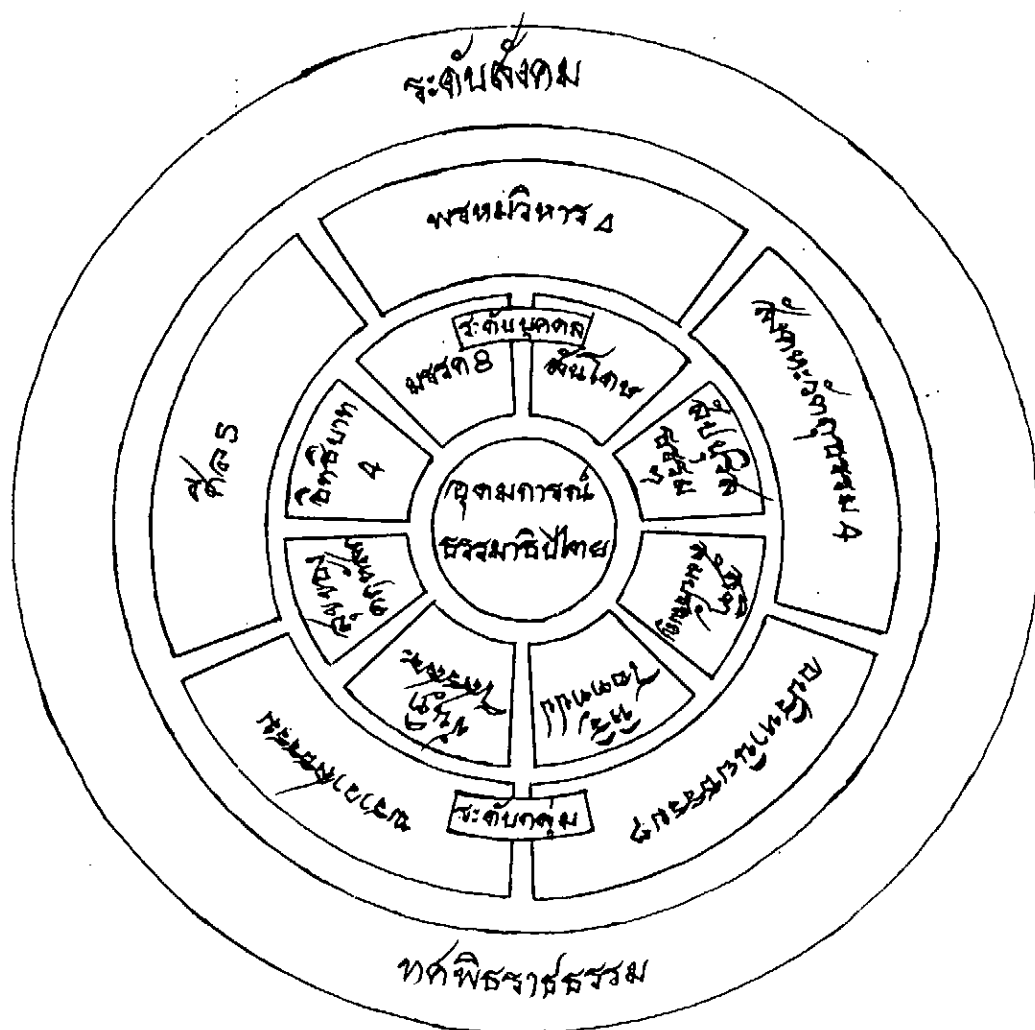
4. วิธีที่ได้จากความแรงของการเลือก (Forced Choice Keying) วิธีนี้ต่างจากวิธีอื่นโดยสิ้นเชิง โดยเริ่มต้นจากการที่พบว่าคำตอบในแบบทดสอบวัตุคลิกลักษณะนั้นไม่เท่าเทียมกัน การแสวงหาเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (Social Desirability) ซึ่งจากการศึกษาต่อมาได้พบว่าแนวโน้มในการทำข้อสอบเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นไปโดยไม่ไตร่ตรอง และพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอื่น ๆ อย่างสูง เช่น ความเชื่อมั่นในตัวเอง การป้องกันตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ การคล้อยตามสังคม เป็นต้น ดังนั้น เอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards, 1957) จึงได้พัฒนาเอาลักษณะความแรงของตัวแปร Social Desirability นี้มาใช้ในการพัฒนาแบบทดสอบวัดความปรารถนาของบุคคลของเอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards Personal Preference Schedule, 1953 ถึง 1959) ประกอบด้วยข้อสอบ 210 ข้อ แต่ละข้อเป็นข้อความสองข้อความ โดยให้ผู้เข้าสอบเลือกว่ามีความต้องการอย่างไหนมากกว่ากัน ซึ่งจากความต้องการของผู้ตอบสามารถบอกได้ถึงลักษณะบุคลิกลักษณะของเขา

ในการสร้างแบบทดสอบวัตุคลิกลักษณะตามจริง 6 ตามแนวพุทธศาสนา ผู้วิจัยอาศัยวิธีการสร้างในแบบที่ 1 และแบบที่ 2 รวมกันคือยึดเนื้อหาและเกณฑ์ปรากฏอยู่ในแนวการอธิบายของอรรถกถาจารย์ทางพุทธศาสนา ที่กล่าวถึงโครงสร้างของจริง และวิธีการสังเกตจริงดังที่กล่าวมาแล้ว

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะตามจริง 6 ตามแนวพุทธศาสนา จึงไม่มีผลงานวิจัยมาใช้อ้างอิงได้ แต่อย่างไรก็ตามบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนานั้นก็มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ในอีกแง่หนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2517 ภัทรมะอาจารย์และนิสิตระกับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ร่วมกันทำวิจัยตามโครงการศึกษาบุคลิกลักษณะธรรมาธิปไตย โดยเอาคำว่า "ธรรมาธิปไตย" มาสร้างเป็น "อุดมการณ์ธรรมาธิปไตย" ขึ้นดังภาพประกอบ 2 ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของบุคลิกลักษณะธรรมาธิปไตยในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับสังคม และได้ให้ความหมายบุคลิกลักษณะธรรมาธิปไตยว่าหมายถึง

ถึงลักษณะพฤติกรรมที่อาศัยความมีธรรมเป็นใหญ่ เกิดจากกระบวนการสังคมนะปิตที่ศาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญอันหนึ่งของค่านิยม และทัศนคติ ตลอดจนมาตรฐานสังคมของพุทธศาสนิกชนไทย แสดงออกมาในสถานการณ์ที่มีการตัดสินใจเลือกชนิดของพฤติกรรมที่จะแสดงออกระหว่างบุคคลและในทางสังคมโดยอาศัยหลักธรรม เช่น สันโดษ สัมปรีชธรรม อิทธิบาท 4 ชันติ-โสรัจจะ เป็นต้น เป็นแบบของค่านิยมและทัศนคติในการกำหนดทิศทางของการตัดสินใจ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในที่สุด ลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวสามารถวัดได้โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยในโครงการศึกษาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยร่วมกันสร้างขึ้น (สัชฌิม เพชรรัช. 2518 : 6)

ภาพประกอบ 2 แสดงหลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคล กลุ่ม สังคม ในระบบธรรมาธิปไตย

ในการศึกษาโครงสร้างบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยทั้งกล่าว เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่าง
 ธรรมคุณต่าง ๆ ที่เป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพธรรมาธิปไตยคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริยธรรม
 กับสันโทษ (บรรจง หมายมั่น. 2518) ชันติ-โสรัจจะกับสันโทษ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2518)
 อธิบาท 4 กับชันติ-โสรัจจะ (พจน์ ศรีทองนาค. 2518) สันโทษกับอธิบาท 4 (สุชิน เพชรรักษ์.
 2518) และความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะกับสัปปริยธรรม (ไชยการ ทองขาว. 2520)
 ซึ่งการวิจัยทั้งหมดทั้งกล่าวมีจุดมุ่งหมาย กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการวิจัยอย่างเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
 เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 100 คนและนิสิตระดับ
 ปริญญาตรีคณะเทพยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่าธรรมะแต่ละคุณ
 ทำการวิจัย มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ระดับ .05 และ
 สำหรับเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย จนถึงปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดศึกษาเพิ่มเติมแต่อย่างใด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครปฐม มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 8,095 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 4,266 คน นักเรียนหญิง 3,829 คน จากโรงเรียนจำนวน 16 โรงเรียน ซึ่งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ 6 อำเภอคือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอกอนนคม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำนวน 1,292 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีเพศชายและเพศหญิงในแต่ละระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) และมีนักเรียนแต่ละคนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) มีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่าต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 คน (ลวน สำยยศ และอังคณา สำยยศ. 2528 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1967)

ขั้นที่ 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมดในการพัฒนาแบบทดสอบ หาคุณภาพของแบบทดสอบและสร้างเกณฑ์ปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 1,292 คน

ขั้นที่ 3 หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น (Strata) จากอัตราส่วนของจำนวนนักเรียน พบว่าใช้นักเรียนชั้น ม.4 ชาย 221 คนหญิง 204 คน, ชั้น ม.5 ชาย 237 คนหญิง 218 คน, ชั้น ม.6 ชาย 214 คนหญิง 198 คน

ขั้นที่ 4 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่มเพื่อให้ได้จำนวนตามที่กำหนด

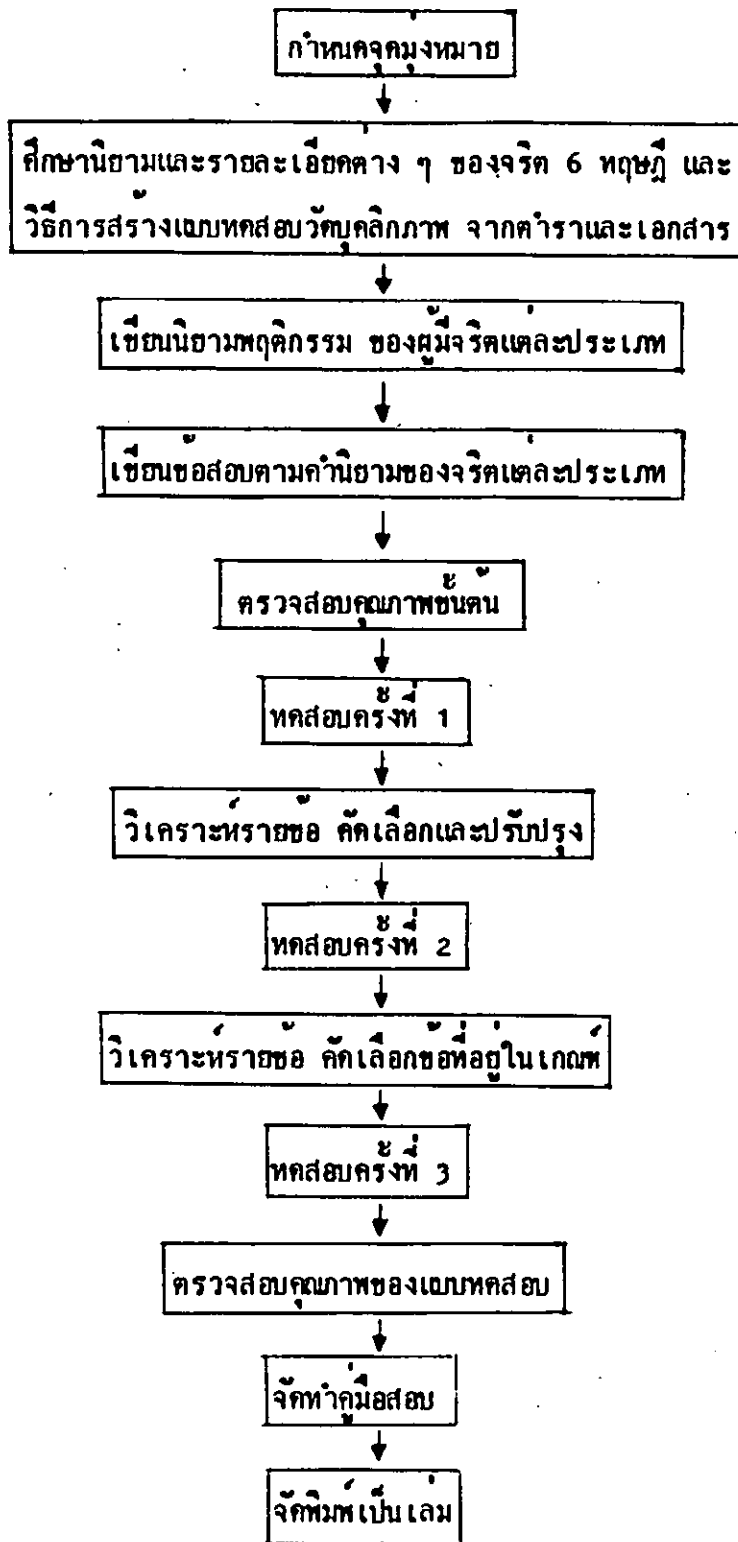
ขั้นที่ 5 แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้เป็น 2 กลุ่มเพื่อใช้พัฒนาแบบทดสอบ หาคุณภาพ และสร้างเกณฑ์ปกติ ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบแต่ละครั้ง

โรงเรียน	อำเภอ	จำนวนนักเรียนในการสอบ		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
พระปฐมวิทยาลัย	เมืองนครปฐม	-	100	75
หอเงินวิทยาคม	เมืองนครปฐม	-	30	40
ราชินีบุรณะ	เมืองนครปฐม	44	-	45
ศรีวิชัยวิทยา	เมืองนครปฐม	91	-	45
สระกะเทียมวิทยา	เมืองนครปฐม	-	30	75
กำแพงแสนวิทยา	กำแพงแสน	-	70	45
มัธยมฐานบิน	กำแพงแสน	35	-	45
คงทองวิทยา	ดอนตูม	-	35	40
ภัทรญาณวิทยา	นครชัยศรี	-	40	40
รัตนโกสินทร์สมโภชน์ฯ	นครชัยศรี	35	-	40
บางเลนวิทยา	บางเลน	37	-	40
ภ.ป.ร.ราชวิทยาลัย	สามพราน	-	30	40
วัดไร่ขิงวิทยา	สามพราน	40	-	40
สามพรานวิทยา	สามพราน	-	25	40
	รวม	282	360	650

วิธีดำเนินการสร้างแบบทดสอบ

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนานับผู้วิจัยได้วางโครงการและขั้นตอนการสร้างจึงแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ตามขั้นตอนดังภาพประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ

1.1 เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น

1.3 เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับตีความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบ

2. ศึกษานิยาม ทฤษฎี โครงสร้างของจิต เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้มีจิตแต่ละประเภท
จากหนังสือและทฤษฎีทางพุทธศาสนา และศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ และพัฒนาแบบทดสอบที่
สร้างขึ้น

3. เขียนนิยามโครงสร้างพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีจิตในแต่ละประเภท ที่สามารถสังเกต
และวัดได้ในรูปนิยามเชิงปฏิบัติการ ที่สรุปได้จากเอกสารคำราต่าง ๆ และการให้คำปรึกษาจากพระ
ภิกษุและผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและการวัดผลการศึกษา

4. เขียนข้อสอบตามคำนิยามของจิตแต่ละประเภท โดยมีรูปแบบดังนี้

4.1 ลักษณะของข้อสอบที่สร้างขึ้นเป็นแบบรายงานตนเอง ประเภทขอความเห็น การ
ตอบให้ตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่"

4.2 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นแบ่งเป็น 6 ตอนคือ ตอนที่ 1 ราคจิตจำนวน 66 ข้อ ตอนที่ 2 โสจจิตจำนวน 64 ข้อ ตอนที่ 3 โมหจิตจำนวน 64 ข้อ ตอนที่ 4 สัทธาจิตจำนวน 71 ข้อ
ตอนที่ 5 วิทกจิตจำนวน 64 ข้อ และตอนที่ 6 พุทธจิตจำนวน 64 ข้อ รวมทั้งหมด 393 ข้อ

4.3 แต่ละข้อให้คะแนนเป็น 1 ถ้าตอบว่า "ใช่" และเป็น 0 ถ้าตอบ "ไม่ใช่"

5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงพื้นิจ (Face Validity)
โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษาจำนวน 2 ท่านและพระภิกษุที่กำลังศึกษาระดับปริญญาโททาง
คานพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จำนวน 4 รูป เป็นผู้พิจารณาแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็น
รายข้อ โดยใช้แบบประเมินดังตัวอย่าง

- ตัวอย่างแบบประเมินความสอดคล้องของข้อสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา
- คำชี้แจง 1. แบบประเมินนี้มุ่งหมายเพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนากับลักษณะพฤติกรรมของบุคคลตามโครงสร้างของจิตแต่ละประเภท
2. ข้อสอบแต่ละข้อเป็นแบบรายงานตนเอง (Self Report) โดยให้ผู้สอบพิจารณาว่าตนเองมีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมอย่างนั้นหรือไม่ แล้วจึงตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่"
3. ให้ท่านประเมินความสอดคล้องแต่ละข้อที่แสดงไว้นั้นสามารถวัดได้ตรง หรือสอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างของจิตที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของตัวเลขช่องใดช่องหนึ่ง ดังนี้
- + 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดได้ตรงกับลักษณะนิสัยที่ต้องการจะวัด
- 0 เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดได้ตรงกับลักษณะนิสัยที่ต้องการจะวัดหรือไม่
- 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่สามารถวัดลักษณะนิสัยที่ต้องการจะวัดได้

ลักษณะของ บุคคลในจิต แต่ละประเภท	ข้อสอบ	ความสอดคล้อง		
		+1	0	-1
<u>ราคะจิต</u>				
1. ฆ่า -	1. อารมณ์เพื่อนคนไหนบ้างชอบเขาจังเลย			
ใจเลว, ใส่	2. เวลาสบตาใคร ขาเขามักเป็นสายหลมส่ายตากอน			
แสร้ง, เห็นแก่	เสมอ			
ความยากลำบาก	ฯลฯ			

ข้อสอบแต่ละข้อจะต้องมีค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงจะถือว่าใช้ได้

6. ทดสอบครั้งที่ 1 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองสอบกับกลุ่มตัวอย่างตามที่ไต่ถามแผนการสอบไว้ จำนวน 282 คน ในเวลาที่ทดสอบใช้เวลาที่เหมาะสมซึ่งนักเรียนส่วนมากทำแบบทดสอบเสร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเวลาในการสอบครั้งต่อไป

7. วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อจากการทดลองสอบครั้งที่ 1 เพื่อ

7.1 หาจุดบกพร่องของแบบทดสอบ เช่น การใช้ภาษา คำชี้แจง รูปแบบของตัวแบบทดสอบและกระดาษคำตอบ เป็นต้น

7.2 หาข้อบกพร่องในวิธีดำเนินการสอบ รวบรวมปัญหาที่ปรับปรุงในครั้งต่อไป

7.3 หาอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบโดยใช้ t - test เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกสูงคือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปตามเกณฑ์ของเอ็ดเวิร์ด (Edward, 1957 : 153) และปรับปรุงข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกต่ำ

7.4 ทดลองหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็นเบื้องต้นโดยใช้สูตรกูเกออร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR - 20)

8. ทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกและปรับปรุงแล้วจากการทดสอบครั้งที่ 1 ไปทดลองสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไควางแผนการทดลองไว้จำนวน 360 คน

9. วิเคราะห์ข้อสอบจากการสอบครั้งที่ 2 เพื่อ

9.1 หาอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบโดยใช้ t - test เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกสูง คือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป

9.2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบและเป็นการหาข้อบกพร่องในการใช้แบบประเมินจิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบกับคะแนนที่ได้จากการใช้แบบประเมินของครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมห้องเรียน จากสูตรการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

9.3 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร กูเกออร์-ริชาร์ดสัน 20

10. ทดสอบครั้งที่ 3 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกจากการทดลองสอบครั้งที่ 2 ไปสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน

11. หาคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้

11.1 หาอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบ โดยใช้ t - test

11.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร กูเกออร์-ริชาร์ดสัน 20

11.3 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ด้วยวิธีการเดียวกับข้อ 9.2

11.4 หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้วิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) ซึ่งนักเรียนกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้วได้มาจากการประเมินของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนที่เชื่อถือได้เป็นผู้ประเมินโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

12. สร้างเกณฑ์ปกติ โดยนำคะแนนจากการทดสอบครั้งที่ 3 ไปคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) แล้วเทียบหาค่าทีปกติ (Normalized T-Score)

13. จัดทำคู่มือในการใช้แบบทดสอบ และจัดทำรูปเล่มซึ่งประกอบด้วย

13.1 โครงสร้างของแบบทดสอบ

13.2 วัตถุประสงค์ในการใช้แบบทดสอบ

13.3 วิธีดำเนินการวัด

13.4 ค่าสถิติและคุณภาพเครื่องมือ

13.5 เกณฑ์ปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของคำถามเป็นแบบรายงานตนเอง (Self-Report) ประเภทข้อความเดี่ยว (Statement) ที่ถามครอบคลุมเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของนักเรียนตามนิยามและลักษณะโครงสร้างของจิตแต่ละประเภท

2. แบบทดสอบก่อนที่จะมีการพัฒนามีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 393 ข้อ หลังจากพัฒนาแบบทดสอบแล้วมีจำนวนข้อสอบทั้งสิ้น 240 ข้อโดยแบ่งเป็นจิตละ 40 ข้อ

3. การตอบแบบทดสอบให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่"

4. การตรวจให้คะแนน ให้ 1 คะแนนในข้อที่ตอบว่า "ใช่" สำหรับข้อที่ตอบ "ไม่ใช่" ให้คะแนนเป็น 0 และตรวจให้คะแนนแยกเป็นคะแนนแต่ละจิต

ตัวอย่างข้อสอบเป็นดังนี้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจลักษณะโดยส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็นหรือการกระทำบางอย่างในเรื่องทั่ว ๆ ไปในชีวิต

ประจำวันของนักเรียน

2. แบบสอบถามนี้จะมีข้อความให้นักเรียนอ่าน แล้วให้พิจารณาว่าตัวนักเรียนเองมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือใฝ่ปฏิบัติเช่นนั้นหรือไม่

3. เมื่ออ่านข้อความแต่ละข้อจบ ให้นักเรียนตอบในใจทันทีว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" โดยไม่ต้องลังเลใจ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของคำว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" ในกระดาษคำตอบ

4. คำตอบของนักเรียน ไม่ต้องว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล และไม่กระทบกระเทือนต่อตัวนักเรียนในทุก ๆ ด้าน แบบสอบถามนี้ต้องการเพียงลักษณะโดยส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

5. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลาตอบ ดังนั้นนักเรียนไม่ต้องเป็นกังวลเรื่องเวลา

ตัวอย่าง

แบบสอบถาม

กระดาษคำตอบ

ข้อ

1. ข้าพเจ้ามาโรงเรียนสายเป็นประจำ
2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิญญาณมีจริง

ฯลฯ

ข้อ	คำตอบ	
	ใช่	ไม่ใช่
1.	✓	
2.		✓
ฯลฯ		

ตัวอย่างข้อสอบแยกเป็นแต่ละจริง ก็เช่น

รากจรีต

1. มายา	ตอนนี้ ข้าพเจ้าแอบสนใจใครคนหนึ่งอยู่ในใจ
2. สาไฉย	ข้าพเจ้าชอบใส่เครื่องประดับ
3. นาโน	เพื่อนในห้องของข้าพเจ้าส่วนใหญ่แต่งตัวเซย
4. ปาปิจุตา	ข้าพเจ้าเชื่อว่าวัยรุ่นมีเงินคนทางการทางเพศสูงทุกคน
5. มหิจุณา	ถ้าให้ข้าพเจ้าเป็นครูข้าพเจ้าเลือกเป็นผู้บริหารมากกว่าที่จะเป็นครูสอน
6. อสนุคุริตา	ข้าพเจ้าเป็นคนชอบสะสมของใช้

โทษจริต

1. โกธ
2. อุปนาโห
3. มกุโข
4. ปลาโส
5. อิสฺสา
6. มัจฉริย

ข้าพเจ้ามักถูกหาว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์
 ใครทำให้เจ็บใจเพียงเล็กน้อยข้าพเจ้าจะจำไม่ลืม
 ข้าพเจ้าเชื่อว่าอาจารย์บางคนสมัยเด็กเรียนอ่อนกว่าข้าพเจ้า
 ฉะนั้นข้าพเจ้าร้องเพลง คิดว่าจะร้องไต่คิกว้านกรองคัง ๆ บางคน
 เวลาทำอะไรหรือใครบออะไร รู้สึกว่าเพื่อนจะโศกคิกกว่าข้าพเจ้าเสมอ
 ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อเพื่อนที่ชอบถามการบ้าน

โทษจริต

1. ถีน
2. มิทุธ
3. กุกุกจุ
4. วิจิกจจา
5. อาธาวรรณาคทา
6. พุณฺณินิสฺสัคคิตา

ข้าพเจ้าเชื่อว่าสามารถเชือกคอกไก่ โดยคิดเสียว่าช่วยไหม้กันไปเกิดใหม่
 ในช่วงไม่ง่ายข้าพเจ้ามักง่วงนอนทุกวัน
 ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าทำบุญไปแล้วจะโคตมบุญตอบแทน
 ข้าพเจ้าเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องแทบทุกวิชา
 ข้าพเจ้าจะเชื่อสิ่งใดก็ต่อเมื่อเห็นด้วยตาตนเองเท่านั้น
 บ่อยครั้งทรมานทำผิดแต่ข้าพเจ้าก็ทำเพราะอยากทำ

สัทธจริต

1. มุตตจจากตา
2. อริยานํ หุสฺสนกามตา
3. สหุจุมมํ โสภามตา
4. ปาโมชฺสพหุลตา
5. อสฺสฺรตา
6. อมาชาวิตา

ข้าพเจ้าบริจาคเงินแทบทุกครั้งที่มีภาระอะไร
 ข้าพเจ้าอยากฝึกนั่งสมาธิ
 ข้าพเจ้าชอบให้ครูอบรมสั่งสอนบ่อย ๆ
 ชีวิตของข้าพเจ้ามีความสุขมากกว่าความทุกข์
 ข้าพเจ้าไม่ชอบแข่งขันกับใคร
 ข้าพเจ้าไม่เคยพูดโกหก

วิคกจริต

1. ลาภยสฺสพหุลตา
2. ฌมารามยตา
3. กุสฺสลาณโยเคนนริ
4. อนาญญิตจิตฺตคตา

ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าทำอะไรจึงจะร่ำรวย
 เวลาต้องตัดสินใจข้าพเจ้ามักจะถามเพื่อนก่อนเพื่อความมั่นใจ
 เวลาถูกเรียกรับข้าพเจ้ามักให้ด้วยความจำใจ
 ก่อนนอนข้าพเจ้ามักคิดฟุ้งซ่านจนนอนไม่ค่อยหลับ

5. ทิวาชลนา ข้าพเจ้าชอบนึกถึงอนาคตมากกว่าอดีต
 6. หุราหุราาวนา ข้าพเจ้ามักจะท้อใจอะไรที่เคยเคี้ยวเคี้ยว

พหุวิธี

1. ไสวสุสดา ข้าพเจ้าไม่ชอบคำใครควยคำหยาบคาย
 2. กลุยามณิตดาเสวิตา ข้าพเจ้าไม่คบกับพวกเกเร
 3. โภชามมตุดมดา ข้าพเจ้ากินอาหารเป็นเวลาเสมอ
 4. สติสมุพชณดา ก่อนทำอะไรข้าพเจ้ามักไตร่ตรองถึงผลได้ผลเสียก่อน
 5. ธาคริยานุโยคดา ข้าพเจ้าชอบทำงานหาหาความสามารถ
 6. สัเวณฐาเนสัเวคดา ข้าพเจ้าเป็นคนเคารพเหตุผลเสมอ

ในการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบนั้น ผู้วิจัยใช้แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อใช้จำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group) โดยให้ครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนที่ไว้วางใจได้ในห้องใช้แบบประเมินประเมินคุณลักษณะของจริงตามต่าง ๆ ของนักเรียน นอกจากจะใช้แบบประเมินเพื่อแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มรู้จักในแต่ละจริงแล้วยังน่าจะเห็นได้จากการประเมินไปหาความสัมพันธ์กับค่าเกณฑ์ได้จากการทำแบบทดสอบของนักเรียนด้วย แบบประเมินที่สร้างขึ้นสร้างตามลักษณะโครงสร้างของจริงตามที่ผู้สร้างเป็นแบบทดสอบ มีลักษณะดังตัวอย่าง

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ เป็นการประเมินลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่แสดงออกบ่อย ๆ จนเคยชินของบุคคล ทำให้เป็นลักษณะเฉพาะตัวของคน ๆ นั้น
2. ให้ท่านประเมินค่า เท่าที่ท่านรู้จักกับผู้นั้น เปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ดังรายการที่ให้ไว้มาก่อนเพียงใด โดยใส่ตัวเลขลงในช่องว่างที่ตรงกับพฤติกรรมนั้น ๆ ดังนี้
 - 3 หมายถึง เขามีลักษณะนิสัยนั้นมาก หรือมีพฤติกรรมที่แสดงลักษณะนิสัยนั้นบ่อยครั้ง
 - 2 หมายถึง เขามีลักษณะนิสัยนั้นปานกลาง หรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะนิสัยนั้นนาน ๆ ครั้งหรือค่อนข้างน้อย
 - 1 หมายถึง เขามีลักษณะนิสัยนั้นน้อยมาก หรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงนิสัยนั้นน้อยมาก หรือไม่เลย

ลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรม	ข้อมูลคนที่ถูกประเมิน					
	นายคำ	น.ส.แดง				
(ราศจวรีต)						
เสแสร้ง						
ดื้อหัว						
ฯลฯ						
(โทสจวรีต)						
ริษยา						
โกรธง่าย						
ฯลฯ						
(โมหจวรีต)						
ง่วงเหงา						
สะเพร่า						
ฯลฯ						
(สัทธจวรีต)						
ซื่อ						
ใจบุญ						
ฯลฯ						
(วิศกจวรีต)						
เกินพละาน						
ไม่อดทน						
ฯลฯ						
(พหุจวรีต)						
มีมานะ						
ฯลฯ						

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลต่อผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาในการสอบ
2. ในการสอบแต่ละครั้งจะมีผู้ดำเนินการสอบอย่างเดียวกัน คืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจในวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับ และวิธีการทำข้อสอบให้เข้าใจตรงกันทุกครั้งที่สอบ
3. อธิบายวิธีการใช้แบบประเมินแบบครูประจำชั้นและนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประเมินจริงของนักเรียนในชั้น เพื่อให้เข้าใจถูกต้องตรงกันและไม่ลำเอียง
4. นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 1 กับนักเรียนจำนวน 282 คน เพื่อปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบ
5. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกและปรับปรุงแล้วไปทดลองสอบครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน พร้อมทั้งคัดเลือกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างนี้ 2 ห้องเรียนเพื่อทดลองหาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ เพื่อคัดเลือกข้อสอบและปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
6. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบครั้งที่ 3 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบและสร้างเกณฑ์ปกติ สำหรับการทดสอบครั้งที่ 3 นี้จะคัดเลือกนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 คนเพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนทดลองเครื่องมือ (Try Out) มีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ตรวจไต่คะแนน โดยแยกตรวจตามจริงแต่ละประเภท ไต่คะแนนเป็น 0, 1
 - 1.2 วิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ แล้วใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
 - 1.3 รวมคะแนนจากแบบประเมินที่ได้จากการประเมินของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนในแต่ละจริงของแต่ละคนเพื่อแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มสูง-ต่ำ ในแต่ละจริง
 - 1.4 รวมคะแนนจากแบบทดสอบของนักเรียนในกลุ่มสูง-ต่ำ หากค่าเฉลี่ยแต่ละจริง แล้วใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ

1.5 หากความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบกับคะแนนที่ได้จากการประเมิน

1.6 หากความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร คูเกอ์ - ริชาร์ดสัน 20

2. การวิเคราะห์ข้อมูลคว้นวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจหาคะแนนแบบทดสอบโดยแยกตรวจตามจริตแต่ละประเภท และให้คะแนนเป็น 0 , 1

2.2 หากค่าสถิติพื้นฐานคือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (SE_{meas})

2.3 หากค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของการจำแนกกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ แล้วใช้ t - test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

2.4 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร คูเกอ์ - ริชาร์ดสัน 20

2.5 หากค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบตามวิธีการเกี่ยวกับข้อ 1.3 ถึง 1.5

2.6 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาสร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติ โดยแยกเป็นจริตแต่ละประเภท

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบ คือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (SE_{meas}) หาโดยใช้สูตรดังนี้ (ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 71 - 72)

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด

$$SE_{meas} = S_X \sqrt{1 - r_{tt}}$$

เมื่อ SE_{meas} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด

S_X แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ

r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

2. วิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item analysis) เพื่อหาอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค

25. เปอร์เซนต์ของการจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ โดยใช้ t - test ทดสอบ (ลวน สายยศ และ อังณา สายยศ. 2524 : 187)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้อะแนนสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้อะแนนต่ำ

S_H^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้อะแนนสูง

S_L^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้อะแนนต่ำ

n_H แทน จำนวนผู้ตอบแบบทดสอบในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนผู้ตอบแบบทดสอบในกลุ่มต่ำ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของ คูเกอร์ - ริชาร์ดสัน 20

(ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 108)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt}	แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
n	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
p	แทน สัดส่วนของผู้ทำถูกในข้อหนึ่ง ๆ
q	แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
S_t^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งฉบับ

4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบทดสอบโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ใช้สูตร (สุนันท์ สกลโกสม. 2524 : 289)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t	แทน Distribution ของ t
S_1^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
S_2^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
$\bar{X}_1$	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
$\bar{X}_2$	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
n_1	แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1
n_2	แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 2

5. หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบจากความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบและคะแนนที่ได้จากการประเมินโดยใช้สูตร (วิเชียร เกตุสิงห์. 2526 : 25)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[\sum X^2 - (\sum X)^2][\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนที่ได้จากตัวแปร X
	$\sum Y$	แทน ผลรวมของคะแนนที่ได้จากตัวแปร Y
	$\sum XY$	แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนตัวแปร X และ Y
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนตัวแปร X
	$\sum Y^2$	แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนตัวแปร Y
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

6. หาคะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยหาคะแนนที่ปกติแบบอิกทีนที่ได้ไ้คงเป็นหลักจากการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) แล้วนำค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ไปเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ (Normalized T - score) (ลวิน สายยศ และอังณา สายยศ. 2522 : 148 - 153)

$$PR = \frac{100}{N} (cf + \frac{1}{2} f)$$

เมื่อ	PR	แทน ค่าคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์
	f	แทน ความถี่ของแต่ละช่วงคะแนน
	cf	แทน ความถี่สะสม
	N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน ค่าความแปรปรวน
CV	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย
SE_{meas}	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
r_{tt}	แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
r_{XY}	แทน ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบ
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - Distribution
X_1	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 1 คำนวณจริง
X_2	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 2 คำนวณโศจจริง
X_3	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 3 คำนวณโมหจริง
X_4	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 4 คำนวณสัทธจริง
X_5	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 5 คำนวณวิคจจริง
X_6	แทน คะแนนจากแบบทดสอบตอนที่ 6 คำนวณพุทธจจริง
X_T	แทน คะแนนรวมจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริง 6 ตามแนวพุทธศาสนา

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น

1.1 รายละเอียดเบื้องต้นของแบบทดสอบ

1.2 ความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity)

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1

2.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

2.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

2.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดลองสอบครั้งที่ 2

2.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัจนจิตแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 2

3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

3.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

3.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3

3.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบ

3.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัจนจิตแต่ละด้าน

ตอนที่ 4 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 3

4.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

4.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบทดสอบ

4.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบ

4.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัจนจิตแต่ละด้าน

4.6 คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบวัจนจิตแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น

1.1 รายละเอียดเบื้องต้นของแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 6 ตอนโดยแต่ละตอนจะวัดจิตแต่ละด้านคือ ตอนที่ 1 วัดราคะจิต, ตอนที่ 2 วัดโทสะจิต, ตอนที่ 3 วัดโมหะจิต, ตอนที่ 4 วัดสัทธาจิต, ตอนที่ 5 วัดวิทกจิต และ ตอนที่ 6 วัดกุหริจิต

1.2 ความเที่ยงตรงเชิงพื้นิจ (Face Validity)

ในการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น ผู้วิจัยให้นำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาจิตวิทยาจำนวน 15 คนวิจารณ์ข้อสอบเป็นรายข้อเพื่อปรับปรุงและชี้แจงภาษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลจำนวน 2 ท่านและพระภิกษุจำนวน 5 รูปเป็นผู้พิจารณาข้อสอบแต่ละข้อที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงกับลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นรายข้อตั้งแต่ 60 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปเป็นข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบขั้นต้นจำนวน 393 ข้อ โดยแบ่งเป็นตอนที่ 1 จำนวน 66 ข้อ, ตอนที่ 2 จำนวน 64 ข้อ, ตอนที่ 3 จำนวน 64 ข้อ, ตอนที่ 4 จำนวน 71 ข้อ, ตอนที่ 5 จำนวน 64 ข้อ และตอนที่ 6 จำนวน 64 ข้อ

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1

2.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบ จำนวนข้อของแบบทดสอบ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 1

แบบทดสอบ	N	n	$\bar{X}$	S	CV	r_{tt}
X_1	282	66	32.357	7.749	23.948	0.782**
X_2	282	64	31.418	7.792	24.801	0.788**
X_3	282	64	31.530	8.794	27.891	0.827**
X_4	282	71	36.291	8.132	22.408	0.772**
X_5	282	64	33.481	8.813	26.322	0.828**
X_6	282	64	34.272	8.012	23.378	0.774**
X_T	282	393	198.569	42.595	21.451	0.906**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาทั้งฉบับใช้เวลาสอบ 60 นาที ได้คะแนนเฉลี่ย 198.569 จากคะแนนเต็ม 393 คะแนนซึ่งมีค่าเกินครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มเล็กน้อย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 42.595 ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย 21.451 และค่าความเชื่อมั่น 0.906 เมื่อพิจารณาแยกเป็นแต่ละคอนหรือจริตแต่ละด้าน ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายมีค่าตั้งแต่ 22.408 ถึง 27.891 แบบทดสอบคอนที่ 3 คือด้านโมหจริตมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายสูงสุด แสดงว่ามีการกระจายของคะแนนมากกว่าจริตด้านอื่น ๆ และแบบทดสอบคอนที่ 4 คือด้านสัทจริตมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายต่ำสุดแสดงว่าคะแนนของผู้สอบมีการกระจายน้อยกว่าจริตด้านอื่น ๆ สำหรับความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละคอนนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.772 ถึง 0.828 คือด้านสัทจริตมีความเชื่อมั่นต่ำสุดและด้านวิตรจริตมีความเชื่อมั่นสูงสุด ซึ่งทุกด้านมีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกลุ่มละ 70 คน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย

โดยใช้ t - test ได้ผลดังตาราง 3, 4, 5, 6, 7 และ 8

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6
ความแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 ด้านราคจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อ สอบ	กลุ่มสง		กลุ่มท้าว		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	0.333	0.226	0.273	0.201	0.769	คัดออก
2	0.318	0.220	0.167	0.141	2.126	คัดออก
3	0.652	0.231	0.379	0.239	3.370	คัดเลือกไว้
4	0.348	0.231	0.197	0.161	2.013	คัดออก
5	0.636	0.235	0.606	0.242	0.361	คัดออก
6	0.470	0.253	0.439	0.254	0.365	คัดออก
7	0.773	0.178	0.545	0.252	2.923	คัดเลือกไว้
8	0.364	0.235	0.076	0.071	4.364	คัดเลือกไว้
9	0.227	0.178	0.197	0.161	0.429	คัดออก
10	0.227	0.178	0.076	0.071	2.517	คัดเลือกไว้
11	0.636	0.235	0.379	0.239	3.134	คัดเลือกไว้
12	0.470	0.253	0.469	0.253	0.011	คัดออก
13	0.258	0.194	0.257	0.194	0.013	คัดออก
14	0.758	0.186	0.485	0.254	3.456	คัดเลือกไว้
15	0.697	0.214	0.469	0.253	2.780	คัดเลือกไว้
16	0.288	0.208	0.091	0.084	0.329	คัดออก
17	0.773	0.178	0.545	0.252	2.923	คัดเลือกไว้
18	0.833	0.141	0.682	0.220	2.097	คัดออก
19	0.576	0.248	0.273	0.201	3.789	คัดเลือกไว้
20	0.621	0.239	0.591	0.245	0.361	คัดออก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ สอบ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
21	0.394	0.242	0.318	0.220	0.938	ตัดออก
22	0.485	0.254	0.485	0.254	0.000	ตัดออก
23	0.591	0.245	0.424	0.248	1.988	ตัดออก
24	0.697	0.214	0.515	0.254	2.220	ตัดเลือกไว้
25	0.318	0.220	0.152	0.131	2.338	ตัดเลือกไว้
26	0.258	0.194	0.030	0.030	4.000	ตัดเลือกไว้
27	0.545	0.252	0.348	0.231	2.373	ตัดเลือกไว้
28	0.682	0.220	0.485	0.254	2.402	ตัดเลือกไว้
29	0.848	0.131	0.955	0.044	-2.140	ตัดออก
30	0.545	0.252	0.273	0.201	3.400	ตัดเลือกไว้
31	0.652	0.231	0.439	0.254	2.566	ตัดเลือกไว้
32	0.621	0.239	0.242	0.186	4.859	ตัดเลือกไว้
33	0.333	0.226	0.061	0.058	4.250	ตัดเลือกไว้
34	0.591	0.245	0.288	0.208	3.788	ตัดเลือกไว้
35	0.667	0.226	0.273	0.201	5.051	ตัดเลือกไว้
36	0.379	0.239	0.061	0.058	4.892	ตัดเลือกไว้
37	0.318	0.220	0.121	0.108	2.897	ตัดเลือกไว้
38	0.500	0.254	0.303	0.214	2.402	ตัดเลือกไว้
39	0.545	0.252	0.364	0.235	2.181	ตัดเลือกไว้
40	0.258	0.194	0.182	0.151	1.086	ตัดออก
41	0.576	0.248	0.394	0.242	2.167	ตัดเลือกไว้
42	0.652	0.231	0.455	0.252	2.373	ตัดเลือกไว้
43	0.789	0.170	0.833	0.141	-0.657	ตัดออก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ สอบ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
44	0.530	0.253	0.288	0.208	2.988	คัดเลือกไว้
45	0.121	0.108	0.030	0.030	2.068	คัดเลือกไว้
46	0.667	0.227	0.515	0.254	1.831	คัดออก
47	0.424	0.248	0.424	0.248	0.000	คัดออก
48	0.530	0.253	0.424	0.248	1.247	คัดออก
49	0.409	0.245	0.257	0.194	1.924	คัดออก
50	0.818	0.151	0.500	0.254	4.184	คัดเลือกไว้
51	0.576	0.248	0.394	0.242	2.167	คัดเลือกไว้
52	0.591	0.245	0.257	0.194	4.228	คัดเลือกไว้
53	0.606	0.242	0.394	0.242	2.554	คัดเลือกไว้
54	0.591	0.245	0.486	0.254	1.262	คัดออก
55	0.606	0.242	0.409	0.245	2.373	คัดเลือกไว้
56	0.424	0.248	0.197	0.161	2.987	คัดเลือกไว้
57	0.258	0.194	0.212	0.170	0.639	คัดออก
58	0.439	0.250	0.242	0.186	2.494	คัดเลือกไว้
59	0.424	0.248	0.439	0.254	-0.176	คัดออก
60	0.682	0.220	0.364	0.235	3.926	คัดเลือกไว้
61	0.242	0.186	0.015	0.015	4.204	คัดเลือกไว้
62	0.424	0.248	0.091	0.084	4.826	คัดเลือกไว้
63	0.864	0.120	0.742	0.194	1.821	คัดออก
64	0.515	0.254	0.152	0.131	4.905	คัดเลือกไว้
65	0.561	0.250	0.318	0.220	2.963	คัดเลือกไว้
66	0.924	0.071	0.955	0.044	-0.756	คัดออก

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบคอนท์ 1 คำนวณค่าวิกฤต ข้อสอบทั้งหมด 66 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นลบ 4 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกเป็นศูนย์ 2 ข้อ นอกนั้นมีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกคือมีค่า t ตั้งแต่ 0.011 ถึง 5.051 มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์คือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 47 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์คือมีค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 13 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้จำนวน 40 ข้อคือมีค่า t ตั้งแต่ 2.086 ถึง 5.051

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรม 6 ด้านตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 คำนวณค่าวิกฤต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มส่ง		กลุ่มท่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.406	0.245	0.266	0.198	1.750	คัดออก
2	0.391	0.242	0.359	0.234	0.390	คัดออก
3	0.328	0.224	0.188	0.155	1.892	คัดออก
4	0.625	0.238	0.516	0.254	1.298	คัดออก
5	0.297	0.212	0.156	0.134	2.014	คัดออก
6	0.359	0.234	0.281	0.205	0.987	คัดออก
7	0.609	0.242	0.750	0.190	-1.784	คัดออก
8	0.578	0.248	0.250	0.190	4.151	กักเลือกไว้
9	0.328	0.224	0.219	0.174	1.453	คัดออก
10	0.469	0.253	0.279	0.212	2.098	กักเลือกไว้
11	0.438	0.250	0.328	0.224	1.219	คัดออก
12	0.189	0.155	0.078	0.073	1.947	คัดออก
13	0.844	0.134	0.703	0.212	2.014	คัดออก
14	0.375	0.238	0.094	0.086	4.132	กักเลือกไว้
15	0.453	0.252	0.578	0.248	-1.488	คัดออก
16	0.797	0.164	0.703	0.212	10.927	กักเลือกไว้

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มท่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
17	0.656	0.229	0.391	0.242	3.231	คัดเลือกไว้
18	0.516	0.254	0.328	0.224	2.293	คัดเลือกไว้
19	0.516	0.254	0.406	0.245	1.309	คัดออก
20	0.828	0.145	0.812	0.155	0.246	คัดออก
21	0.453	0.252	0.125	0.111	4.556	คัดเลือกไว้
22	0.219	0.174	0.078	0.073	2.389	คัดเลือกไว้
23	0.344	0.229	0.062	0.060	4.406	คัดเลือกไว้
24	0.719	0.205	0.516	0.254	2.506	คัดเลือกไว้
25	0.672	0.224	0.438	0.250	2.853	คัดเลือกไว้
26	0.469	0.253	0.250	0.190	2.772	คัดเลือกไว้
27	0.719	0.205	0.438	0.250	3.469	คัดเลือกไว้
28	0.719	0.205	0.656	0.229	0.797	คัดออก
29	0.625	0.238	0.172	0.145	6.162	คัดเลือกไว้
30	0.328	0.224	0.156	0.134	2.422	คัดเลือกไว้
31	0.906	0.086	0.844	0.134	1.107	คัดออก
32	0.766	0.182	0.625	0.238	1.831	คัดออก
33	0.313	0.218	0.219	0.174	1.253	คัดออก
34	0.719	0.205	0.375	0.238	4.354	คัดเลือกไว้
35	0.594	0.245	0.188	0.155	5.413	คัดเลือกไว้
36	0.297	0.212	0.062	0.060	3.790	คัดเลือกไว้
37	0.625	0.238	0.234	0.182	5.091	คัดเลือกไว้
38	0.625	0.238	0.281	0.205	4.354	คัดเลือกไว้
39	0.391	0.242	0.172	0.145	2.959	คัดเลือกไว้

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ เลข	กลุ่มส่ง		กลุ่มตัว		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
40	0.328	0.224	0.125	0.111	2.942	คัดเลือกไว้
41	0.688	0.218	0.484	0.254	2.488	คัดเลือกไว้
42	0.297	0.212	0.031	0.031	4.508	คัดเลือกไว้
43	0.344	0.229	0.078	0.073	4.030	คัดเลือกไว้
44	0.828	0.145	0.688	0.218	1.944	คัดออก
45	0.750	0.190	0.547	0.252	2.569	คัดเลือกไว้
46	0.703	0.212	0.391	0.242	3.852	คัดเลือกไว้
47	0.641	0.234	0.188	0.155	6.122	คัดเลือกไว้
48	0.484	0.254	0.109	0.999	5.282	คัดเลือกไว้
49	0.719	0.205	0.469	0.253	3.086	คัดเลือกไว้
50	0.516	0.254	0.109	0.099	5.732	คัดเลือกไว้
51	0.813	0.155	0.797	0.164	0.235	คัดออก
52	0.484	0.254	0.547	0.252	-0.741	คัดออก
53	0.453	0.252	0.266	0.198	2.338	คัดเลือกไว้
54	0.234	0.182	0.078	0.073	2.600	คัดเลือกไว้
55	0.719	0.205	0.469	0.253	3.086	คัดเลือกไว้
56	0.281	0.205	0.062	0.060	6.145	คัดเลือกไว้
57	0.438	0.250	0.219	0.174	2.807	คัดเลือกไว้
58	0.453	0.252	0.094	0.086	5.202	คัดเลือกไว้
59	0.719	0.205	0.562	0.250	1.938	คัดออก
60	0.453	0.252	0.188	0.155	3.487	คัดเลือกไว้
61	0.469	0.253	0.328	0.224	1.699	คัดออก
62	0.484	0.254	0.234	0.182	3.165	คัดเลือกไว้
63	0.750	0.190	0.578	0.248	2.177	คัดเลือกไว้
64	0.406	0.245	0.344	0.229	0.756	คัดออก

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบตอนที่ 2 ด้านโทสรจิต ทั้ง
 หนก 64 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกเป็นลบ 3 ข้อ นอกนั้นมีค่าเป็นบวกมีค่า t ตั้งแต่ 0.235 ถึง 10.927
 มีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์คือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 49 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนก
 ต่ำกว่าเกณฑ์คือมีค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 12 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกเฉพาะ
 ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ 40 ข้อ คือมีค่า t ตั้งแต่ 2.098 ถึง 10.927

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6
 ความแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 ด้านโมหจิต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	0.422	0.248	0.109	0.099	4.471	คัดเลือกไว้
2	0.594	0.245	0.297	0.212	3.667	คัดเลือกไว้
3	0.297	0.212	0.109	0.099	2.848	คัดเลือกไว้
4	0.609	0.242	0.406	0.245	2.475	คัดเลือกไว้
5	0.734	0.198	0.453	0.252	3.513	คัดเลือกไว้
6	0.719	0.205	0.547	0.252	2.150	คัดเลือกไว้
7	0.766	0.182	0.266	0.198	6.757	คัดเลือกไว้
8	0.719	0.205	0.406	0.245	3.913	คัดเลือกไว้
9	0.516	0.254	0.297	0.212	2.671	คัดเลือกไว้
10	0.813	0.155	0.594	0.245	2.882	คัดเลือกไว้
11	0.359	0.234	0.297	0.212	0.775	คัดออก
12	0.172	0.145	0.219	0.174	-0.691	คัดออก
13	0.828	0.145	0.500	0.254	4.373	คัดเลือกไว้
14	0.641	0.234	0.406	0.245	2.831	คัดเลือกไว้
15	0.281	0.205	0.266	0.198	0.197	คัดออก
16	0.719	0.205	0.578	0.248	1.763	คัดออก
17	0.594	0.245	0.047	0.045	8.547	คัดเลือกไว้

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
18	0.469	0.253	0.297	0.212	2.098	คัดออก
19	0.844	0.134	0.531	0.253	4.230	คัดเลือกไว้
20	0.734	0.198	0.484	0.254	3.125	คัดเลือกไว้
21	0.516	0.254	0.281	0.205	2.901	คัดเลือกไว้
22	0.516	0.254	0.297	0.212	4.380	คัดเลือกไว้
23	0.688	0.218	0.563	0.250	1.524	คัดออก
24	0.594	0.245	0.234	0.182	4.615	คัดเลือกไว้
25	0.250	0.190	0.172	0.145	1.130	คัดออก
26	0.391	0.242	0.375	0.238	0.193	คัดออก
27	0.563	0.250	0.516	0.254	0.553	คัดออก
28	0.547	0.252	0.375	0.238	2.048	คัดออก
29	0.688	0.218	0.594	0.245	1.160	คัดออก
30	0.594	0.245	0.438	0.250	1.857	คัดออก
31	0.375	0.238	0.438	0.250	-0.759	คัดออก
32	0.641	0.234	0.703	0.212	-0.775	คัดออก
33	0.797	0.164	0.313	0.218	6.541	คัดเลือกไว้
34	0.828	0.145	0.719	0.205	1.535	คัดออก
35	0.844	0.134	0.766	0.182	1.164	คัดออก
36	0.719	0.205	0.516	0.254	2.506	คัดเลือกไว้
37	0.563	0.250	0.516	0.254	0.553	คัดออก
38	0.797	0.164	0.391	0.242	5.342	คัดเลือกไว้
39	0.469	0.253	0.156	0.134	4.230	คัดเลือกไว้
40	0.391	0.242	0.172	0.145	2.959	คัดเลือกไว้

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
41	0.219	0.174	0.203	0.164	0.232	คัดออก
42	0.438	0.250	0.234	0.182	2.582	คัดเลือกไว้
43	0.688	0.218	0.359	0.234	4.113	คัดเลือกไว้
44	0.250	0.190	0.219	0.174	0.431	คัดออก
45	0.672	0.224	0.281	0.205	5.013	คัดเลือกไว้
46	0.750	0.190	0.484	0.254	3.367	คัดเลือกไว้
47	0.781	0.174	0.438	0.250	4.342	คัดเลือกไว้
48	0.828	0.145	0.781	0.174	0.691	คัดออก
49	0.391	0.242	0.156	0.134	3.219	คัดเลือกไว้
50	0.766	0.182	0.547	0.252	2.772	คัดเลือกไว้
51	0.891	0.099	0.547	0.252	4.845	คัดเลือกไว้
52	0.703	0.212	0.500	0.254	2.476	คัดเลือกไว้
53	0.594	0.245	0.297	0.212	3.622	คัดเลือกไว้
54	0.531	0.253	0.406	0.245	1.488	คัดออก
55	0.234	0.182	0.109	0.099	1.984	คัดออก
56	0.422	0.248	0.406	0.245	0.190	คัดออก
57	0.672	0.224	0.297	0.212	4.747	คัดเลือกไว้
58	0.516	0.254	0.297	0.212	2.671	คัดเลือกไว้
59	0.609	0.242	0.328	0.224	3.427	คัดเลือกไว้
60	0.641	0.234	0.406	0.245	2.831	คัดเลือกไว้
61	0.641	0.234	0.297	0.212	4.300	คัดเลือกไว้
62	0.719	0.205	0.406	0.245	3.913	คัดเลือกไว้
63	0.500	0.254	0.266	0.198	2.854	คัดเลือกไว้
64	0.547	0.252	0.375	0.238	2.048	คัดออก

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบครั้งที่ 3 คำนวณโมหริททั้งหมด 64 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นลบ 3 ข้อ นอกนั้นมีค่าเป็นบวกมีค่า t ตั้งแต่ 0.190 ถึง 8.547 โดยที่มีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์คือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 46 ข้อ และมีค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 15 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ 40 ข้อ คือ มีค่า t ตั้งแต่ 2.475 ถึง 8.547

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ด้านสัทธจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.986	0.014	0.873	0.112	2.690	คัดออก
2	0.915	0.078	0.479	0.253	6.319	คัดเลือกไว้
3	0.887	0.101	0.634	0.235	3.667	คัดเลือกไว้
4	0.845	0.133	0.606	0.242	3.274	คัดออก
5	0.972	0.028	0.732	0.199	4.212	คัดเลือกไว้
6	0.592	0.245	0.549	0.251	0.512	คัดออก
7	0.408	0.245	0.155	0.133	3.466	คัดเลือกไว้
8	0.746	0.192	0.352	0.231	5.051	คัดเลือกไว้
9	0.648	0.231	0.437	0.249	2.542	คัดออก
10	0.859	0.123	0.479	0.253	5.205	คัดเลือกไว้
11	0.775	0.177	0.620	0.239	2.013	คัดออก
12	0.930	0.066	0.577	0.247	5.269	คัดเลือกไว้
13	0.873	0.112	0.521	0.253	4.889	คัดเลือกไว้
14	0.817	0.152	0.310	0.217	6.945	คัดเลือกไว้
15	0.831	0.142	0.282	0.205	7.843	คัดเลือกไว้
16	0.676	0.222	0.563	0.249	1.378	คัดออก
17	0.704	0.211	0.408	0.245	3.654	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
18	0.577	0.247	0.239	0.185	4.278	คัดเลือกไว้
19	0.268	0.199	0.197	0.161	0.986	คัดออก
20	0.930	0.066	0.845	0.133	1.604	คัดออก
21	0.845	0.133	0.606	0.242	3.274	คัดออก
22	0.901	0.090	0.338	0.227	8.403	คัดเลือกไว้
23	0.493	0.254	0.338	0.227	1.867	คัดออก
24	0.915	0.078	0.437	0.249	7.029	คัดเลือกไว้
25	0.549	0.251	0.169	0.142	5.067	คัดเลือกไว้
26	0.592	0.245	0.225	0.177	4.705	คัดเลือกไว้
27	0.521	0.253	0.380	0.239	1.679	คัดออก
28	0.817	0.152	0.394	0.242	5.640	คัดเลือกไว้
29	0.662	0.227	0.324	0.222	4.225	คัดเลือกไว้
30	0.451	0.251	0.310	0.217	1.719	คัดออก
31	0.887	0.101	0.648	0.231	3.464	คัดออก
32	0.620	0.239	0.282	0.205	4.225	คัดเลือกไว้
33	0.733	0.199	0.451	0.251	3.525	คัดออก
34	0.915	0.078	0.592	0.245	4.750	คัดเลือกไว้
35	0.676	0.222	0.493	0.254	2.232	คัดออก
36	0.831	0.142	0.606	0.242	3.041	คัดออก
37	0.746	0.192	0.380	0.239	4.692	คัดเลือกไว้
38	0.930	0.066	0.817	0.152	2.018	คัดออก
39	0.535	0.252	0.507	0.254	0.329	คัดออก
40	0.887	0.101	0.479	0.253	5.746	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
41	0.915	0.078	0.563	0.249	5.176	คัดเลือกไว้
42	0.733	0.199	0.493	0.254	3.000	คัดออก
43	0.606	0.242	0.324	0.222	3.481	คัดออก
44	0.549	0.251	0.310	0.217	2.879	คัดออก
45	0.733	0.199	0.380	0.239	4.468	คัดเลือกไว้
46	0.817	0.152	0.437	0.249	5.000	คัดเลือกไว้
47	0.704	0.211	0.423	0.247	3.469	คัดออก
48	0.789	0.169	0.493	0.254	3.795	คัดเลือกไว้
49	0.733	0.199	0.324	0.222	5.244	คัดเลือกไว้
50	0.859	0.123	0.620	0.239	3.319	คัดออก
51	0.873	0.112	0.507	0.254	5.083	คัดเลือกไว้
52	0.577	0.247	0.239	0.185	4.278	คัดเลือกไว้
53	0.648	0.231	0.549	0.251	1.193	คัดออก
54	0.831	0.142	0.451	0.251	5.067	คัดเลือกไว้
55	0.817	0.152	0.282	0.205	7.535	คัดเลือกไว้
56	0.761	0.185	0.507	0.254	3.215	คัดออก
57	0.831	0.142	0.366	0.235	6.370	คัดเลือกไว้
58	0.803	0.161	0.437	0.249	4.753	คัดเลือกไว้
59	0.746	0.192	0.338	0.227	5.299	คัดเลือกไว้
60	0.930	0.066	0.465	0.252	6.940	คัดเลือกไว้
61	0.930	0.066	0.521	0.253	6.015	คัดเลือกไว้
62	0.761	0.185	0.380	0.239	4.885	คัดเลือกไว้
63	0.803	0.161	0.451	0.251	4.571	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
64	0.859	0.123	0.493	0.254	5.228	คัดเลือกไว้
65	0.690	0.217	0.493	0.254	2.402	คัดออก
66	0.634	0.235	0.451	0.251	2.205	คัดออก
67	0.704	0.211	0.408	0.245	3.654	คัดเลือกไว้
68	0.620	0.239	0.408	0.245	2.554	คัดออก
69	0.789	0.169	0.408	0.245	4.948	คัดเลือกไว้
70	0.592	0.245	0.479	0.253	1.345	คัดออก
71	0.746	0.192	0.592	0.245	1.949	คัดออก

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 4 ด้านสัทธจริต ข้อสอบทั้งหมด 71 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 0.329 ถึง 8.403 โดยมีค่าอำนาจจำแนกที่ต่ำกว่าเกณฑ์คือมีค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 9 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์คือมีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 62 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ 40 ข้อคือมีค่า t ตั้งแต่ 3.654 ถึง 8.403

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 ด้านวัถกจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อ ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.156	0.134	0.188	0.155	-0.501	คัดออก
2	0.750	0.190	0.359	0.234	5.012	คัดเลือกไว้
3	0.594	0.245	0.313	0.218	3.472	คัดเลือกไว้
4	0.625	0.238	0.156	0.134	6.421	คัดเลือกไว้

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
5	0.938	0.060	0.781	0.174	2.706	คัดเลือกไว้
6	0.578	0.248	0.172	0.145	5.413	คัดเลือกไว้
7	0.734	0.198	0.656	0.229	1.000	คัดออก
8	0.641	0.234	0.391	0.242	3.048	คัดเลือกไว้
9	0.438	0.250	0.172	0.145	3.410	คัดเลือกไว้
10	0.734	0.198	0.359	0.234	4.747	คัดเลือกไว้
11	0.734	0.198	0.688	0.218	0.597	คัดออก
12	0.656	0.229	0.516	0.254	1.687	คัดออก
13	0.672	0.224	0.641	0.234	0.383	คัดออก
14	0.547	0.252	0.281	0.205	3.284	คัดเลือกไว้
15	0.672	0.224	0.453	0.252	2.670	คัดเลือกไว้
16	0.844	0.134	0.750	0.190	1.382	คัดออก
17	0.906	0.086	0.656	0.229	3.731	คัดเลือกไว้
18	0.781	0.174	0.344	0.229	5.750	คัดเลือกไว้
19	0.422	0.248	0.141	0.123	3.849	คัดเลือกไว้
20	0.578	0.248	0.172	0.145	5.413	คัดเลือกไว้
21	0.547	0.252	0.281	0.205	3.367	คัดเลือกไว้
22	0.672	0.224	0.406	0.245	3.694	คัดเลือกไว้
23	0.906	0.086	0.547	0.252	6.084	คัดเลือกไว้
24	0.594	0.245	0.313	0.218	3.469	คัดเลือกไว้
25	0.859	0.123	0.766	0.182	1.408	คัดออก
26	0.609	0.242	0.250	0.190	4.544	คัดเลือกไว้
27	0.750	0.190	0.531	0.253	2.737	คัดเลือกไว้

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
28	0.781	0.174	0.375	0.238	5.272	คัดเลือกไว้
29	0.672	0.224	0.406	0.245	3.243	คัดเลือกไว้
30	0.844	0.134	0.391	0.242	6.205	คัดเลือกไว้
31	0.594	0.245	0.375	0.238	2.639	คัดออก
32	0.828	0.145	0.438	0.250	5.200	คัดเลือกไว้
33	0.891	0.099	0.875	0.111	0.302	คัดออก
34	0.906	0.086	0.516	0.254	5.751	คัดเลือกไว้
35	0.766	0.182	0.500	0.254	3.500	คัดเลือกไว้
36	0.906	0.086	0.812	0.155	1.593	คัดออก
37	0.766	0.182	0.281	0.205	6.554	คัดเลือกไว้
38	0.281	0.205	0.125	0.111	2.328	คัดออก
39	0.109	0.099	0.141	0.123	-0.571	คัดออก
40	0.547	0.252	0.266	0.198	3.513	คัดเลือกไว้
41	0.766	0.182	0.266	0.198	6.757	คัดเลือกไว้
42	0.688	0.218	0.359	0.234	4.112	คัดเลือกไว้
43	0.875	0.111	0.469	0.253	5.638	คัดเลือกไว้
44	0.797	0.164	0.438	0.250	4.662	คัดเลือกไว้
45	0.578	0.248	0.406	0.245	2.047	คัดออก
46	0.906	0.086	0.656	0.229	3.205	คัดเลือกไว้
47	0.734	0.198	0.453	0.252	3.557	คัดเลือกไว้
48	0.844	0.134	0.453	0.252	5.284	คัดเลือกไว้
49	0.844	0.134	0.812	0.155	0.500	คัดออก
50	0.812	0.155	0.625	0.238	2.493	คัดออก
51	0.453	0.252	0.328	0.224	1.506	คัดออก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
52	0.750	0.190	0.281	0.205	6.253	คัดเลือกไว้
53	0.828	0.145	0.328	0.244	6.667	คัดเลือกไว้
54	0.750	0.190	0.641	0.234	1.397	คัดออก
55	0.719	0.205	0.547	0.252	2.123	คัดออก
56	0.609	0.242	0.563	0.250	0.548	คัดออก
57	0.594	0.245	0.453	0.252	1.679	คัดออก
58	0.766	0.182	0.672	0.224	1.237	คัดออก
59	0.578	0.248	0.328	0.224	3.049	คัดเลือกไว้
60	0.750	0.190	0.406	0.245	4.354	คัดเลือกไว้
61	0.609	0.242	0.313	0.218	3.654	คัดเลือกไว้
62	0.578	0.248	0.703	0.212	-1.543	คัดออก
63	0.219	0.174	0.141	0.123	1.200	คัดออก
64	0.656	0.229	0.563	0.250	1.120	คัดออก

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบตอนที่ 5 คำนวณจริต ข้อสอบทั้งหมด 64 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นลบ 3 ข้อ นอกนั้นมีค่าเป็นบวก มีค่า t ตั้งแต่ 0.302 ถึง 6.757 โดยมีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์คือค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 16 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์คือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 45 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ 40 ข้อ คือมีค่า t ตั้งแต่ 2.670 ถึง 6.757

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6
ความแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 ด้านพุทธจริต จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.797	0.164	0.563	0.250	3.039	คัดเลือกไว้
2	0.844	0.134	0.688	0.218	2.197	คัดออก
3	0.766	0.182	0.531	0.253	2.975	คัดเลือกไว้
4	0.453	0.252	0.172	0.145	3.747	คัดเลือกไว้
5	0.672	0.224	0.484	0.254	2.265	คัดเลือกไว้
6	0.625	0.238	0.484	0.254	1.679	คัดออก
7	0.484	0.254	0.359	0.234	1.488	คัดออก
8	0.797	0.164	0.719	0.205	1.068	คัดออก
9	0.563	0.250	0.359	0.234	2.458	คัดเลือกไว้
10	0.641	0.234	0.203	0.164	5.840	คัดเลือกไว้
11	0.859	0.123	0.641	0.234	2.907	คัดเลือกไว้
12	0.531	0.253	0.359	0.234	2.072	คัดออก
13	0.875	0.111	0.734	0.198	2.126	คัดออก
14	0.641	0.234	0.281	0.205	4.557	คัดเลือกไว้
15	0.672	0.224	0.484	0.254	2.265	คัดเลือกไว้
16	0.734	0.198	0.281	0.205	5.961	คัดเลือกไว้
17	0.875	0.111	0.672	0.224	2.900	คัดเลือกไว้
18	0.609	0.242	0.313	0.218	3.654	คัดเลือกไว้
19	0.688	0.218	0.469	0.253	2.704	คัดเลือกไว้
20	0.500	0.254	0.438	0.253	0.729	คัดออก
21	0.375	0.238	0.234	0.182	1.762	คัดออก
22	0.734	0.198	0.406	0.245	4.100	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
23	0.609	0.242	0.438	0.253	2.036	ตัดออก
24	0.906	0.086	0.531	0.253	5.357	ตัดเลือกไว้
25	0.406	0.245	0.234	0.182	2.205	ตัดเลือกไว้
26	0.203	0.164	0.188	0.155	0.221	ตัดออก
27	0.813	0.155	0.531	0.253	3.711	ตัดเลือกไว้
28	0.781	0.174	0.531	0.253	3.205	ตัดเลือกไว้
29	0.625	0.238	0.453	0.252	2.048	ตัดออก
30	0.734	0.198	0.656	0.229	1.000	ตัดออก
31	0.453	0.252	0.219	0.174	3.000	ตัดเลือกไว้
32	0.328	0.224	0.141	0.123	2.671	ตัดเลือกไว้
33	0.609	0.242	0.609	0.242	0.000	ตัดออก
34	0.828	0.145	0.703	0.212	1.761	ตัดออก
35	0.516	0.254	0.172	0.145	4.778	ตัดเลือกไว้
36	0.484	0.254	0.484	0.254	0.000	ตัดออก
37	0.844	0.134	0.719	0.205	1.786	ตัดออก
38	0.891	0.099	0.828	0.145	1.050	ตัดออก
39	0.641	0.234	0.328	0.224	3.864	ตัดเลือกไว้
40	0.844	0.134	0.484	0.254	4.865	ตัดเลือกไว้
41	0.594	0.245	0.172	0.145	5.627	ตัดเลือกไว้
42	0.734	0.198	0.313	0.218	5.468	ตัดเลือกไว้
43	0.656	0.229	0.609	0.242	0.573	ตัดออก
44	0.797	0.164	0.516	0.254	3.649	ตัดเลือกไว้
45	0.594	0.245	0.406	0.245	2.238	ตัดเลือกไว้
46	0.672	0.224	0.547	0.252	1.524	ตัดออก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
47	0.547	0.252	0.250	0.190	3.759	คัดเลือกไว้
48	0.656	0.229	0.438	0.253	2.627	คัดเลือกไว้
49	0.672	0.224	0.438	0.253	2.819	คัดเลือกไว้
50	0.844	0.134	0.688	0.218	2.197	คัดออก
51	0.469	0.253	0.344	0.229	1.506	คัดออก
52	0.672	0.224	0.406	0.245	3.205	คัดเลือกไว้
53	0.797	0.164	0.594	0.245	2.671	คัดเลือกไว้
54	0.781	0.174	0.578	0.245	2.636	คัดเลือกไว้
55	0.906	0.086	0.672	0.224	3.493	คัดเลือกไว้
56	0.688	0.218	0.469	0.253	3.085	คัดเลือกไว้
57	0.531	0.253	0.406	0.245	1.488	คัดออก
58	0.594	0.245	0.297	0.212	3.667	คัดเลือกไว้
59	0.750	0.190	0.578	0.245	2.177	คัดออก
60	0.828	0.145	0.656	0.229	2.356	คัดเลือกไว้
61	0.484	0.254	0.406	0.245	0.928	คัดออก
62	0.656	0.229	0.297	0.212	4.544	คัดเลือกไว้
63	0.375	0.238	0.172	0.145	2.743	คัดเลือกไว้
64	0.609	0.242	0.328	0.224	3.427	คัดเลือกไว้

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 6 กำนันทุจริต ข้อสอบทั้งหมด 64 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นศูนย์ 2 ข้อ นอกนั้นมีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวก มีค่า t ตั้งแต่ 0.221 ถึง 5.961 โดยมีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์คือค่า t น้อยกว่า 1.75 จำนวน 12 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์คือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจำนวน 50 ข้อ ในการสอบครั้งที่ 2 นั้นจะคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้จำนวน 40 ข้อ คือมีค่า t ตั้งแต่ 2.205 ถึง 5.961

2.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองสอบครั้งที่ 1 พบว่าข้อสอบหลายข้อมีค่าอำนาจจำแนกเป็นลบและหลายข้อมีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์ที่มีค่า t น้อยกว่า -1.75 แต่อย่างไรก็ตามข้อสอบส่วนใหญ่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์สูง ผู้วิจัยจึงตัดข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์และข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำออก โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้แต่ละ 40 ข้อรวมทั้งหมด 240 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับใหม่เพื่อนำไปทดลองสอบครั้งที่ 2 ต่อไป

2.4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดจิตตและค่าน

คะแนนจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แต่ละตอนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในจากการทดลองสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แต่ละตอน จากการทดสอบครั้งที่ 1

แบบทดสอบ	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
X_1	1.000	.441**	.372**	.142	.180	.351**
X_2		1.000	.662**	.103	.601**	.179
X_3			1.000	.084	.542**	-.122
X_4				1.000	.114	.491**
X_5					1.000	.263
X_6						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาค้นหาที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ รากจิตกับโสดจิต, รากจิตกับโมหจิต, รากจิตกับพุทธรจิต, โสดจิตกับโมหจิต, โสดจิตกับวิคกจิต, โมหจิตกับวิคกจิต และสัทธาจิตกับพุทธรจิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .351 ถึง .662 มีความสัมพันธ์กัน

ตั้งแต่ 12.25 % ถึง 43.56 % นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ
 คำนวณโมหริตกับทุทธิจรีนั้นมีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กันในทางลบ

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 2

3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบ จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย และค่าความเชื่อมั่นของแบบ
 ทดสอบ ดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 2

แบบทดสอบ	N	n	$\bar{X}$	S	CV	r_{tt}
X_1	335	40	18.143	5.704	31.439	.750**
X_2	335	40	16.475	6.377	38.707	.801**
X_3	335	40	17.604	7.152	40.627	.849**
X_4	335	40	26.024	5.947	22.852	.780**
X_5	335	40	20.719	7.629	36.821	.859**
X_6	335	40	22.991	7.334	31.899	.853**
X_T	335	240	122.260	23.507	19.227	.926**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจรี 6 ความ
 แนวพุทธศาสนา จำนวน 240 ข้อมีค่าเฉลี่ย 122.260 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23.507 ค่า
 สัมประสิทธิ์ของการกระจาย 19.227 และค่าความเชื่อมั่น .926 จากการวิเคราะห์แยกเป็นแต่ละ
 ตอน ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมีค่าตั้งแต่ 22.852 ถึง 40.627 แบบทดสอบตอนที่ 3
 คำนวณโมหริตมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายสูงสุดแสดงว่ามีความแตกต่างของคะแนน มากกว่าค่าน
 อื่น ๆ และแบบทดสอบตอนที่ 4 คำนวณสัทธจรีมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายน้อยที่สุดแสดงว่ามีความ

แตกต่างของคะแนนน้อยกว่าค่าอื่น ๆ ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละตอนมีค่าตั้งแต่ .772 ถึง .828 ตอนที่ 5 คำนวณจริตมีค่าสูงที่สุดและตอนที่ 4 คำนวณสัทธาจริตมีค่าต่ำที่สุด ซึ่งทุกค่านี้อาจมีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 การวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ

ผู้วิจัยได้นำผลการทดสอบครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกลุ่มละ 90 คน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ $t - test$ ได้ผลการวิเคราะห์ทั้งตาราง 11, 12, 13, 14, 15 และ 16

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 คำนวณจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.578	0.244	0.344	0.226	3.250	คัดเลือกไว้
2	0.789	0.167	0.244	0.185	8.790	คัดเลือกไว้
3	0.267	0.139	0.100	0.090	3.340	คัดเลือกไว้
4	0.178	0.146	0.056	0.052	2.596	คัดเลือกไว้
5	0.744	0.190	0.356	0.229	5.706	คัดเลือกไว้
6	0.867	0.116	0.411	0.242	7.238	คัดเลือกไว้
7	0.611	0.238	0.389	0.238	3.041	คัดเลือกไว้
8	0.778	0.173	0.300	0.210	7.354	คัดเลือกไว้
9	0.622	0.235	0.133	0.116	7.887	คัดเลือกไว้
10	0.744	0.190	0.311	0.214	6.463	คัดเลือกไว้
11	0.400	0.240	0.167	0.139	3.585	คัดเลือกไว้
12	0.389	0.238	0.022	0.022	6.963	คัดเลือกไว้
13	0.678	0.244	0.489	0.250	2.554	คัดเลือกไว้
14	0.789	0.167	0.433	0.246	5.235	คัดเลือกไว้

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสี		กลุ่มดำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
15	0.544	0.248	0.333	0.222	2.931	คัดเลือกไว้
16	0.567	0.246	0.144	0.124	6.609	คัดเลือกไว้
17	0.867	0.116	0.289	0.205	9.633	คัดเลือกไว้
18	0.189	0.153	0.011	0.011	4.140	คัดเลือกไว้
19	0.678	0.218	0.133	0.116	8.934	คัดเลือกไว้
20	0.822	0.146	0.311	0.214	8.111	คัดเลือกไว้
21	0.589	0.242	0.067	0.062	7.459	คัดเลือกไว้
22	0.789	0.246	0.622	0.235	2.288	คัดเลือกไว้
23	0.611	0.238	0.133	0.116	7.587	คัดเลือกไว้
24	0.867	0.116	0.656	0.226	3.403	คัดเลือกไว้
25	0.633	0.232	0.344	0.226	4.070	คัดเลือกไว้
26	0.667	0.222	0.200	0.160	7.185	คัดเลือกไว้
27	0.711	0.205	0.144	0.124	9.150	คัดเลือกไว้
28	0.822	0.146	0.678	0.218	2.250	คัดเลือกไว้
29	0.844	0.131	0.456	0.248	5.969	คัดเลือกไว้
30	0.600	0.240	0.400	0.240	2.740	คัดเลือกไว้
31	0.667	0.222	0.256	0.190	6.044	คัดเลือกไว้
32	0.756	0.185	0.378	0.235	5.559	คัดเลือกไว้
33	0.667	0.222	0.267	0.196	5.882	คัดเลือกไว้
34	0.511	0.250	0.100	0.090	6.738	คัดเลือกไว้
35	0.544	0.248	0.111	0.099	6.984	คัดเลือกไว้
36	0.711	0.205	0.167	0.139	8.774	คัดเลือกไว้
37	0.244	0.185	0.100	0.090	2.618	คัดเลือกไว้

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
38	0.833	0.139	0.589	0.242	3.754	คัดเลือกไว้
39	0.656	0.226	0.344	0.226	4.394	คัดเลือกไว้
40	0.878	0.107	0.111	0.099	15.979	คัดเลือกไว้

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 1 ด้านรากจิต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.250 ถึง 15.979 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ที่มีค่า t มากกว่า 1.75

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุกลีภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 ด้านโศภจิต จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.711	0.205	0.256	0.190	6.894	คัดเลือกไว้
2	0.900	0.090	0.489	0.250	6.738	คัดเลือกไว้
3	0.467	0.249	0.111	0.099	9.323	คัดเลือกไว้
4	0.678	0.218	0.467	0.249	2.931	คัดเลือกไว้
5	0.744	0.190	0.244	0.185	7.692	คัดเลือกไว้
6	0.678	0.218	0.389	0.238	4.070	คัดเลือกไว้
7	0.489	0.250	0.133	0.116	5.563	คัดเลือกไว้
8	0.500	0.250	0.178	0.146	4.879	คัดเลือกไว้
9	0.467	0.249	0.056	0.052	7.086	คัดเลือกไว้
10	0.867	0.116	0.422	0.244	7.063	คัดเลือกไว้
11	0.622	0.235	0.311	0.214	4.380	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
12	0.578	0.244	0.222	0.173	5.235	คัดเลือกไว้
13	0.678	0.218	0.222	0.173	6.909	คัดเลือกไว้
14	0.700	0.210	0.222	0.173	7.354	คัดเลือกไว้
15	0.411	0.242	0.267	0.196	2.057	คัดเลือกไว้
16	0.644	0.229	0.333	0.222	4.380	คัดเลือกไว้
17	0.811	0.153	0.244	0.185	9.295	คัดเลือกไว้
18	0.278	0.201	0.033	0.032	4.804	คัดเลือกไว้
19	0.800	0.160	0.211	0.167	9.817	คัดเลือกไว้
20	0.689	0.214	0.322	0.218	5.319	คัดเลือกไว้
21	0.500	0.250	0.100	0.090	6.557	คัดเลือกไว้
22	0.422	0.244	0.078	0.072	5.831	คัดเลือกไว้
23	0.856	0.124	0.367	0.232	7.762	คัดเลือกไว้
24	0.333	0.222	0.122	0.107	3.517	คัดเลือกไว้
25	0.400	0.240	0.078	0.072	5.458	คัดเลือกไว้
26	0.722	0.201	0.389	0.238	4.757	คัดเลือกไว้
27	0.633	0.232	0.256	0.190	5.544	คัดเลือกไว้
28	0.600	0.240	0.189	0.153	6.227	คัดเลือกไว้
29	0.533	0.249	0.100	0.090	7.089	คัดเลือกไว้
30	0.778	0.173	0.378	0.235	5.970	คัดเลือกไว้
31	0.767	0.179	0.122	0.107	11.679	คัดเลือกไว้
32	0.533	0.249	0.078	0.072	7.583	คัดเลือกไว้
33	0.644	0.229	0.211	0.167	6.561	คัดเลือกไว้
34	0.744	0.190	0.456	0.248	4.114	คัดเลือกไว้
35	0.578	0.244	0.200	0.160	5.642	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
36	0.556	0.247	0.156	0.131	6.154	คัดเลือกไว้
37	0.422	0.244	0.056	0.052	6.421	คัดเลือกไว้
38	0.444	0.247	0.156	0.131	4.431	คัดเลือกไว้
39	0.556	0.247	0.189	0.153	5.478	คัดเลือกไว้
40	0.767	0.179	0.167	0.139	10.169	คัดเลือกไว้

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบครั้งที่ 2 คำนวณโฮสจรีต จำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.057 ถึง 11.679 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์คือค่า t มากกว่า 1.75

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 ด้านโมหจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อ ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.444	0.247	0.100	0.090	5.639	คัดเลือกไว้
2	0.533	0.249	0.078	0.072	7.583	คัดเลือกไว้
3	0.211	0.167	0.022	0.022	4.109	คัดเลือกไว้
4	0.778	0.173	0.278	0.201	7.812	คัดเลือกไว้
5	0.767	0.179	0.544	0.248	3.232	คัดเลือกไว้
6	0.511	0.250	0.278	0.201	3.282	คัดเลือกไว้
7	0.811	0.153	0.267	0.196	8.774	คัดเลือกไว้
8	0.789	0.167	0.344	0.226	6.742	คัดเลือกไว้
9	0.578	0.244	0.033	0.032	9.909	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
10	0.878	0.107	0.500	0.250	6.000	คัดเลือกไว้
11	0.878	0.107	0.422	0.244	7.355	คัดเลือกไว้
12	0.600	0.240	0.156	0.131	6.937	คัดเลือกไว้
13	0.522	0.250	0.022	0.022	9.091	คัดเลือกไว้
14	0.722	0.201	0.156	0.131	9.279	คัดเลือกไว้
15	0.789	0.167	0.133	0.116	11.714	คัดเลือกไว้
16	0.578	0.244	0.078	0.072	8.475	คัดเลือกไว้
17	0.700	0.210	0.144	0.124	9.115	คัดเลือกไว้
18	0.644	0.229	0.122	0.107	8.557	คัดเลือกไว้
19	0.811	0.153	0.189	0.153	10.724	คัดเลือกไว้
20	0.860	0.160	0.689	0.214	2.672	คัดเลือกไว้
21	0.867	0.116	0.211	0.167	11.714	คัดเลือกไว้
22	0.322	0.218	0.033	0.032	5.453	คัดเลือกไว้
23	0.422	0.244	0.089	0.081	5.550	คัดเลือกไว้
24	0.478	0.250	0.056	0.052	7.276	คัดเลือกไว้
25	0.800	0.160	0.256	0.190	8.918	คัดเลือกไว้
26	0.767	0.179	0.167	0.139	10.169	คัดเลือกไว้
27	0.844	0.131	0.233	0.179	10.356	คัดเลือกไว้
28	0.733	0.196	0.400	0.240	4.757	คัดเลือกไว้
29	0.489	0.250	0.033	0.032	8.143	คัดเลือกไว้
30	0.900	0.090	0.233	0.179	12.127	คัดเลือกไว้
31	0.833	0.139	0.344	0.226	7.641	คัดเลือกไว้
32	0.767	0.179	0.444	0.247	4.681	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
33	0.711	0.205	0.244	0.185	7.076	คัดเลือกไว้
34	0.689	0.214	0.178	0.146	8.111	คัดเลือกไว้
35	0.611	0.238	0.144	0.124	7.413	คัดเลือกไว้
36	0.633	0.232	0.344	0.226	4.070	คัดเลือกไว้
37	0.678	0.218	0.378	0.235	4.225	คัดเลือกไว้
38	0.589	0.242	0.189	0.153	6.061	คัดเลือกไว้
39	0.800	0.160	0.289	0.205	7.984	คัดเลือกไว้
40	0.644	0.229	0.156	0.131	7.746	คัดเลือกไว้

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 3 ด้านโมหจริต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.672 ถึง 12.127 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ที่มีค่า t มากกว่า 1.75

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัฏษุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ด้านสัทธาจริต จากการทดสอบตอนที่ 2

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.989	0.011	0.722	0.201	5.449	คัดเลือกไว้
2	0.833	0.139	0.678	0.218	2.460	คัดเลือกไว้
3	0.967	0.032	0.800	0.160	3.630	คัดเลือกไว้
4	0.844	0.131	0.456	0.248	5.969	คัดเลือกไว้
5	0.756	0.185	0.333	0.222	6.313	คัดเลือกไว้
6	0.922	0.072	0.589	0.242	5.644	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
7	0.900	0.090	0.433	0.246	7.656	คัดเลือกไว้
8	0.900	0.090	0.667	0.222	3.949	คัดเลือกไว้
9	0.844	0.131	0.256	0.190	9.800	คัดเลือกไว้
10	0.744	0.190	0.456	0.248	4.114	คัดเลือกไว้
11	0.689	0.214	0.267	0.196	6.298	คัดเลือกไว้
12	0.900	0.090	0.467	0.249	7.098	คัดเลือกไว้
13	0.922	0.072	0.500	0.250	7.033	คัดเลือกไว้
14	0.556	0.247	0.200	0.160	5.313	คัดเลือกไว้
15	0.711	0.205	0.322	0.218	5.638	คัดเลือกไว้
16	0.856	0.124	0.289	0.205	9.450	คัดเลือกไว้
17	0.689	0.214	0.400	0.240	4.070	คัดเลือกไว้
18	0.578	0.244	0.311	0.214	3.761	คัดเลือกไว้
19	0.911	0.081	0.511	0.250	6.557	คัดเลือกไว้
20	0.844	0.131	0.244	0.185	10.169	คัดเลือกไว้
21	0.733	0.196	0.356	0.229	5.464	คัดเลือกไว้
22	0.922	0.072	0.567	0.246	6.017	คัดเลือกไว้
23	0.811	0.153	0.411	0.242	6.061	คัดเลือกไว้
24	0.856	0.124	0.622	0.235	3.714	คัดเลือกไว้
25	0.722	0.201	0.578	0.244	2.057	คัดเลือกไว้
26	0.722	0.201	0.256	0.190	7.061	คัดเลือกไว้
27	0.922	0.072	0.589	0.242	5.644	คัดเลือกไว้
28	0.556	0.247	0.389	0.238	2.288	คัดเลือกไว้
29	0.744	0.190	0.456	0.248	4.114	คัดเลือกไว้
30	0.767	0.179	0.278	0.201	7.523	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
31	0.944	0.052	0.567	0.246	6.500	คัดเลือกไว้
32	0.889	0.099	0.422	0.244	7.532	คัดเลือกไว้
33	0.944	0.052	0.567	0.246	6.500	คัดเลือกไว้
34	0.933	0.062	0.567	0.246	6.310	คัดเลือกไว้
35	0.978	0.022	0.611	0.238	6.796	คัดเลือกไว้
36	0.689	0.214	0.478	0.250	2.931	คัดเลือกไว้
37	0.867	0.116	0.522	0.250	5.391	คัดเลือกไว้
38	0.767	0.179	0.400	0.240	5.397	คัดเลือกไว้
39	0.811	0.153	0.467	0.249	5.134	คัดเลือกไว้
40	0.878	0.107	0.322	0.218	9.267	คัดเลือกไว้

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 4 ด้านสัทธจริต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.057 ถึง 10.169 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ที่มีค่า t มากกว่า 1.75

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุถุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 ด้านวิตรกจริต จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.767	0.179	0.300	0.210	7.076	คัดเลือกไว้
2	0.656	0.226	0.356	0.229	4.167	คัดเลือกไว้
3	0.589	0.242	0.222	0.173	5.397	คัดเลือกไว้
4	0.744	0.190	0.244	0.185	7.692	คัดเลือกไว้
5	0.567	0.246	0.089	0.081	6.371	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
6	0.689	0.214	0.289	0.205	5.882	คัดเลือกไว้
7	0.589	0.242	0.111	0.099	7.710	คัดเลือกไว้
8	0.856	0.124	0.356	0.229	7.937	คัดเลือกไว้
9	0.678	0.218	0.267	0.196	6.044	คัดเลือกไว้
10	0.622	0.235	0.344	0.226	3.861	คัดเลือกไว้
11	0.911	0.081	0.522	0.250	6.377	คัดเลือกไว้
12	0.811	0.153	0.367	0.232	6.831	คัดเลือกไว้
13	0.533	0.249	0.078	0.072	7.538	คัดเลือกไว้
14	0.578	0.244	0.100	0.090	7.836	คัดเลือกไว้
15	0.589	0.242	0.189	0.153	6.061	คัดเลือกไว้
16	0.667	0.222	0.189	0.153	7.354	คัดเลือกไว้
17	0.911	0.081	0.378	0.235	9.034	คัดเลือกไว้
18	0.800	0.160	0.267	0.196	8.460	คัดเลือกไว้
19	0.733	0.196	0.267	0.196	7.169	คัดเลือกไว้
20	0.778	0.173	0.644	0.229	2.000	คัดเลือกไว้
21	0.867	0.116	0.189	0.153	12.327	คัดเลือกไว้
22	0.778	0.173	0.533	0.249	3.603	คัดเลือกไว้
23	0.844	0.131	0.189	0.153	11.696	คัดเลือกไว้
24	0.789	0.167	0.189	0.153	10.000	คัดเลือกไว้
25	0.878	0.107	0.289	0.205	9.983	คัดเลือกไว้
26	0.889	0.099	0.556	0.247	5.371	คัดเลือกไว้
27	0.567	0.246	0.056	0.052	8.810	คัดเลือกไว้
28	0.711	0.205	0.222	0.173	7.523	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
29	0.800	0.160	0.233	0.179	9.295	คัดเลือกไว้
30	0.633	0.232	0.156	0.131	7.453	คัดเลือกไว้
31	0.856	0.124	0.389	0.238	7.413	คัดเลือกไว้
32	0.778	0.173	0.244	0.185	8.476	คัดเลือกไว้
33	0.911	0.081	0.467	0.249	7.279	คัดเลือกไว้
34	0.811	0.153	0.311	0.214	7.812	คัดเลือกไว้
35	0.767	0.179	0.278	0.201	7.523	คัดเลือกไว้
36	0.900	0.090	0.189	0.153	13.673	คัดเลือกไว้
37	0.778	0.173	0.311	0.214	7.076	คัดเลือกไว้
38	0.656	0.226	0.278	0.201	5.478	คัดเลือกไว้
39	0.789	0.167	0.356	0.229	6.561	คัดเลือกไว้
40	0.700	0.210	0.122	0.107	9.797	คัดเลือกไว้

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 5 ด้านวจิต จำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.000 ถึง 13.673 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ คือมีค่า t มากกว่า 1.75

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 ด้านพุทธิจิต จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.889	0.099	0.422	0.244	7.656	คัดเลือกไว้
2	0.911	0.081	0.422	0.244	8.150	คัดเลือกไว้

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
3	0.711	0.205	0.233	0.179	7.354	คัดเลือกไว้
4	0.800	0.160	0.389	0.238	6.227	คัดเลือกไว้
5	0.856	0.124	0.367	0.232	7.763	คัดเลือกไว้
6	0.756	0.185	0.256	0.190	7.692	คัดเลือกไว้
7	0.967	0.032	0.667	0.222	5.660	คัดเลือกไว้
8	0.800	0.160	0.200	0.160	10.000	คัดเลือกไว้
9	0.744	0.190	0.311	0.214	6.463	คัดเลือกไว้
10	0.833	0.139	0.244	0.185	9.817	คัดเลือกไว้
11	0.944	0.052	0.733	0.196	4.058	คัดเลือกไว้
12	0.667	0.222	0.311	0.214	5.086	คัดเลือกไว้
13	0.900	0.090	0.411	0.242	8.016	คัดเลือกไว้
14	0.856	0.124	0.344	0.226	8.258	คัดเลือกไว้
15	0.900	0.090	0.467	0.249	7.098	คัดเลือกไว้
16	0.833	0.139	0.422	0.244	6.323	คัดเลือกไว้
17	0.922	0.072	0.589	0.242	5.644	คัดเลือกไว้
18	0.889	0.099	0.411	0.242	7.710	คัดเลือกไว้
19	0.622	0.235	0.189	0.153	6.561	คัดเลือกไว้
20	0.578	0.244	0.100	0.090	7.836	คัดเลือกไว้
21	0.600	0.240	0.144	0.124	7.125	คัดเลือกไว้
22	0.756	0.185	0.300	0.210	6.909	คัดเลือกไว้
23	0.900	0.090	0.478	0.250	6.918	คัดเลือกไว้
24	0.678	0.218	0.133	0.166	8.934	คัดเลือกไว้
25	0.800	0.160	0.211	0.167	9.817	คัดเลือกไว้

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
26	0.722	0.201	0.289	0.205	6.463	คัดเลือกไว้
27	0.711	0.205	0.156	0.131	9.089	คัดเลือกไว้
28	0.944	0.052	0.500	0.250	7.525	คัดเลือกไว้
29	0.844	0.131	0.322	0.218	8.419	คัดเลือกไว้
30	0.822	0.146	0.256	0.190	9.279	คัดเลือกไว้
31	0.722	0.201	0.489	0.250	3.282	คัดเลือกไว้
32	0.844	0.131	0.356	0.229	7.746	คัดเลือกไว้
33	0.900	0.090	0.589	0.242	5.098	คัดเลือกไว้
34	0.911	0.081	0.389	0.214	9.158	คัดเลือกไว้
35	0.767	0.179	0.311	0.214	6.909	คัดเลือกไว้
36	0.856	0.124	0.311	0.214	8.934	คัดเลือกไว้
37	0.667	0.222	0.167	0.139	7.937	คัดเลือกไว้
38	0.778	0.173	0.544	0.248	3.441	คัดเลือกไว้
39	0.656	0.226	0.144	0.124	8.258	คัดเลือกไว้
40	0.700	0.210	0.256	0.190	6.627	คัดเลือกไว้

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 6 ด้านพุทธิจริต จำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.282 ถึง 10.000 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ คือมีค่า t มากกว่า 1.75

3.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบครั้งที่ 2 ข้อสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาถึงเวลาที่ใช้สอบพบว่าข้อสอบจำนวน 240 ข้อใช้เวลาสอบ 50 นาที ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสมจึงคัดเลือกข้อสอบไว้ทั้งหมดเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3 ต่อไป

3.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนจำนวน 32 คนใช้ประเมินนักเรียนในห้องเรียนของตนเองโดยให้นักเรียนแต่ละคนประเมินเพื่อนร่วมห้องจำนวน 5 คน แล้วจึงนำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละคนมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนการสอบจากแบบทดสอบ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ผลดังตาราง 17

ตาราง 17 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็นแต่ละตอน จากการทดสอบครั้งที่ 2

แบบทดสอบ	N	คะแนนจากการสอบ (X)		คะแนนจากการประเมิน (Y)		r_{XY}
		$\bar{X}$	S	$\bar{Y}$	S	
X ₁	32	16.406	5.662	15.264	3.135	.312*
X ₂	32	15.750	7.031	14.630	2.461	.320*
X ₃	32	16.750	7.988	13.638	3.681	.391*
X ₄	32	25.437	6.324	17.164	2.965	.483**
X ₅	32	19.625	7.623	14.898	2.547	.544**
X ₆	32	23.281	7.142	19.329	4.207	.353*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าคะแนนที่ได้จากการประเมินกับคะแนนที่ได้จากการสอบด้วยแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาด้านสัทธจริตและด้านวิถจริตมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการนำแบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ครูที่ปรึกษาและนักเรียนนำไปทดลองใช้ประเมินจริตของนักเรียนในห้องพบว่ามีความสอดคล้องประการคือ ประการแรกส่วนวนภาษาที่ใช้ในแบบประเมินไม่ขัดเจนทำให้ผู้ประเมินมีความเข้าใจไม่ตรงกันในแง่ของพฤติกรรมที่ต้องประเมิน

ประการที่สอง การให้นักเรียนทุกคนประเมินเพื่อนในห้องจำนวน 5 คนนั้นพบว่านักเรียนส่วนหนึ่งไม่ตั้งใจประเมินและมีความลำเอียง จึงทำให้ผลที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง จากข้อบกพร่องดังกล่าวผู้วิจัยจึงปรับปรุงส่วนวนภาษาที่ใช้ใหม่ให้เป็นปรนัยมากขึ้น และปรับปรุงวิธีการประเมินโดยให้ครูที่ปรึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความตั้งใจและมีความยุติธรรมห้องเรียนละ 4 คนจำนวน 2 ห้องเรียนรวมเป็นครูที่ปรึกษาและนักเรียนจำนวน 10 คนเป็นผู้ใช้แบบประเมิน ประเมินนักเรียนในห้องเรียนของตนเอง และเพื่อให้การประเมินมีความถูกต้องยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงการใช้แบบประเมินและรายละเอียดของพฤติกรรมให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน

3.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดจิตแต่ละด้าน

คะแนนจากการทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาแต่ละด้าน จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาแต่ละด้าน จากการทดสอบครั้งที่ 2

แบบทดสอบ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
X ₁	1.000	.620**	.621**	-.012	.453**	-.022
X ₂		1.000	.614**	-.163	.461**	-.081
X ₃			1.000	-.202*	.653**	-.183
X ₄				1.000	.104	.591**
X ₅					1.000	-.073
X ₆						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ รากจิตกับโสจจิต, รากจิตกับโมหจจิต, รากจิต

กับวัดกจริต, โทสงจริตกับโมหจริต, โทสงจริตกับวัดกจริต, โมหจริตกับวัดกจริต และสัทธางจริตกับพุทธจริต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .453 ถึง .621 ความแปรปรวนซ้อนทับกันตั้งแต่ 20.521 เปอร์เซ็นต์ ถึง 38.564 เปอร์เซ็นต์ และค่าโมหจริตกับสัทธางจริตมีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.202 ส่วนข้ออื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 3

4.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบ จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดสอบครั้งที่ 3

แบบทดสอบ	N	n	$\bar{X}$	S	CV	r_{tt}	SE _{meas}
X_1	650	40	16.653	5.523	33.165	.756**	2.728
X_2	650	40	14.735	6.003	40.740	.777**	2.835
X_3	650	40	16.802	6.925	41.215	.832**	2.838
X_4	650	40	26.930	6.290	23.357	.818**	2.683
X_5	650	40	19.083	7.608	39.868	.870**	2.743
X_6	650	40	23.763	6.978	29.365	.846**	2.738
X_T	650	240	117.855	22.342	18.957	.896**	7.205

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพทางจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาทั้งฉบับจำนวน 240 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 117.855 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 22.342 ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย 18.957 ค่าความเชื่อมั่น .896 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด 7.205 เมื่อวิเคราะห์แยก

เป็นแต่ละตอนปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 14.735 ถึง 26.930 โดยที่ค่าโทสจริตมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและค่าสัทธารัตน์มีค่าสูงสุด ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 5.523 ถึง 7.608 ค่าราคจริตมีค่าต่ำสุดและค่าวิถกจริตมีค่าสูงสุด ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายมีค่าตั้งแต่ 23.357 ถึง 41.215 ค่าสัทธารัตน์มีค่าต่ำสุดและค่าโมหจริตมีค่าสูงสุด ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ .756 ถึง .870 ค่าราคจริตมีค่าต่ำสุดและค่าสัทธารัตน์มีค่าสูงสุดซึ่งทุกค่ามีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดค่าใกล้เคียงกันทุกค่าคือมีค่าตั้งแต่ 2.683 ถึง 2.838

4.2 การวิเคราะห์ห่อสอบรายข้อ

ผู้วิจัยได้นำผลการทดสอบครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกลุ่มละ 162 คน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t - test ได้ผลการวิเคราะห์ทั้งตาราง 20, 21, 22, 23, 24 และ 25

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 1 ด้านราคจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.537	0.249	0.259	0.067	6.318	
2	0.790	0.166	0.358	0.230	8.816	
3	0.179	0.147	0.031	0.030	4.485	
4	0.265	0.195	0.080	0.074	4.512	
5	0.710	0.206	0.364	0.232	6.654	
6	0.728	0.198	0.370	0.233	6.885	
7	0.617	0.236	0.315	0.216	5.698	
8	0.660	0.224	0.191	0.155	9.771	
9	0.636	0.232	0.105	0.094	11.800	
10	0.728	0.198	0.216	0.169	10.667	
11	0.481	0.250	0.198	0.159	5.660	

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ เลข	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
12	0.352	0.228	0.025	0.024	8.385	
13	0.685	0.216	0.315	0.216	7.115	
14	0.710	0.206	0.457	0.248	4.774	
15	0.531	0.249	0.309	0.213	4.189	
16	0.426	0.245	0.117	0.104	6.717	
17	0.772	0.176	0.253	0.189	11.043	
18	0.265	0.195	0.037	0.036	6.000	
19	0.654	0.226	0.099	0.089	12.614	
20	0.765	0.180	0.296	0.209	9.571	
21	0.389	0.238	0.080	0.074	7.023	
22	0.710	0.206	0.549	0.248	3.038	
23	0.630	0.233	0.123	0.108	11.022	
24	0.802	0.159	0.574	0.245	4.560	
25	0.586	0.243	0.364	0.232	4.111	
26	0.698	0.211	0.241	0.183	9.140	
27	0.660	0.224	0.123	0.108	11.933	
28	0.704	0.209	0.543	0.248	3.038	
29	0.765	0.180	0.296	0.209	9.571	
30	0.568	0.245	0.346	0.226	4.111	
31	0.654	0.226	0.142	0.122	11.130	
32	0.741	0.192	0.228	0.176	10.688	
33	0.679	0.218	0.284	0.203	7.745	
34	0.432	0.245	0.062	0.058	8.605	

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
35	0.438	0.246	0.086	0.079	7.822	
36	0.586	0.243	0.130	0.113	9.702	
37	0.247	0.186	0.093	0.084	3.756	
38	0.864	0.117	0.593	0.241	5.766	
39	0.617	0.236	0.228	0.176	7.780	
40	0.636	0.232	0.068	0.063	13.209	

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 1 ด้านราคจริตจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.038 ถึง 13.209 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อ 22 และข้อ 28 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุดและข้อ 40 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัฏคุคลิกภาพค่านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 2 ด้านโศสจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.772	0.176	0.235	0.180	11.426	
2	0.704	0.209	0.463	0.249	4.547	
3	0.673	0.220	0.136	0.117	11.674	
4	0.580	0.244	0.358	0.230	4.111	
5	0.704	0.209	0.309	0.213	7.745	
6	0.654	0.226	0.309	0.213	6.635	
7	0.735	0.195	0.062	0.058	16.825	
8	0.679	0.218	0.241	0.183	8.760	

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
9	0.704	0.209	0.068	0.063	15.512	
10	0.685	0.216	0.401	0.240	5.358	
11	0.642	0.230	0.333	0.222	5.830	
12	0.617	0.236	0.222	0.173	7.900	
13	0.704	0.209	0.228	0.176	9.714	
14	0.623	0.235	0.216	0.169	8.140	
15	0.735	0.195	0.173	0.143	11.957	
16	0.654	0.226	0.395	0.239	4.796	
17	0.685	0.216	0.160	0.135	11.170	
18	0.623	0.235	0.031	0.030	14.800	
19	0.765	0.180	0.111	0.099	15.951	
20	0.741	0.192	0.204	0.162	11.426	
21	0.704	0.209	0.167	0.139	11.674	
22	0.617	0.236	0.086	0.079	12.068	
23	0.735	0.195	0.315	0.216	8.400	
24	0.642	0.230	0.086	0.079	12.636	
25	0.605	0.239	0.043	0.041	13.381	
26	0.562	0.246	0.290	0.206	5.132	
27	0.778	0.173	0.216	0.169	12.217	
28	0.698	0.211	0.099	0.089	13.930	
29	0.698	0.211	0.142	0.122	12.356	
30	0.617	0.236	0.241	0.183	7.737	
31	0.562	0.246	0.086	0.079	10.578	

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
32	0.759	0.183	0.241	0.184	10.792	
33	0.741	0.192	0.160	0.135	12.911	
34	0.698	0.211	0.500	0.250	3.736	
35	0.704	0.209	0.210	0.166	10.292	
36	0.623	0.235	0.099	0.089	11.644	
37	0.679	0.218	0.105	0.094	13.045	
38	0.759	0.183	0.074	0.069	17.564	
39	0.741	0.192	0.160	0.135	12.911	
40	0.765	0.180	0.142	0.122	14.488	

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบข้อที่ 2 กำนโศจริตจำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.736 ถึง 17.564 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อ 34 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด ข้อ 38 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุกลีภาพถ่านจรีต 6 ความแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 3 กำนโศจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.340	0.224	0.062	0.058	6.619	
2	0.401	0.240	0.136	0.117	5.638	
3	0.488	0.250	0.136	0.117	7.333	
4	0.432	0.245	0.222	0.173	4.118	
5	0.741	0.192	0.340	0.224	7.863	
6	0.586	0.243	0.302	0.211	5.358	

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อ ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มท่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
7	0.451	0.248	0.235	0.180	3.941	
8	0.611	0.238	0.358	0.230	4.685	
9	0.543	0.248	0.049	0.047	11.488	
10	0.877	0.108	0.426	0.245	9.596	
11	0.747	0.189	0.309	0.213	8.760	
12	0.605	0.239	0.134	0.131	9.396	
13	0.673	0.220	0.037	0.036	15.900	
14	0.704	0.209	0.062	0.058	15.659	
15	0.778	0.173	0.241	0.183	11.426	
16	0.722	0.201	0.068	0.063	16.350	
17	0.704	0.209	0.130	0.113	12.756	
18	0.617	0.236	0.204	0.162	8.260	
19	0.673	0.220	0.284	0.203	7.627	
20	0.704	0.209	0.525	0.249	3.377	
21	0.833	0.139	0.241	0.183	13.156	
22	0.784	0.169	0.025	0.024	22.324	
23	0.704	0.209	0.062	0.058	15.659	
24	0.778	0.173	0.130	0.113	15.429	
25	0.654	0.226	0.123	0.108	11.600	
26	0.617	0.236	0.136	0.117	10.234	
27	0.679	0.218	0.241	0.183	8.760	
28	0.704	0.209	0.321	0.218	7.510	
29	0.778	0.173	0.037	0.036	20.583	

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
30	0.840	0.135	0.247	0.186	13.178	
31	0.562	0.246	0.284	0.203	5.245	
32	0.623	0.235	0.389	0.238	4.333	
33	0.642	0.230	0.198	0.159	9.061	
34	0.716	0.203	0.117	0.104	13.614	
35	0.630	0.233	0.056	0.052	13.667	
36	0.654	0.226	0.247	0.186	8.140	
37	0.611	0.238	0.253	0.189	7.020	
38	0.556	0.247	0.185	0.151	7.420	
39	0.735	0.195	0.204	0.162	11.298	
40	0.722	0.201	0.154	0.131	12.622	

จากตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 3 ด้านโมหจริต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.377 ถึง 22.324 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อ 20 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุดและข้อ 22 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 4 ด้านสัทธาจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.994	0.001	0.759	0.183	6.912	
2	0.914	0.079	0.586	0.243	7.289	
3	0.988	0.012	0.722	0.201	7.389	

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
4	0.883	0.104	0.457	0.248	9.064	
5	0.877	0.108	0.451	0.248	9.064	
6	0.988	0.012	0.586	0.243	10.050	
7	0.975	0.024	0.451	0.248	12.780	
8	0.957	0.041	0.498	0.250	11.167	
9	0.926	0.069	0.358	0.230	13.209	
10	0.790	0.166	0.506	0.250	5.569	
11	0.790	0.166	0.309	0.213	10.021	
12	0.957	0.041	0.500	0.250	10.881	
13	0.938	0.058	0.506	0.250	9.818	
14	0.809	0.155	0.167	0.139	14.930	
15	0.870	0.113	0.315	0.216	12.333	
16	0.833	0.139	0.401	0.240	9.000	
17	0.846	0.131	0.451	0.248	8.229	
18	0.691	0.213	0.364	0.232	7.109	
19	0.969	0.030	0.617	0.236	8.585	
20	0.827	0.143	0.265	0.195	12.217	
21	0.883	0.104	0.543	0.248	7.234	
22	0.920	0.074	0.562	0.246	8.136	
23	0.883	0.104	0.506	0.250	8.021	
24	0.938	0.058	0.494	0.250	10.091	
25	0.840	0.135	0.543	0.248	6.061	
26	0.864	0.117	0.358	0.230	11.000	
27	0.975	0.024	0.537	0.249	10.683	

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
28	0.735	0.195	0.401	0.240	6.423	
29	0.920	0.074	0.519	0.250	8.911	
30	0.901	0.089	0.315	0.216	13.628	
31	0.591	0.047	0.617	0.236	7.952	
32	0.963	0.036	0.432	0.245	12.643	
33	0.895	0.094	0.525	0.249	8.043	
34	0.975	0.024	0.605	0.239	9.250	
35	1.000	0.000	0.648	0.228	9.263	
36	0.864	0.117	0.519	0.250	9.188	
37	0.957	0.041	0.432	0.245	12.500	
38	0.883	0.104	0.457	0.248	9.604	
39	0.901	0.089	0.327	0.220	13.045	
40	0.901	0.089	0.395	0.239	11.244	

จากตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 4 คำนวณสถิติจำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.569 ถึง 14.930 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อ 10 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุดและข้อ 14 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัตุถุคลิกภาพด้านจริต 6 ความแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 5 ด้านวัถกจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.630	0.233	0.179	0.147	9.396	
2	0.691	0.213	0.253	0.189	8.760	

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
3	0.586	0.243	0.136	0.117	9.574	
4	0.852	0.126	0.241	0.183	13.886	
5	0.593	0.241	0.099	0.089	10.978	
6	0.654	0.226	0.198	0.159	9.306	
7	0.568	0.245	0.111	0.099	9.935	
8	0.494	0.250	0.222	0.173	5.333	
9	0.574	0.245	0.265	0.195	5.830	
10	0.531	0.249	0.278	0.201	4.774	
11	0.494	0.250	0.309	0.213	3.426	
12	0.531	0.249	0.302	0.211	4.321	
13	0.414	0.243	0.074	0.069	7.727	
14	0.395	0.239	0.062	0.058	7.740	
15	0.586	0.243	0.086	0.079	11.111	
16	0.599	0.240	0.111	0.099	10.609	
17	0.611	0.238	0.296	0.209	5.943	
18	0.500	0.250	0.228	0.176	5.333	
19	0.432	0.245	0.173	0.143	5.286	
20	0.444	0.247	0.321	0.218	2.278	
21	0.586	0.243	0.167	0.139	8.551	
22	0.574	0.245	0.247	0.186	6.238	
23	0.580	0.244	0.123	0.108	9.723	
24	0.562	0.246	0.204	0.162	7.160	
25	0.710	0.206	0.272	0.198	8.760	

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
26	0.698	0.211	0.290	0.206	8.000	
27	0.500	0.250	0.117	0.104	8.149	
28	0.611	0.238	0.154	0.131	9.521	
29	0.654	0.226	0.142	0.122	11.130	
30	0.679	0.218	0.167	0.139	10.894	
31	0.698	0.211	0.290	0.206	8.000	
32	0.562	0.246	0.216	0.169	6.784	
33	0.679	0.218	0.228	0.176	9.204	
34	0.747	0.186	0.247	0.192	10.417	
35	0.611	0.238	0.259	0.192	6.769	
36	0.642	0.230	0.148	0.126	10.511	
37	0.698	0.211	0.154	0.131	11.826	
38	0.562	0.246	0.235	0.180	6.412	
39	0.654	0.226	0.154	0.131	10.638	
40	0.741	0.192	0.130	0.113	14.209	

จากตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 5 คำนวณวิกฤต จำนวน 40 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.278 ถึง 14.209 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้อ 20 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำสุดและข้อ 40 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6
ตามแนวพุทธศาสนา ตอนที่ 6 ด้านพุทธจริต จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มท่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
1	0.938	0.058	0.574	0.245	8.465	
2	0.914	0.079	0.482	0.250	9.600	
3	0.840	0.135	0.130	0.113	18.205	
4	0.901	0.089	0.383	0.236	11.511	
5	0.969	0.030	0.457	0.248	12.488	
6	0.784	0.169	0.290	0.206	10.292	
7	0.969	0.030	0.667	0.222	7.744	
8	0.790	0.166	0.216	0.169	12.756	
9	0.926	0.069	0.426	0.245	11.364	
10	0.895	0.094	0.364	0.232	12.022	
11	0.969	0.030	0.574	0.245	9.634	
12	0.889	0.099	0.253	0.189	15.143	
13	0.914	0.079	0.333	0.222	13.512	
14	0.932	0.063	0.420	0.244	11.636	
15	0.586	0.243	0.086	0.079	11.111	
16	0.907	0.084	0.457	0.248	10.000	
17	0.969	0.029	0.611	0.238	8.732	
18	0.920	0.074	0.333	0.222	13.651	
19	0.735	0.195	0.173	0.143	12.217	
20	0.716	0.203	0.103	0.094	14.209	
21	0.685	0.215	0.167	0.139	11.201	
22	0.759	0.185	0.228	0.176	11.289	

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่มส่ง		กลุ่มค่า		t	หมายเหตุ
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
23	0.926	0.069	0.377	0.235	12.767	
24	0.790	0.166	0.160	0.135	14.651	
25	0.907	0.084	0.377	0.235	12.045	
26	0.840	0.135	0.204	0.162	14.791	
27	0.846	0.131	0.204	0.162	14.930	
28	0.981	0.018	0.364	0.232	15.821	
29	0.944	0.052	0.333	0.222	14.902	
30	0.932	0.063	0.253	0.189	17.410	
31	0.829	0.143	0.308	0.213	11.021	
32	0.901	0.089	0.296	0.209	14.070	
33	0.920	0.074	0.506	0.250	9.200	
34	0.932	0.063	0.364	0.232	13.209	
35	0.914	0.079	0.235	0.180	16.975	
36	0.883	0.104	0.377	0.235	11.000	
37	0.827	0.143	0.204	0.162	14.488	
38	0.877	0.108	0.340	0.224	11.933	
39	0.815	0.151	0.160	0.135	15.595	
40	0.920	0.074	0.290	0.206	15.000	

จากตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบตอนที่ 6 ด้านพุทธิจิต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 7.744 ถึง 18.205 ซึ่งทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้อ 7 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำสุดและข้อ 3 มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

4.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลการสอบแต่ละตอนมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่มีจรรยาบรรณมากกับกลุ่มที่มีจรรยาบรรณน้อยในจริตแต่ละด้านคือ

นักเรียนที่รู้จักว่าเป็นผู้มีจรรยาบรรณมากหรือน้อยในจริตแต่ละด้านนั้นได้จากการประเมินของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากครูว่ามีความยุติธรรม โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วจัดกลุ่มแยก เป็นผู้มีจรรยาบรรณมากและน้อยในแต่ละจริตโดยพิจารณาทีละจริต แล้วจึงใช้ t-test ตรวจสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนการสอบจากแบบทดสอบวัตุถุกลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ของกลุ่มผู้มีจรรยาบรรณสูงและต่ำในแต่ละจริต ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 26

ตาราง 26 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัตุถุกลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็นจริตแต่ละด้าน

แบบทดสอบ	กลุ่มที่รู้จัก มีจริต	N	$\bar{X}$	S^2	t
X_1	มาก	44	21.273	12.880	7.282**
	น้อย	44	15.455	15.248	
X_2	มาก	44	18.682	21.217	7.055**
	น้อย	44	12.114	16.919	
X_3	มาก	44	21.795	40.435	7.632**
	น้อย	44	12.591	23.560	
X_4	มาก	44	29.864	24.027	5.795**
	น้อย	44	22.614	44.783	
X_5	มาก	44	25.432	33.199	8.121**
	น้อย	44	15.273	35.607	
X_6	มาก	44	28.500	34.659	6.169**
	น้อย	44	21.023	29.931	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบค่าจริง 6 ตามแนวพุทธศาสนา แต่ละค่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า t ตั้งแต่ 5.795 ถึง 8.121 ตอนที่ 1 ค่าราคาจริงมีค่า 7.282 ตอนที่ 2 ค่าหนังสือจริงมีค่า 7.055 ตอนที่ 3 ค่าโมหารจริงมีค่า 7.632 ตอนที่ 4 ค่าสัทธจริงมีค่า 5.795 ตอนที่ 5 ค่าวัตถุจริงมีค่า 8.121 และตอนที่ 6 ค่าพุทธจริมมีค่า 6.169

4.4 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้นำคะแนนผลการสอบแต่ละตอนมาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยนำคะแนนที่ได้จากการสอบของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 คนไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนจำนวน 10 คนโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product - moment coefficient correlation) ได้ผลดังแสดงในตาราง 27

ตาราง 27 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็นจริตแต่ละด้าน

แบบทดสอบ	N	คะแนนจากการสอบ (X)		คะแนนจากการประเมิน (Y)		r_{XY}
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
X_1	88	18.045	4.741	16.828	3.547	.627**
X_2	88	15.284	5.614	14.789	3.425	.598**
X_3	88	17.193	7.292	15.423	3.965	.781**
X_4	88	26.307	6.873	20.495	3.483	.625**
X_5	88	20.352	7.759	17.391	3.419	.790**
X_6	88	24.761	6.802	21.994	3.771	.547**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา มีความเที่ยงตรงตามสภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประ-

สิทธิ์สัมพันธ์ตั้งแต่ .547 ถึง .790 ตอนที่ 1 ด้านราคจริตมีค่า .627 ตอนที่ 2 ด้านโทสงจริตมีค่า .598 ตอนที่ 3 ด้านโมหจริตมีค่า .781 ตอนที่ 4 ด้านสัทธจริตมีค่า .625 ตอนที่ 5 ด้านวิคกจริตมีค่า .790 และตอนที่ 6 ด้านพุทธิจริตมีค่า .547

4.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดจริตแต่ละด้าน

คะแนนจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาจากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 28

ตาราง 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาแต่ละด้าน

แบบทดสอบ	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
X_1	1.000	.579**	.492**	.086	.402**	.063
X_2		1.000	.598**	-.133**	.471**	-.084
X_3			1.000	-.201**	.667**	-.313**
X_4				1.000	-.132**	.638**
X_5					1.000	-.223**
X_6						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าแบบทดสอบด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือราคจริตกับโทสงจริต, ราคจริตกับโมหจริต, ราคจริตกับวิคกจริต, โทสงจริตกับโมหจริต, โทสงจริตกับวิคกจริต, โมหจริตกับวิคกจริต และสัทธจริตกับพุทธิจริต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .402 ถึง .667 มีความแปรปรวนซ้อนทับกันตั้งแต่ 16.160 % ถึง 44.489 % ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือด้านโทสงจริตกับสัทธจริต, โมหจริตกับสัทธจริต, โมหจริตกับพุทธิจริต, สัทธจริตกับวิคกจริต, วิคกจริตกับพุทธิจริต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -.132 ถึง -.223 มีความแปรปรวนซ้อนทับกันตั้งแต่ 17.424 % ถึง 49.729 % สำหรับด้านที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือราคจริตกับ

สัทธาวจริต, ราคะจริตกับพุทธิจริต และโทสะจริตกับพุทธิจริต

4.6 คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบวัฏษุคลิกภาพด้านจริต 6

แต่ละด้านซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้ (ชวาล แพร์ติกุล, 2520 : 54) เมื่อสามารถวัดได้ว่านักเรียนคนใดได้คะแนนปกติเท่าใดในแต่ละด้านแล้วให้ตัดสินตามเกณฑ์ดังนี้

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า	แปลว่ามีจริตด้านนั้นสูงมาก
ตั้งแต่ T 55 - T 65	แปลว่ามีจริตด้านนั้นสูง
ตั้งแต่ T 45 - T 55	แปลว่ามีจริตด้านนั้นปานกลาง
เฉพาะที่ T 50	แปลว่ามีจริตด้านนั้นปานกลางของกลุ่ม
ตั้งแต่ T 35 - T 45	แปลว่ามีจริตด้านนั้นต่ำ
ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า	แปลว่ามีจริตด้านนั้นต่ำมาก

ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดีคือ T 35, T 45, T 55 และ T 65 แล้ว ให้เลื่อนผู้สอบนั้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัฏษุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา มาสร้างเกณฑ์ปกติซึ่งเป็นเกณฑ์ท้องถิ่น (Local Norms) โดยสร้างเป็นเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติ (Normalized T - Score) ดังแสดงในการตาราง 29

ตาราง 29 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัฏษุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แยกเป็นจริตแต่ละด้าน

คะแนนดิบ	คะแนนปกติ					
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
40	91	91	83	76	81	76
39	89	89	82	73	78	72
38	87	88	81	71	75	70
37	85	86	81	67	75	69
36	84	84	78	65	75	69
35	82	81	76	63	73	66
34	80	78	74	61	72	64

ตาราง 29 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนปกติ					
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
33	78	78	72	60	70	63
32	77	76	70	58	67	61
31	76	74	69	57	65	60
30	76	74	68	54	64	59
29	72	73	68	52	63	57
28	69	72	66	51	61	56
27	68	70	65	49	60	55
26	66	68	63	48	58	54
25	64	67	61	46	57	52
24	63	65	60	45	56	51
23	61	63	58	43	55	49
22	60	61	57	42	53	48
21	57	60	56	40	52	46
20	56	58	55	39	51	44
19	54	57	53	37	50	43
18	53	55	52	36	49	41
17	51	54	51	35	47	40
16	49	53	49	34	46	39
15	47	52	48	33	45	38
14	46	50	47	32	43	37
13	44	48	46	32	42	36
12	42	46	44	30	41	34
11	40	44	43	27	40	32

ตาราง 29 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ					
	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
10	38	42	41	25	39	30
9	36	40	39	24	37	28
8	34	38	37	22	36	27
7	31	37	35	19	34	25
6	29	35	34	18	33	24
5	26	33	32	17	32	22
4	25	30	29	15	32	19
3	24	27	26	14	30	19
2	24	23	23	13	27	19
1	22	19	19	11	24	17
0	19	19	19	10	21	16
$\bar{X}$	16.653	14.735	16.802	26.930	19.083	23.763
S	5.523	6.003	6.925	6.290	7.608	6.978
N	650	650	650	650	650	650

จากตาราง 29 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้าน จริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านราคะจริตมีค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 91 ด้านโทสะจริตมีค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 91 ด้านโมหะจริตมีค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 83 ด้านสัทธาจริต มีค่าตั้งแต่ T 10 ถึง T 76 ด้านวิดกจริตมีค่าตั้งแต่ T 21 ถึง T 81 และด้านพุทธิจริต มีค่าตั้งแต่ T 16 ถึง T 76

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับตีความหมายของคะแนนจากผลการสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครปฐมจำนวน 1,292 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีเพศชายและเพศหญิงในแต่ละระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) และมีนักเรียนแต่ละคนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 จำนวน 282 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 360 คน และใช้ในการทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบและสร้างเกณฑ์ปกติจำนวน 650 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบรายงานตนเอง ประเภทข้อความเดี่ยว แบ่งเป็น 6 ตอน ตอนละ 40 ข้อรวมทั้งฉบับ 240 ข้อ ซึ่งแต่ละตอนจะเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดจริตแต่ละด้าน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงกรมสามัญศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขออนุญาตนำแบบทดสอบไปสอบ

และนัดหมายเวลาที่จะทำการสอบ

2. เตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละครั้ง วางแผนในการสอบ

3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจในวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบทดสอบทุกครั้งก่อนทำการทดสอบ

4. อธิบายให้นักเรียนผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจวิธีทำแบบทดสอบและวิธีการตอบแบบทดสอบก่อนลงมือทำทุกครั้ง

5. นำผลการสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อและทั้งฉบับดังนี้

5.1 การทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบ

5.2 การทดสอบครั้งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ คัดเลือกข้อสอบ และทดสอบคุณภาพของแบบทดสอบในแง่ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

5.3 การทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบในแง่ความจำแนกความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง สรุปได้ดังนี้

1.1 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบจากการทดสอบครั้งที่ 1 พบว่าข้อสอบทั้งฉบับจำนวน 393 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -2.140 ถึง 10.927 เมื่อพิจารณาแยกเป็นแต่ละข้อพบว่าตอนที่ 1 ค่านัยจริตจำนวน 66 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -2.140 ถึง 5.051 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 19 ข้อ ตอนที่ 2 ค่านัยจริตจำนวน 64 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -1.784 ถึง 10.927 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ ตอนที่ 3 ค่านัยจริตจำนวน 64 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -0.775 ถึง 8.547 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 18 ข้อ ตอนที่ 4 ค่านัยจริตจำนวน 71 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.329 ถึง 8.403 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 9 ข้อ ตอนที่ 5 ค่านัยจริตจำนวน 64 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -1.545 ถึง 6.757 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 19 ข้อ ตอนที่ 6 ค่านัยจริตจำนวน 64 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.221 ถึง 5.961 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ ในการทดสอบครั้งที่ 2 จะคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ข้อละ 40 ข้อรวมทั้งฉบับจำนวน 240 ข้อ

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายขอจากการทดสอบครั้งที่ 2 เมื่อพิจารณาทั้งฉบับ พบว่าข้อสอบจำนวน 240 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.000 ถึง 13.673 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และเมื่อแยกพิจารณาแต่ละตอนพบว่า ตอนที่ 1 คำนวณราคจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.250 ถึง 15.979 ตอนที่ 2 คำนวณโศสจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.057 ถึง 11.679 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.672 ถึง 12.127 ตอนที่ 4 คำนวณสัทธจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.057 ถึง 10.169 ตอนที่ 5 คำนวณวิคกจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.000 ถึง 13.673 และตอนที่ 6 คำนวณพุทธิจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.282 ถึง 10.000 เนื่องจากข้อสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์จึงคัดเลือกข้อสอบทุกข้อไว้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 3 ต่อไป

1.3 ค่าอำนาจจำแนกรายขอจากการทดสอบครั้งที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าข้อสอบทั้งฉบับจำนวน 240 ข้อ ทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าตั้งแต่ 2.278 ถึง 22.324 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายคำถามปรากฏว่าตอนที่ 1 คำนวณราคจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.038 ถึง 13.209 ตอนที่ 2 คำนวณโศสจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.736 ถึง 17.564 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.377 ถึง 22.324 ตอนที่ 4 คำนวณสัทธจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.569 ถึง 14.930 ตอนที่ 5 คำนวณวิคกจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.278 ถึง 14.209 และตอนที่ 6 คำนวณพุทธิจริมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 7.744 ถึง 18.205

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบครั้งที่ 3 ได้คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็นรายคำถามและรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรของคูเคอร์-ริชาร์ดสัน 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ตอนที่ 1 คำนวณราคจริมมีค่าเท่ากับ .756 ตอนที่ 2 คำนวณโศสจริมมีค่าเท่ากับ .777 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมมีค่าเท่ากับ .832 ตอนที่ 4 คำนวณสัทธจริมมีค่าเท่ากับ .818 ตอนที่ 5 คำนวณวิคกจริมมีค่าเท่ากับ .870 ตอนที่ 6 คำนวณพุทธิจริมมีค่าเท่ากับ .846 และรวมทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .896 ซึ่งทุกคำถามมีค่าความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบได้ผลดังนี้

3.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ช้อยอยู่แล้ว (Known Group Technique) โดยแยกเป็นแต่ละคำถาม ผลปรากฏว่าตอนที่ 1 คำนวณราคจริมมีค่าความเที่ยงตรง 7.282 ตอนที่ 2 คำนวณโศสจริมมีค่า 7.055 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมมีค่า 7.632 ตอนที่ 4 คำนวณ

สัทธาจริมค่า 5.795 ตอนที่ 5 คำนวณจักริมค่า 8.121 และตอนที่ 6 คำนวณพุทธจริมค่า 6.169 ซึ่งทุกค่านี้น่ามีความเที่ยงตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ หากจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากการประเมินโดยครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียนกับคะแนนจากการสอบด้วยแบบทดสอบวัดคุณลักษณะตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาในแต่ละด้าน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson Product-moment coefficient correlation) ผลปรากฏว่า ตอนที่ 1 คำนวณจักริมค่าความเที่ยงตรง .627 ตอนที่ 2 คำนวณโทสจริมค่า .598 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมค่า .781 ตอนที่ 4 คำนวณสัทธาจริมค่า .625 ตอนที่ 5 คำนวณวิคกจริมค่า .790 และตอนที่ 6 คำนวณพุทธจริมค่า .547 ซึ่งทุกค่านี้น่ามีความเที่ยงตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้าน พบว่าแบบทดสอบ 4 ด้านคือ รากจริต โทสจริต โมหจริต และวิคกจริต มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .402 ถึง .667 และอีกสองด้านคือสัทธาจริต กับพุทธจริตมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกันคือมีค่า .638 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัทธาจริตกับโทสจริต, สัทธาจริตกับโมหจริต, สัทธาจริตกับวิคกจริต, พุทธจริตกับโมหจริต และพุทธจริตกับวิคกจริต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -.132 ถึง -.313 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ รากจริตกับสัทธาจริต, รากจริตกับพุทธจริต และโทสจริตกับพุทธจริต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -.084 ถึง .086 จะเห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้านมีค่าต่ำเป็นไปตามความต้องการ มีเพียงบางด้านที่มีค่าสูงคือ โมหจริตกับวิคกจริต และพุทธจริตกับสัทธาจริตคือมีค่า .667 และ .638 ตามลำดับ แสดงว่าจริตแต่ละคุณมีโครงสร้างของคุณลักษณะรวมกันอยู่ค่อนข้างสูง

5. เกณฑ์ปกติ (Norms) ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบในรูปของคะแนนที่ปกติ โดยแยกจริตแต่ละด้าน ปรากฏว่าตอนที่ 1 คำนวณจักริมค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 91 ตอนที่ 2 คำนวณโทสจริมค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 91 ตอนที่ 3 คำนวณโมหจริมค่าตั้งแต่ T 19 ถึง T 83 ตอนที่ 4 คำนวณสัทธาจริมค่าตั้งแต่ T 10 ถึง T 76 ตอนที่ 5 คำนวณวิคกจริมค่าตั้งแต่ T 21 ถึง T 81 และตอนที่ 6 คำนวณพุทธจริมค่าตั้งแต่ T 16 ถึง T 76

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณภาพ ซึ่งอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

จากการทดสอบครั้งที่ 1 ขอสอบจำนวน 393 ข้อปรากฏว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -2.240 ถึง 10.927 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 94 ข้อในจำนวนนี้มีค่าเป็นลบ 13 ข้อและมีค่าเป็นศูนย์ 4 ข้อ ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นข้อสอบครั้งแรกอาจมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น ความกำกวมของภาษาที่ใช้ พฤติกรรมที่ใช้เป็นข้อคำถามไม่ตรงกับจริตที่ต้องการจะวัด จำนวนข้อสอบมากเกินไปทำให้ข้อสอบเบื้อ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในการสอบครั้งแรกนี้ผู้วิจัยได้สร้างข้อสอบใหม่มากที่สุด เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพจริง ๆ และจากการสอบครั้งแรกนี้ข้อสอบส่วนใหญ่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ดังนั้นในการคัดเลือกเพื่อจัดทำเป็นข้อสอบฉบับใหม่จึงคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ๆ ไว้จำนวน 40 ข้อรวมเป็นข้อสอบทั้งหมดจำนวน 240 ข้อและนำไปสอบครั้งที่ 2 ต่อไป

ค่าอำนาจจำแนกจากการทดสอบครั้งที่ 2 ขอสอบจำนวน 240 ข้อปรากฏว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.000 ถึง 13.673 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ข้อสอบส่วนใหญ่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าการทดสอบครั้งที่ 1 แสดงว่าข้อสอบที่คัดเลือกไว้มีคุณภาพดีแล้ว และอาจเป็นเพราะการสอบครั้งที่ 2 นี้มีกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น มีเพียงบางข้อซึ่งเป็นส่วนน้อยที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าการทดสอบครั้งที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างใหม่ ในการคัดเลือกข้อสอบครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบไว้ทั้งหมดเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3 ต่อไปเพราะข้อสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ และส่วนใหญ่มีค่าอำนาจจำแนกสูง

ค่าอำนาจจำแนกจากการทดสอบครั้งที่ 3 ขอสอบจำนวน 240 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.278 ถึง 22.324 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ทุกข้อ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ของเอ็ดเวอร์ค (Edward, 1957 : 153) ที่กำหนดค่าอำนาจจำแนก (t) ที่ควรมีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปจึงจะแสดงให้เห็นว่ากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจริงในแต่ละข้อคำถามนั้น ๆ และจะเห็นว่าการทดสอบครั้งที่ 3 นี้มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 แสดงว่าข้อสอบแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างแท้จริง และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้าน

อันที่ผู้สร้างไวหลายทานพบว่ามีความจำแนกใกล้เคียงกัน เช่นแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประจำ-
 ใจโดย ซึ่งสร้างโดยสันติ สุขทรัพย์ (2528 : 113) มีความจำแนกตั้งแต่ 2.295 ถึง
 9.763 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเองสร้างโดยวินัย ธรรมศิลป์ (2527 : 53)
 มีความจำแนกตั้งแต่ 2.06 ถึง 5.55 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำ สร้างโดย
 ชมภู พึ่งธรรม (2526 : 63) มีความจำแนกตั้งแต่ 2.64 ถึง 16.31 และแบบทดสอบวัด
 บุคลิกภาพด้านความมั่นใจในนักกีฬา สร้างโดยกนกวลี เองจวน (2529 : 95) มีความจำแนก
 ตั้งแต่ 2.8536 ถึง 11.6832 จึงกล่าวได้ว่า แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธ-
 ศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความจำแนกรายข้อที่ใช้ได้และมีความสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรครูเกอร์-ริชาร์ด-
 สัน 20 (KR-20) ปรากฏว่าจากการทดสอบครั้งที่ 1 ข้อสอบจำนวน 393 ข้อ มีความเชื่อมั่น
 เป็นรายข้อตั้งแต่ .772 ถึง .828 รวมทั้งฉบับเท่ากับ .906 จากการทดสอบครั้งที่ 2 ข้อสอบ
 จำนวน 240 ข้อ มีความเชื่อมั่นเป็นรายข้อตั้งแต่ .750 ถึง .859 รวมทั้งฉบับเท่ากับ .926
 และจากการทดสอบครั้งที่ 3 ข้อสอบจำนวน 240 ข้อมีความเชื่อมั่นเป็นรายข้อตั้งแต่ .756 ถึง
 .870 รวมทั้งฉบับเท่ากับ .896 เมื่อพิจารณาจากความเชื่อมั่นจากการทดสอบทั้ง 3 ครั้งจะเห็นว่า
 มีความใกล้เคียงกันมาก แต่เมื่อพิจารณารวมทั้งฉบับพบว่าการทดสอบครั้งที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นสูงที่
 สุด หนึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นมีความแตกต่างกันมากจึงทำให้
 คะแนนการสอบมีการกระจายสูง ดังคำกล่าวของอีเบล (Ebel. 1965 : 57 - 59) ที่กล่าวว่า
 ข้อสอบใดมีพิสัยของคะแนนมากก็จะทำให้ได้ค่าความเชื่อมั่นสูง แต่ถ้ามมีพิสัยของคะแนนน้อยก็จะทำ
 ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นต่ำ แต่อย่างไรก็ตามค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากการทดสอบครั้งที่ 3
 ก็ยังมีความสูง และเมื่อเปรียบเทียบกับแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านอันที่ผู้สร้างไว้พบว่ามีความ
 เชื่อมั่นใกล้เคียงกันเช่น แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเป็นทหาร สร้างโดยนงเยาว์ พึ่งพา
 (2529 : 112) มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .711 ถึง .806 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้าน
 ความเป็นผู้นำ สร้างโดยชมภู พึ่งธรรม (2526 : 77) มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ .4893 ถึง
 .8245 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย สร้างโดยจินตนา ทองยอย
 (2525 : 95) มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ .6749 ถึง .8761 แบบทดสอบมาตรฐานต่างประเทศ

Edward's Personal Preference Schedule มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .60 ถึง .87 (Edward, 1957) และแบบทดสอบ California Test of Personality ซึ่งสร้างโดยไทรท (Thorpe, 1953) มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .59 ถึง .82 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ

3.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) ซึ่งได้จากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนนักเรียนในชั้น แล้วนำคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มผู้ที่มีจิตมากและจิตน้อยในแต่ละด้าน ผู้วิจัยให้ทำการทดสอบกับกลุ่มที่รู้จักด้วยแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา แล้วนำคะแนนที่ได้มาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t -test ปรากฏว่าค่า t อยู่ระหว่าง 5.795 ถึง 8.121 โดยแยกเป็นแต่ละด้านคือ ด้านราคะจิตเท่ากับ 7.282 ด้านโทสะจิตเท่ากับ 7.055 ด้านโมหะจิตเท่ากับ 7.632 ด้านสัทธาจิตเท่ากับ 5.795 ด้านวิคกจิตเท่ากับ 8.121 และด้านพุทธิจิตเท่ากับ 6.169 ทุกด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเทียบกับค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านอื่นที่ผู้สร้างไว้ พบว่ามีค่ามากกว่าแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ที่สร้างโดยวินัย ธรรมสิบล (2527 : 63) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 2.01 ถึง 4.16 มีค่ามากกว่าแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านความวิตกกังวล สร้างโดยจิระ เจริญสุขวิมล (2527 : 84) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเท่ากับ 3.930 ถึง 6.806 และมีค่าใกล้เคียงกับแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งสร้างโดยชมพู พงษ์ธรรม (2526 : 67) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตั้งแต่ 3.5363 ถึง 13.5577 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบวัฏบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ

ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงตามสภาพ ของแบบทดสอบโดยหาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการประเมินกับคะแนนที่ได้จากการสอบด้วยแบบทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .547 ถึง .790 โดยแยกเป็น

แต่ละด้านคือ ด้านราคะจริตมีค่าเท่ากับ .627 ด้านโทสะจริตมีค่า .598 ด้านโมหะจริตมีค่า .781 ด้าน สัทธาจริตมีค่า .625 ด้านวิภังคะจริตมีค่า .790 และด้านพุทธิจริตมีค่า .547 ซึ่งทุกด้านมีค่าสัมประ-
สิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความเที่ยงตรงตาม
สภาพของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านอื่นที่ผู้สร้างไว้พบว่ามีความใกล้เคียงกับแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ
ความเป็นทหาร สร้างโดยนางเยาว์ หิงหา (2529 : 113) ซึ่งมีความเที่ยงตรงตามสภาพตั้ง
แต่ .486 ถึง .811 และมีความมากกว่าแบบทดสอบ Heston Personality Adjustment Inven-
tory สร้างโดย เฮสตัน (Heston, 1949 : 27) ซึ่งมีความเที่ยงตรงตามสภาพตั้งแต่ .26 ถึง
.59 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
มีความเที่ยงตรงตามสภาพที่ใช้ได้

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบ

สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการในการสร้างแบบทดสอบครั้งนี้คือให้แบบทดสอบแต่ละตอนวัดจิตคนละด้าน
กัน ดังนั้นแบบทดสอบแต่ละด้านจึงควรที่จะไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันต่ำ จากการวิ-
เคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบครั้งที่ 3 พบว่ามีความสอดคล้องกับครั้งที่ 2 คือแยกออกเป็นสองกลุ่ม
อย่างชัดเจน โดยที่กลุ่มแรกประกอบด้วย ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต และวิภังคะจริต มีความสัมพันธ์
ซึ่งกันและกันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าตั้งแต่ .402 ถึง .667 กลุ่มที่ 2
คือสัทธาจริตกับพุทธิจริต มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .638 และพบว่ากลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2
บางด้านมีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่บางด้านมีความสัมพันธ์กัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญคือ สัทธาจริตกับโทสะจริต
สัทธาจริตกับวิภังคะจริต สัทธาจริตกับโมหะจริต พุทธิจริตกับโมหะจริต และพุทธิจริตกับวิภังคะจริต มีค่า
-.133, -.132, -.201, -.313 และ -.223 ตามลำดับ ด้านที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัย
สำคัญทางสถิติคือ ราคะจริตกับสัทธาจริต ราคะจริตกับพุทธิจริต และโทสะจริตกับพุทธิจริต ดังนั้นจึงเป็น
ไปตามความต้องการของผู้วิจัย ถึงแม้ว่าด้านจะมีความสัมพันธ์กันแต่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ยกเว้นด้านพุทธิจริตกับสัทธาจริต และโมหะจริตกับวิภังคะจริต มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .638
และ .667 โดยมีความแปรปรวนซ้อนทับกัน 40.70 และ 44.67 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ สาเหตุ
ที่แบบทดสอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันนั้นอาจเนื่องมาจากจริตแต่ละด้านมีโครงสร้างจากอุปกิเลส
ของบุคคล เช่นเดียวกัน ดังนั้นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาบางด้านย่อมมีความคล้ายคลึงกัน
และดังที่ปิ่น มุทุกันต์ (2499 : 258) กล่าวว่าคนเราทุกคนมีจิตครบทั้ง 6 ด้านอยู่ในตัวแต่ละ

มีจิตตานใดค่านึงมากกว่าค่านอื่นอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตามข้อสอบที่มีความสัมพันธ์กันก็สามารถวัดคุณลักษณะที่ต่างกันไ้ดังคำกล่าวของกอร์ดอน (ชมภู พิงธรรม. 2526 : 81 อ้างอิงมาจาก Gordon. 1978 : 19) ที่ว่าค่าของคะแนนแต่ละคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงก็สามารถวัดคุณลักษณะที่ต่างกันจริงเพราะตัวแปรเหล่านั้นเป็นผลมาจากองค์ประกอบเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบวัดคุณลักษณะจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถวัดจิตแต่ละค่านได้อย่างแท้จริง

5. เกณฑ์ปกติ

เนื่องจากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไม่ได้แปลผลจากคะแนนการสอบรวมทั้งฉบับ แต่เป็นการแปลผลเป็นรายค่าน และแต่ละค่านเปรียบเทียบกับ กัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนปกติ (Normalized T - Score) โดยแยกเป็นแต่ละค่าน และเนื่องจากการกระจายของคะแนนไม่ครอบคลุมทุกช่วง การสร้างเกณฑ์ปกติจึงต้องมีการขยายขอบเขตของคะแนนดิบในบางช่วงคะแนน

การประเมินผล ภาวของการทราบระดับของจิตแต่ละค่านของนักเรียนเป็นรายบุคคลว่าสูงต่ำเพียงใดให้พิจารณาเกณฑ์ดังนี้ (ชวาล แพร์ตกุล. 2520 : 53)

ตั้งแต่ T 65	และสูงกว่า	แปลว่ามีจิตค่านนั้นสูงมาก
ตั้งแต่ T 55 - T 65		แปลว่ามีจิตค่านนั้นสูง
ตั้งแต่ T 45 - T 55		แปลว่ามีจิตค่านนั้นปานกลาง
เฉพาะที่ T 50		แปลว่ามีจิตค่านนั้นปานกลางของกลุ่ม
ตั้งแต่ T 35 - T 45		แปลว่ามีจิตค่านนั้นต่ำ
ตั้งแต่ T 35	และต่ำกว่า	แปลว่ามีจิตค่านนั้นต่ำมาก

ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดี คือ T 35, T 45 , T 55 และ T 65 ให้เลื่อนขึ้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

ดังนั้นเมื่อใช้แบบทดสอบวัดจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สอบวัดกับนักเรียน จะต้องนำคะแนนดิบมาเทียบกับ เกณฑ์ปกติแล้วจึงจะตัดสินได้ว่านักเรียนผู้นั้นมีจิตแต่ละค่านอยู่ในเกณฑ์ใด และมีจิตค่านใดสูงที่สุด ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตและแนวคิดที่จะเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ควรจะได้มีการนำแบบทดสอบไปใช้วัดบุคลิกภาพของนักเรียนก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ผู้สอนได้รู้จักบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรจะได้มีการนำแบบทดสอบไปสำรวจบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยส่วนรวมนักเรียนมีบุคลิกภาพด้านใดมากที่สุด อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนคนไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรและสภาพของสังคมไทยต่อไป

2. ควรจะได้มีการศึกษาบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาในแง่อื่น เช่น ในแง่ของความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอื่น เช่น แบบการคิด การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการนำเอาทฤษฎีทางพุทธศาสนามาใช้ในการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า บุคลิกภาพบางด้านมีความสัมพันธ์กันสูง เช่น ด้านพุทธจริต กับด้านสัทธจริต ด้านโมหจริตกับด้านวิตกจริต เป็นต้น จึงควรศึกษาในแง่ของความสัมพันธ์ของจริตแต่ละด้านโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบของแบบทดสอบด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

- กมลวิ เองฉวน. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อักสำเนา.
- การศึกษาแห่งประเทศไทย, สมาคม. สาโรช บัวศรี กับศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2529.
- ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ : รายงานการสัมมนา. ระหว่างวันที่ 13 สิงหาคม-
2 กันยายน 2528 ณ หอประชุมคุรุสภา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2530.
- เกิด ธนชาติ. คลังปริยัติธรรม เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลื่องเชื่องจงเจริญ, 2513.
- คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและกำหนดหลักวิชาการศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์.
ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่ง
ชาติ, 2526
- คณะกรรมการศึกษาและกำหนดหลักวิชาจิตวิทยาคตามแนวพุทธศาสตร์. จิตวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526.
- จรรยา สุวรรณทัต. ประมวลบทความบรรยายในโอกาสต่าง ๆ ภายในประเทศ พ.ศ. 2511 -
2526. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2526.
- จิตรกร ตั้งเกษมสุข. พุทธปรัชญากับปรัชญาการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เคล็ดไทย, 2525.
- จินตนา ทองยอย. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักสำเนา.
- จิระ เจริญสุขวิมล. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความวิตกกังวล สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครปฐม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักสำเนา.
- ชญ หังธรรม. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเป็นผู้นำ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.
- เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์. การวัดทัศนคติและพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ไชยการ ทองแก้ว. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปะ กับสัปปริสธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการกนหาคุณภาพธรรมมาธิปไตย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อักสำเนา.

คุษ ชุ่มสาย, ม.ล. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2508.

นางเยาว์ พิงพา. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณภาพความเป็นทหาร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อักสำเนา.

นวลละออ สุภาผล. ทฤษฎีคุณภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

บัจอร ภูภิรมย์ขวัญ. การวัดคุณภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

บรรจง หมายมั่น. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปริสธรรมกับสันโดษ เพื่อเป็นแนวทางในการกนหาคุณภาพธรรมมาธิปไตย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.

ประสาร ทองภักดิ์, พ.ท. พุทธวิธีสอน. กรุงเทพฯ : อักษรสาสน์, 2513.

ปิ่น มุกกันต์, พ.อ. พุทธวิธีครองใจคน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2499.

_____. สัณนิบาใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2501.

พจน์ ศรีทองนาค. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับขันติ-โสรัจจะ เพื่อเป็นแนวทางในการกนหาคุณภาพธรรมมาธิปไตย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.

พระมหาวิระ ฉาวโร. คู่มือปฏิบัติพระกรรมฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2521.

พระราชวรภี (ปยุทธ์ ปยุตโต). ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, 2527.

_____. พุทธธรรม ฉบับแก้ไขปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529.

พุทธศาสนิกชน. เยาวชนกับศีลธรรม. กรุงเทพฯ : ส่วนอุศุมนมูลนิธิ, 2522.

_____. เป้าหมายการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นันทพาน, 2530.

มหามกุฏราชวิทยาลัย, เฉล. วิสุทธิมรรคแปล ตอน 1 ภาค 2. ธรรมเนียมสุรณในงานพระราช-
ทานเพลิงศพนายควี เหวียนระวี, 2509.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, 2530.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช, 2522.

_____. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : หอวิชาการพิมพ์, 2524.

_____. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

วสิน อินทสระ. สารสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2510.

_____. พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2527.

วไลพร ภาวตานนท์ ฅ มหาสารคาม. จิตวิทยาพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์
และมนุษย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

วินัย ธรรมสติกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหา-
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักสำเนา.

สิริวรรณ สารนาท. ทฤษฎีคุณลักษณะ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราม-
คำแหง, 2527.

สุนทร ฅรังสี และฅนอื่น ๆ. พุทธปรัชญาพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหา-
วิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. ปัญหาเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โอเคเอนส์โคร์,
2511.

สุชน เพชรรัช. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสันโดษและอิทธิบาทสี่ เพื่อเป็นแนวทางในการ
ค้นหาคุณลักษณะธรรมาธิปไตย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.

- สุภัทท์ สกลโกสม. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สุนัน อมรวิวัฒน์. การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับสำนักพิมพ์โอเคชั่นสโตร, 2530.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นดี-โสรัจจะ กับสันโทษ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาพฤติกรรมธรรมชาติไปโดย. ปรินซ์ตันพินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อักสำเนา.
- Allport, G.W. Pattern and Growth in Personality. New York : Rinehart & Winston, Inc., 1961.
- Bischof, Ledford J. Interpreting Personality Theories. 2nd ed. Harper & Row, Inc., 1970.
- Ebel, Robert L. Essentials of Educational Measurement. New Jersey : Printice-Hall, Inc., 1965.
- Edward, Allen L. Technique of Attitude Scale Constructions. New York : Appleton-Century Crpfts, Inc., 1957.
- Hall, Calvin S. and Gardner Lindzey. Theory of Personality. 2nd ed. John Viley & Sons, Inc., 1970.
- Heston, Joseph C. Heston Personality Adjustment Inventory. Test Book let and Manual. New York : World Book company, 1949.
- Kagan, Jerome and Ernest Havemann. Phychology. Harcourt : Brace & World, Inc., 1968.
- Kleinmuntz, Benjamin. Personality Measurement An Introduction. New York : The Dorsey Press, 1967.
- McCannel, J.V. Understanding Human Behaviors. New York : Rinehart and Winston, Inc., 1974.
- Morris, C.G. Phychology. 3rd ed. New York : Printice-Hall, Inc., 1979.
- Gordon, Jesse E. Personality and Behaviors. New York : The McMillan Company, 1963.

ကမ္ဘာ့အသံ

ภาคผนวก ก.

คู่มือดำเนินการสอบ

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพตามจริง 6 ตามแนวพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คู่มือดำเนินการสอบ แบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความหมายของบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา

จริต 6 หมายถึงลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นปกติวิสัยของบุคคล ทั้งใน
ด้านชีวิตส่วนตัว ในกิจการงาน และในสังคมทั่ว ๆ ไปที่สามารถสังเกตได้ อาจแสดงออกมาในรูป
ของพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน เช่น การแต่งกาย ภิรยาทาทาง ห่วงทิวาจา การทำ
งาน ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากพื้นเพของจิตใจอันใดแก่ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม
สติปัญญา เป็นต้น แบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ

1. รากจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางรักสวयरักงามถือเอาความสวयरาม
เป็นเรื่องใหญ่มีมายุา มักโอ้อวด ถือตัว มีความปรารณาลามก ปรารณาใหญ่โตไม่สนโทษ
2. โทสจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางโกรธง่าย จุนเจียว ใจร้อน หงุดหงิด
ผูกโกรธ ลบหลูญคุณคน ยกตนเหียมทวน รัชยา ตระหนี่
3. โมหจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางโง่เขลาไม่ชอบใช้ปัญญา มีคณ กว้ย
ความหลง งมง่าย มีจิตใจหยาบกระถ้าง เหาซึม หลง ๆ ลืม ๆ โง่ทึบ ไม่มีจนาญฐิ ก็อรัน
4. สัทธจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางซบซึ้ง น้อมใจเลื่อมใสโดยง่าย
เชื่อง่าย มีการบริจาคอยู่เสมอ ชอบฟังเทศน์ฟังธรรมอุบนิพพาน มีจิตใจเบิกบานอยู่เสมอ
ถ่อมตัว ไม่มีมายุา
5. วิคกจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทาง คิดฟุ้งซ่านเป็นทุกข์ ชอบคิดไปใน
ทางร้ายทางเสีย คิดใครใดลาภยศไ้มากเห็นคลอยตามพวคหมู ไม่คอยสนใจสิ่งรอบตัว พวคเหอเจอ
อารมณ์ไม่แน่นอนระส่ำระสาย
6. พุทธิจริต หมายถึงพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทาง ใช้ความคิดพิจารณาใช้ปัญญาไตรตรอง
มีสติรอบคอบ มักคบเพื่อนดีงาม มีความเพียรพยายาม

ความหมาย

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้วัดจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่านักเรียนมีจิตแต่ละด้านอยู่ในระดับใดและมีจิตด้านใดมากที่สุดอันเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง ผู้ปกครองและครูในอันที่จะเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดประสบการณ์และพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยต่อไป

โครงสร้างแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา เป็นแบบรายงานตนเอง (Self Report) ประเภชข้อความเชิงจำนวน 240 ข้อ โดยแบ่งเป็น 6 ตอน ตอนละ 40 ข้อ คือ ตอนที่ 1 ด้านราคะจิต ตอนที่ 2 ด้านโทสะจิต ตอนที่ 3 ด้านโมหะจิต ตอนที่ 4 ด้านสัทธาจิต ตอนที่ 5 ด้านวิทกจิต และตอนที่ 6 ด้านพุทธิจิต การตอบให้นักเรียนตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ ในแต่ละข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แบบสอบถาม

ข้อ

1. ข้าพเจามาโรงเรียนสายเป็นประจำ
2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิญญาณมีจริง

ฯลฯ

กระดาษคำตอบ

ข้อ	คำตอบ	
	ใช่	ไม่ใช่
1.	✓	
2.		✓
ฯลฯ		

การพัฒนาแบบทดสอบ

ในการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจิต 6 ตามแนวพุทธศาสนา ได้ดำเนินการสร้างโดยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2531 จำนวน 1,292 คน โดยดำเนินการทดสอบและปรับปรุงติดต่อกัน 3 ครั้งคือ

การทดสอบครั้งที่ 1 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 คน ข้อสอบจำนวน 393 ข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 ซึ่งถือว่าใช้ได้จึงคัดเลือกข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้จำนวน 240 ข้อ โดยแบ่งเป็นจริตคานละ 60 ข้อเพื่อรวบรวมเป็นข้อสอบสำหรับใช้ในการทดสอบครั้งที่ 2 ต่อไป

การทดสอบครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน พบว่าข้อสอบทุกข้อมีค่า α สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 2.000 ถึง 13.673 จึงคัดเลือกข้อสอบไว้ทุกข้อเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3 ต่อไป

การทดสอบครั้งที่ 3 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน พบว่าข้อสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าตั้งแต่ 2.278 ถึง 22.324 โคคาสถิติพื้นฐานและคุณภาพของแบบทดสอบดังนี้

1. คาสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับหาโดยใช้สูตร กูเกอร์ - ริชาร์ดสัน 20 (KR - 20)

แบบทดสอบ	n	$\bar{X}$	S	CV	r_{tt}
ราดจริต	40	16.653	5.523	33.165	.756**
โทสจริต	40	14.735	6.003	40.740	.777**
โมหจริต	40	16.802	6.925	41.215	.832**
สัทธจริต	40	26.930	6.290	23.357	.818**
วิทกจริต	40	19.083	7.608	39.868	.870**
พุทธิจริต	40	23.763	6.978	29.365	.846**
รวมทั้งฉบับ	240	117.855	22.342	18.957	.896**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ ในการดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนา โดยหาความเที่ยงตรง 2 แบบคือ

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หาโดยวิธีเทคนิค

กลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t - test พบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างดังตาราง

แบบทดสอบ	กลุ่มที่รู้จัก ความจริง	N	$\bar{X}$	S^2	t
ราคาจริง	มาก	44	21.273	12.880	7.282 ^{**}
	น้อย	44	15.455	15.248	
โทสจริง	มาก	44	18.682	21.217	7.055 ^{**}
	น้อย	44	12.114	16.919	
โมหจริง	มาก	44	21.795	40.435	7.632 ^{**}
	น้อย	44	12.591	23.560	
สัทธจริง	มาก	44	29.864	24.027	5.795 ^{**}
	น้อย	44	22.614	44.783	
วิคจจริง	มาก	44	25.432	33.199	8.121 ^{**}
	น้อย	44	15.273	35.607	
พุทธจจริง	มาก	44	28.500	34.659	6.169 ^{**}
	น้อย	44	21.023	29.931	

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หากจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบกับคะแนนที่ได้จากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนนักเรียนโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่ามีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพดังตาราง

แบบทดสอบ	N	คะแนนจากการสอบ (X)		คะแนนจากการประเมิน (Y)		r_{XY}
		$\bar{X}$	S	$\bar{Y}$	S	
ราคจริต	88	18.045	4.741	16.828	3.547	.627**
โทสงจริต	88	15.284	5.614	14.789	3.425	.598**
โมหจริต	88	17.193	7.292	15.423	3.965	.781**
สัทธจริต	88	26.307	6.873	20.495	3.483	.625**
วิคกจริต	88	20.352	7.759	17.391	3.419	.790**
พุทธิจริต	88	24.761	6.802	21.994	3.771	.547**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดจริตแต่ละด้าน จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน พบว่ามีค่าดังตาราง

แบบทดสอบ	ราคจริต	โทสงจริต	โมหจริต	สัทธจริต	วิคกจริต	พุทธิจริต
ราคจริต	1.000	.574**	.492**	.086	.402**	.063
โทสงจริต		1.000	.598**	-.133**	.471**	-.084
โมหจริต			1.000	-.201**	.667**	-.313
สัทธจริต				1.000	-.132**	.638**
วิคกจริต					1.000	-.223**
พุทธิจริต						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการสอบ

เพื่อให้การดำเนินการสอบวัดคุณลักษณะตามจริต 6 ตามแนวพุทธศาสนาเป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงควรดำเนินการสอบเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนสอบ ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 กำหนดวัน เวลา สถานที่สอบล่วงหน้าโดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้สอบเป็นสำคัญ

1.2 เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบ แบบทดสอบ และกระดาษคำตอบให้มั่งคั่งจนเพียงพอสำหรับผู้สอบ

1.3 ผู้ดำเนินการสอบต้องศึกษาคำชี้แจง วิธีดำเนินการสอบ และลักษณะของแบบทดสอบล่วงหน้า เพื่อให้เข้าใจแจ้งทำความเข้าใจกับผู้สอบได้ถูกต้อง

2. วิธีดำเนินการสอบ ควรปฏิบัติดังนี้

2.1 พุทธโณมนาวจิตใจของผู้สอบให้อยากทำข้อสอบด้วยความเต็มใจ และตอบให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของตนเอง

2.2 ผู้ดำเนินการสอบอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบให้ผู้สอบฟัง พร้อมทั้งอธิบายวิธีทำให้ชัดเจนจนผู้สอบไม่มีความสงสัยจึงให้ลงมือทำ

2.3 การเตือนเวลา ให้เตือน 2 ครั้งเท่านั้น คือเตือนเมื่อหมดเวลาครั้งแรกหนึ่งและอีก 2-3 นาทีจะหมดเวลาอีกครั้งหนึ่ง

2.4 เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบแล้ว ก่อนที่ผู้สอบจะออกจากห้อง ผู้ดำเนินการสอบควรกล่าวคำชมเชยให้ผู้สอบตั้งใจทำข้อสอบอย่างดี เพื่อให้ผู้สอบเกิดความภาคภูมิใจ

วิธีตรวจให้คะแนน

ในแต่ละข้อจะให้คะแนนเป็น 0 , 1 โดยให้คะแนน 1 สำหรับข้อที่ตอบ "ใช่" และให้ 0 สำหรับข้อที่ตอบ "ไม่ใช่" แล้วรวมคะแนนที่ได้เป็นคะแนนดิบแยกเป็นแต่ละตอน

เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ

คะแนนเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนี้ เป็นเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norms) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 จำนวน 650 คน คะแนนเกณฑ์ปกตินี้เป็นคะแนนมาตรฐานในรูปคะแนนที่ปกติ (Normalized T - Scores) ซึ่งสร้างแยกเป็นแต่ละด้าน ดังตาราง

คะแนนดิบ	คะแนนปกติ					
	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
40	91	91	83	76	81	76
39	89	89	82	73	78	72
38	87	88	81	71	75	70
37	85	86	81	67	75	69
36	84	84	78	65	75	69
35	82	81	76	63	73	66
34	80	78	74	61	72	64
33	78	78	72	60	70	63
32	77	76	70	58	67	61
31	76	74	69	57	65	60
30	76	74	68	54	64	59
29	72	73	68	52	63	57
28	69	72	66	51	61	56
27	68	70	65	49	60	55
26	66	68	63	48	58	54
25	64	67	61	46	57	52
24	63	65	60	45	56	51
23	61	63	58	43	55	49

คะแนนดิบ	คะแนนปกติ					
	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
22	60	61	57	42	53	48
21	57	60	56	40	52	46
20	56	58	55	39	51	44
19	54	57	53	37	50	43
18	53	55	52	36	49	41
17	51	54	51	35	47	40
16	49	53	49	34	46	39
15	47	52	48	33	45	38
14	46	50	47	32	43	37
13	44	48	46	32	42	36
12	42	46	44	30	41	34
11	40	44	43	27	40	32
10	38	42	41	25	39	30
9	36	40	39	24	37	28
8	34	38	37	22	36	27
7	31	37	35	19	34	25
6	29	35	34	18	33	24
5	26	33	32	17	32	22
4	25	30	29	15	32	19
3	24	27	26	14	30	19
2	24	23	23	13	27	19
1	22	19	19	11	24	17
0	19	19	19	10	21	16
$\bar{X}$	16.653	14.735	16.802	26.930	19.083	23.763
S	5.523	6.003	6.925	6.290	7.608	6.978
N	650	650	650	650	650	650

เกณฑ์การตัดสิน

เนื่องจากการตีความหมายของคะแนนเป็นแบบอิงกลุ่ม การแปลความหมายของคะแนน จึงต้องอาศัยเกณฑ์ปกติซึ่งใช้คะแนนมาตรฐานในรูปของคะแนนปกติ การแปลความหมายของ คะแนนการสอบ มีเกณฑ์ดังนี้

1. การตีคะแนนผลการสอบให้คิดจากคะแนนรวมในจริตแต่ละค่านแยกจากกันโดยอิสระ ในการที่จะตีความหมายว่าผู้สอบมีจริตค่านใด สูง-ต่ำ เพียงใต้นั้น ให้ตัดสินตามเกณฑ์ดังนี้

(ชวาล เพรตกุล. 2520 : 53)

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า แปลว่า มีจริตค่านนั้นสูงมาก

ตั้งแต่ T 55 - T 65 แปลว่า มีจริตค่านนั้นสูง

ตั้งแต่ T 45 - T 55 แปลว่า มีจริตค่านนั้นปานกลาง

เฉพาะ T 50 แปลว่ามีจริตค่านนั้นปานกลางของกลุ่ม

ตั้งแต่ T 35 - T 45 แปลว่า มีจริตค่านนั้นต่ำ

ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า แปลว่า มีจริตค่านนั้นต่ำมาก

ถ้าผู้สอบใดคะแนนตรงจุดแบ่งพอดีคือ T 35, T 45, T 55 และ T 65 แล้ว ให้เลื่อน ผู้สอบนั้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

2. เมื่อตีความหมายของคะแนนในจริตแต่ละค่านแล้ว จึงเปรียบเทียบจริตแต่ละค่านใน ผู้สอบแต่ละคนว่า ผู้สอบเป็นผู้มีจริตสูงในค่านใด และมีจริตต่ำในค่านใด

ภาคผนวก ข .

แบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่ 6 ตามแนวพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบทดสอบสำหรับงานวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจลักษณะโดยส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครปฐม เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น หรือการกระทำบางอย่างในเรื่องทั่ว ๆ ไป ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
2. แบบสอบถามนี้ จะมีข้อความให้นักเรียนอ่าน แล้วให้พิจารณาว่าตัวนักเรียนเองมีลักษณะนิสัยความรู้สึก ความคิดเห็น หรือใฝ่ปฏิบัติ เช่นนั้นหรือไม่ โดยแบ่งข้อความออกเป็น 6 ตอน
3. เมื่ออ่านข้อความแต่ละข้อจบ ให้ตอบในใจทันทีว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" โดยไม่ต้องลังเลใจ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของคำว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" ในกระดาษคำตอบ
4. คำตอบของนักเรียนไม่ต้องว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล และไม่กระทบกระเทือนต่อตัวนักเรียนในทก ๆ ด้าน แบบสอบถามนี้ต้องการทราบลักษณะโดยส่วนรวมของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น จึงขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงของตัวนักเรียนเองให้มากที่สุด
5. แบบสอบถามนี้ให้เวลาทำ 50 นาที

ตัวอย่าง

แบบสอบถาม

ข้อ

1. ข้าพเจาว่าโรงเรียนสายเป็นประจำ

2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิทยานิพนธ์จริง

ฯลฯ

กระดาษคำตอบ

ข้อ	คำตอบ	
	ใช่	ไม่ใช่
1.	✓	
2.		✓
ฯลฯ		

.....

ตอนที่ 1 วิชาชีวิต

1. อยู่ในหมู่เพื่อน ข้าพเจ้ามักเป็นคนพูดมากกว่าเป็นคนฟัง
2. ตอนนั้น ข้าพเจ้าแอบสนใจใครคนหนึ่งอยู่ในใจ
3. ถ้าข้าพเจ้ารู้ว่าโรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาวันไหน ข้าพเจ้าจะลาป่วย
4. เพื่อนในห้องของข้าพเจ้า ส่วนใหญ่แต่งตัวเซย
5. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่หนุ่มสาวจะรักกัน ต้องถูกใจเรื่องราวรูปร่างหน้าตากันก่อนจึงค่อยดูนิสัยใจคอทีหลัง
6. ถ้าเพื่อนเพศตรงข้ามนั่งกันอยู่เป็นกลุ่ม ให้ข้าพเจ้าเก็บ ผ่านไปคนเดียว
ข้าพเจ้าจะรู้สึกเขินมาก
7. เวลาสอบตาใคร ข้าพเจ้ามักเป็นฝ่ายหลบสายตาก่อนเสมอ
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่า วัยรุ่นมีจินตนาการทางเพศสูงทุกคน
9. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเพศตรงข้ามแอบมองบ่อย ๆ
10. ผู้ปกครองมักหาว่าข้าพเจ้าใช้เงินเปลืองเสมอ
11. ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ในแต่ละวันข้าพเจ้าเดินทางมาโรงเรียนด้วยความลำบาก
12. เวลาไปไหนกับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพศตรงข้ามมักจะมองแต่ข้าพเจ้า
13. เสื้อผ้าที่ไม่ใช่เสื้อยืด ข้าพเจ้าคงรู้ดีให้เรียบรอยทุกครั้งจึงจะใส่ได้
14. ข้าพเจ้าคิดว่า วัยรุ่นสมัยนี้จำเป็นต้องหาความรู้หรืออ่านหนังสือเกี่ยวกับเพศศึกษา
15. ข้าพเจ้าเป็นคนชอบสะสมของใช้
16. เพื่อรักษาน้ำใจเพื่อน ข้าพเจ้าจำเป็นต้องพูดโกหกเพื่อนบ่อย ๆ
17. ก่อนออกจากบ้านไปไหน ๆ กับเพื่อน ข้าพเจ้าเน้นความเรียบร้อยสวยงาม
ของการแต่งตัวมาก
18. เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าหลายคน แต่งตัวขอมซ่อ ดูไม่มีสง่าราศรี
19. ข้าพเจ้ามักชอบอยู่ให้เพื่อน ๆ มีแฟน
20. ถ้าให้ข้าพเจ้าเป็นครู ข้าพเจ้าอยากเป็นผู้บริหารมากกว่าที่จะเป็นครูสอนธรรมดา

21. ผู้ปกครองให้เงินข้าพเจ้าน้อย มักต้องขอเพิ่มเสมอ
22. ข้าพเจ้าภูมิใจในคุณของข้าพเจ้า
23. ข้าพเจ้าชอบใส่เครื่องประดับ
24. การเลือกคู่ครองนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าฐานะทางบ้านก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ
25. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ให้ความเกรงใจข้าพเจ้า
26. ถ้ามีเงินซื้อรถ ระหว่างรถเก๋งกับรถปิคอัพ ข้าพเจ้าเลือกซื้อรถเก๋ง
27. เวลาเดินทางไปไหนมาไหน ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณมักช้าเรื่องมองข้าพเจ้า
28. ข้าพเจ้าจัดห้องนอนของข้าพเจ้าให้เรียบร้อยสวยงามเสมอ
29. ข้าพเจ้าเชื่อว่า วัยรุ่นมีปัญหาทางเพศกันทุกคน
30. ถ้าเพื่อนทะเลาะกัน ข้าพเจ้ามักเป็นคนไกลเกลี่ยเสมอ
31. ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนรวยย่อมมีความสุขมากกว่าคนจน
32. ทุกครั้งที่กลับจากโรงเรียน ข้าพเจ้าจะรู้สึกเพลียจนไม่อยากทำงาน
33. ข้าพเจ้าคิดว่า การหยิบยืมเงินเพื่อน จะทำให้เพื่อนรักคุณเราได้
34. เวลาจับกลุ่มคุยกัน กลุ่มของข้าพเจ้ามักจะนัดหาเพศตรงข้ามเสมอ
35. ถ้าข้าพเจ้าเก็บเงินได้ 500 บาทโดยไม่มีใครเห็นและตลอดวันนั้นไม่มีใครประกาศว่าเงินหาย ข้าพเจ้าจะไม่บอกใคร
36. ข้าพเจ้ารู้ว่า มีเพื่อนบางคนอิจฉาข้าพเจ้าอยู่เสมอ
37. ข้าพเจ้าให้ความสนิทสนมเฉพาะเพื่อนที่มีฐานะเสมอกันเป็นส่วนใหญ่
38. ไม่ว่าจะยืน เดิน หรือนั่ง ข้าพเจ้าจะพยายามปรับปรุงบุคลิกตัวเองเสมอ
39. ถ้าจะซื้อเสื้อยัดไส้สักตัวหนึ่ง ข้าพเจ้าคิดว่าซื้อยี่ห้อดี ๆ ดีกว่าที่จะซื้อราคาถูก ๆ
40. ถ้ารู้ว่าเพื่อนคนไหนบอขาย ข้าพเจ้ามักแกล้งชมเขาเสมอ

ตอนที่ 2 โศภจวิต

1. ใครทำให้เจ็บใจ ข้าพเจ้าจะต้องแก้แค้นให้ได้จึงจะหาย
2. ข้าพเจ้าเห็นว่า อาจารย์หลายท่านมักจะใช้อารมณ์กับนักเรียนเสมอ
3. เวลาข้าพเจ้ารู้สึกโกรธ หรือโมโหใจ มักมีอันเสมอ
4. ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิทที่อายุมากกว่าข้าพเจ้าอยู่หลายคน
5. เวลาทำอะไร หรือได้รับอะไร ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นกัน ๆ มักโชคดีกว่าข้าพเจ้าเสมอ
6. ข้าพเจ้าไม่ชอบให้ใครยืมของของข้าพเจ้าบ่อย ๆ
7. คนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า ส่วนมากมักช่วยเพราะหวังผลตอบแทน
8. ข้าพเจ้าแน่ใจว่า ก่อนนี้ข้าพเจ้าสามารถเป็นครูสอนชั้นม.ต้นในบางวิชาได้
9. ในการแข่งขันกีฬา ฝ่ายข้าพเจ้ามักจะถูกโกงเสมอ
10. เวลาจัดห้อง ข้าพเจ้าจะต้องจองที่ ๆ สำหรับตัวเองและเพื่อนสนิทเสมอ
11. เวลาเดินไปไหนกับกลุ่มเพื่อน ๆ ข้าพเจ้ามักผลัดเดินเร็วจนเพื่อนำหน้าเสมอ
12. ข้าพเจ้ามักถูกหว่านว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่า อาจารย์ผู้ชายส่วนใหญ่ มักให้ความสนิทสนมกับนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย
14. ถ้าอาจารย์ชมเพื่อนว่าขยันเรียนต่อหน้าข้าพเจ้า แสดงว่าอาจารย์ตำหนิข้าพเจ้าทางอ้อมด้วย
15. ข้าพเจ้าชอบใส่เสื้อผาเก่า ๆ มากกว่าของใหม่ ๆ
16. คนที่มีความสามารถพอ ๆ กัน ถึงแม้จะอายุมากกว่าข้าพเจ้าก็ถือว่าเป็นเพื่อน
17. ข้าพเจ้าเห็นว่า คนที่อาจารย์รักส่วนมากเป็นพวกประจบสอหลอ
18. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อเพื่อนที่ชอบถามการบ้าน
19. เพื่อน ๆ มักชอบขู่โทสะข้าพเจ้าอยู่เสมอ
20. วันไหนที่ข้าพเจ้าโกรธ อารมณ์จะขุ่นมัวทั้งวัน

21. บอยครั้งที่ข้าพเจาคิดว่า ข้าพเจ้าต้องลำบากเพราะหอแม่มากจน
22. ถ้าข้าพเจ้าร้องเพลง คิดว่าจะร้องได้ก็ความโกร่งดัง ๆ บางคน
23. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวคนที่เรียนเก่ง ส่วนมากเป็นคนเห็นแก่ตัว
24. ถ้าข้าพเจ้าเป็นนักกีฬาของโรงเรียนแล้วต้องซื้อชุดใส่เอง ข้าพเจ้าจะลาออกจากทีม
25. สมัย ม.คน เวลาซัดใจ ข้าพเจ้ามักกระแทกเท้าหรือทำลายข้าวของเสมอ
26. มีบางวิชา ที่ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเอาเองดีกว่านั่งฟังอาจารย์สอน
27. ข้าพเจ้าเชื่อว่า อาจารย์บางคนสมัยเด็กเรียนอ่อนกว่าข้าพเจ้า
28. ข้าพเจ้ามักถูกเพื่อนเอาเปรียบอยู่เสมอ
29. ข้าพเจาคิดว่า การทำความสะอาดห้องเรียนควรเป็นหน้าที่ของภารโรงมากกว่าที่จะให้นักเรียนทำ
30. ข้าพเจ้าเกลียดเพื่อนในห้องบางคน
31. เวลาทะเลาะกับเพื่อน ถึงแม้จะคืนดีกันแล้วข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกโกรธในเรื่องนั้นอยู่
32. ข้าพเจาคิดว่า คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นเป็นเพราะโชคช่วยมากกว่าจริง
33. ถ้ารู้ว่าอาจารย์ออกข้อสอบตรงไหน ข้าพเจ้าจะบอกเฉพาะเพื่อนที่สนิท
34. ข้าพเจ้าอยากให้ถึงวันสอบเร็ว ๆ จะได้อ่านให้เสร็จเรื่องไป
35. ถ้าข้าพเจ้าโกรธใครแล้วจะหาขโมยโกรธยาก
36. บอยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพ่อแม่มีอคติต่อข้าพเจ้า
37. เวลาคุณั่ง หรือละครโทรทัศน์ ข้าพเจ้าก็ดูบ่อย ๆ ว่าถ้าให้ข้าพเจ้าแสดง ข้าพเจ้าจะแสดงได้ก็กว่า
38. ข้าพเจ้าไม่ชอบตีวิวาห์กับเพื่อน ๆ
39. เวลาโกรธกัน เพื่อนมักต้องเป็นฝ่ายขอข้าพเจ้ากอนเสมอ
40. เวลาถูกฟ้า บอยครั้งที่ข้าพเจาคิดว่า ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้เล่นคงได้มีเรื่องแฉ

ตอนที่ 3 โศกนาฏิก

1. ข้าพเจ้าเชื่อว่าสามารถเชือกคอกไก่ได้ โดยคิดเสียว่าช่วยไก่กันไปเกิดใหม่
2. ข้าพเจ้ามักเกินสละคอกอนหินเป็นประจำ
3. ข้าพเจ้าคิดว่า หนังสือพิมพ์สมัยนั้นไปก็เสียเวลาโดยใช่เหตุ
4. ข้าพเจ้ามักต้องถามเพื่อนในวิชาที่เรียนอยู่เสมอ
5. ถ้าข้าพเจ้าชอบนักร้องคนไหน จะรู้สึกว่าการที่เขาร้องฟังเพราะทุกเพลง
6. พระสมันข้าพเจ้าไม่ค่อยนับถือ
7. อะไรที่ห้ามทำ ข้าพเจ้ามักอยากลองทำเพราะต้องการรู้
8. อาจารย์มักให้การบ้านมากจนข้าพเจ้าเบื่อหน่าย
9. ข้าพเจ้าส่งงานช้ากว่ากำหนดเป็นประจำ
10. ข้าพเจ้าเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องหลายวิชา
11. ในช่วงเวลาว่าง ข้าพเจ้ามักเผลอคุยกันเสียงดังเสมอ ๆ
12. ข้าพเจ้ามักเขียนหนังสือผิดหรือตก ๆ หล่น ๆ เป็นประจำ
13. ข้าพเจ้ามีความเห็นขัดแย้งกับอาจารย์เสมอ
14. ข้าพเจ้าคิดว่า การใช้คำพูด กู-มึง กับเพื่อนเหมาะสมกว่าใช้คำว่า ผม-คุณ หรือ เรา-เธอ
15. ในช่วงเวลาว่าง ข้าพเจ้ามักนั่งวงนอนทุกวัน
16. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าลืมเอาสมุดหรือหนังสือมาโรงเรียน
17. ข้าพเจ้าเบื่ออาจารย์หมกคั่งคำถามเวลาสอน
18. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้ว่าทำผิด แต่ข้าพเจ้าก็ทำเพราะอยากทำ
19. เวลาเรียนวิชายาก ๆ ข้าพเจ้ามักจะง่วงนอน
20. ข้าพเจ้าจะเชื่อสิ่งใดจะต้องเห็นด้วยตาตัวเองเท่านั้นจึงจะเชื่อ

21. ข้าพเจ้าไม่เคยเบื่อที่จะเรียนหนังสือเลย ะ
22. ข้าพเจ้ารักคณิตศาสตร์ ะ
23. เมื่อเทอมที่แล้ว ข้าพเจ้าต้องสอบซ่อมหลายวิชา
24. ข้าพเจ้าทำอะไร มักชอบทำให้อีกคนอื่นเสียใจ
25. ข้าพเจ้าพูด กู-มึง กับเพื่อนจนชิน
26. ข้าพเจ้าทำข้อสอบด้วยความตั้งใจแทบทุกครั้ง
27. ข้าพเจ้ามักลอกการบ้านเพื่อน ะ ทว่าข้าพเจ้าทำจริง ะ ก็ทำได้
28. ข้าพเจ้าเห็นว่าคนที่มักเสียเปรียบคนอื่นอยู่เสมอ
29. ข้าพเจ้ามักผลัดสอบสาขาน้อย ะ
30. เมื่อใกล้ถึงการบ้าน ข้าพเจ้ามักผลัดกับตัวเองเสมอว่าเดี๋ยวค่อยทำ
31. เวลาข้อสอบไปแล้ว ข้าพเจ้ามักกลับมาเสียคะแนนเสมอ ะ
32. เพื่อน ะ ส่วนใหญ่เรียนได้เกรดดีกว่าข้าพเจ้า
33. ข้าพเจ้าคิดว่า การตั้งความหวังในอนาคตไว้ ยังทำให้เรามีความทุกข์มากขึ้น
34. ก่อนออกจากบ้านมาโรงเรียน ข้าพเจ้ามักรู้สึกลัวว่าตัวเองจะลืมอะไรสักอย่างอยู่เสมอ
35. ข้าพเจ้ามักถูกเพื่อน ะ หลอกว่าอยู่เสมอ
36. การทำอะไรก็แล้วแต่ จะเป็นยาปหรือยาพิษ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเพราะเราคิดไปเองมากกว่า
37. ข้าพเจ้าเป็นคนเปลี่ยนความตั้งใจยาก เวลาจะทำอะไรก็ไรหามข้าพเจ้ามักไม่ทำ
38. ข้าพเจ้าเป็นคนพูดจาโผงผาง เสียงดังโง้งซัด
39. นาน ะ ข้าพเจ้าถึงจะเข้าใจข้อสงสัยสักครั้ง
40. ขอยกครั้งที่ข้าพเจ้าส่งรายงานหรือการบ้านไปแล้ว กลับมานึกไม่แน่ใจว่าข้าพเจ้าลืมขีดเส้นหรือลืมอะไรหรือเปล่า

ตอนที่ 4 ศักราชวิภา

1. ข้าพเจ้านึกว่า เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน พัฒนาโรงเรียน
2. ข้าพเจ้าชอบฟัง หรือชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับ เรื่องแปลกพิสดารและอภินิหารต่าง ๆ
3. ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนอยากทำความดีทั้งนั้น
4. ข้าพเจ้าอยากฝึกนั่งสมาธิ
5. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือค่อนข้างดี
6. ข้าพเจ้าต้องการความสุขทางใจมากกว่าเกียรติยศเงินทอง
7. ข้าพเจ้าช่วยเหลืองานโรงเรียน หรืองานส่วนรวมอื่น ๆ ด้วยความเต็มใจทุกครั้ง
8. เมื่อไหว้พระหรือทำบุญ ข้าพเจ้าจะอธิษฐานในใจทุกครั้ง
9. เวลาอาจารย์อบรมสั่งสอน ข้าพเจ้าตั้งใจฟังทุกครั้ง
10. อยู่ในหมู่เพื่อน ข้าพเจ้าชอบฟังมากกว่าพูด
11. มีปัญหาอะไร ข้าพเจ้ามักจะปรึกษาพ่อแม่เสมอ
12. คนที่คิดว่ากล่าวหาข้าพเจ้า แสดงว่าเขารักข้าพเจ้า
13. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรามีความจริงใจต่อใคร เขาก็จะมีความจริงใจต่อเรา
14. ถ้าโรงเรียนเปิดกิจกรรมทางศาสนา ข้าพเจ้าจะสมัครเข้าร่วมกิจกรรม
15. ข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนบ่อย ๆ
16. ข้าพเจ้าทำรายงาน หรืองานอื่น ๆ ด้วยความใจเย็นเสมอ
17. ใฝ่ชีวิตหรืออยู่ในสังคมชั้นสูง ข้าพเจ้าคงมีความสุขมากกว่าความสุข
18. ข้าพเจ้าเชื่อว่า จิตที่ฝึกดีแล้วสามารถล่วงรู้อนาคตหรืออดีตได้
19. ใครใดจะแค้นข้าพเจ้าจะรู้สึกดีใจไปกับเขาด้วย
20. วันไหนเป็นเวรทำความสะอาดห้อง ข้าพเจ้าต้องรับมาโรงเรียนแต่เช้าเสมอ

21. โรงเรียนของข้าพเจ้ามีบรรยากาศที่น่าเรียน
22. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพสุจริตทุกอาชีพมีเกียรติ ข้าพเจ้าสามารถทำได้ทุกอาชีพ
23. ชีวิตของข้าพเจ้ามีความสุขมากกว่าความทุกข์
24. เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าเป็นคนที่น่ารัก
25. ข้าพเจ้ามักระบายความในใจกับเพื่อนสนิทเสมอ
26. ข้าพเจ้าอธิบายความหมายของวันสำคัญทางศาสนาได้
27. ข้าพเจ้ามีความสุขกับการมาโรงเรียน
28. ข้าพเจ้าไม่ชอบคิดเรื่องของอดีต
29. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ข้าพเจ้าสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้
30. มีเวลาวางข้าพเจ้าจะช่วยเพื่อนทำงานเสมอ
31. ครอบครัวของข้าพเจ้า เป็นครอบครัวที่อบอุ่น
32. ข้าพเจ้าเรียนหนังสือด้วยความสบายใจ
33. ถึงแม้จะแพ้ ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกเสียใจ
34. ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าชมใคร จะชมจากใจจริง
35. ข้าพเจ้าให้เงินช่วยเหลือทุกครั้งที่มีโอกาส
36. จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าเชื่อเรื่องดวงชะตาของคนเรา
37. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่รักข้าพเจ้า
38. ข้าพเจ้าฟังเพลงได้ทุกประเภท
39. ข้าพเจ้าเชื่อว่านรกสวรรค์มีจริง
40. ใครคิดร้ายต่อข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ไม่อภัยเขาได้

ตอนที่ 5 จิตตวิเวก

1. ข้าพเจ้าคิดว่า อาจารย์บางท่านเกลียดข้าพเจ้า
2. ข้าพเจ้าชอบไม่ถูกว่าชอบสื่ออะไรมากที่สุด
3. ข้าพเจ้าไม่มีงานอดิเรกอะไรที่ชอบทำมากที่สุด
4. ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าตนเองอยากประกอบอาชีพอะไรมากที่สุด
5. ถ้าอาจารย์นั่งอยู่ที่โต๊ะ ข้าพเจ้ามักไม่กล้าเข้าไปส่งงาน
6. ข้าพเจ้ามักรู้สึกว่าคุณภาพไม่คอยดีอยู่เสมอ
7. เห็นเพื่อน ๆ แต่งตัวแปลก ๆ ข้าพเจ้ามักอยากลองแต่งดูบ้าง
8. เวลาจะนอน ข้าพเจ้ามักชอบครุ่นคิดถึงสิ่งนั้นสิ่งนี้ ทำให้นอนหลับยาก
9. ข้าพเจ้าเกรงว่า เมื่อจบ ม.6 แล้วจะไม่ใคร่เรียนต่อ
10. ข้าพเจ้าไม่กล้าไปกรุงเทพฯ ๑ คนเดียว
11. เวลาคุณนั่งหรืออ่านนิยาย ข้าพเจ้ามักนึกเทียบกับชีวิตตนเองเสมอ
12. ข้าพเจ้าตื่นเต้นง่าย
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ หลายคนรังเกียจข้าพเจ้า
14. ข้าพเจ้าพบเสมอว่า เวลาเจอสายตาเพื่อน เขามักจะเหมินมองไปทางอื่น
15. เวลาไหนที่เสียงในหูเพื่อน ข้าพเจ้ามักงัดออกเสียงเพราะเขาอย่างไรก็ได้
16. ข้าพเจ้ามีการบ้านค้างมากเสมอ
17. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าอยากเป็นอย่างคนอื่นคนหนึ่ง
18. เวลาทำอะไรหรือเล่นอะไรข้าพเจ้ามักทำไม่ไถนนานเพราะเป็นคนเบื่อง่าย
19. ข้าพเจ้ารู้ว่าเพื่อนหลายคนถูกข้าพเจ้า
20. เสื้อผ้าทุกชุดที่สวมอยู่ ข้าพเจ้าชอบใส่พอ ๆ กัน

21. ข้าพเจ้ามักทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จตามที่คิดตั้งใจไว้
22. ข้าพเจ้าอยากให้วันเวลาผ่านไปเร็วๆ เพื่อจะไ้รู้ว่อนาคตข้างหน้าเป็นอย่างไร
23. ข้าพเจ้ามีเรื่องต้องวุ่นวายใจแทบทุกวัน
24. ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ูปร่างหน้าตาของข้าพเจ้ามีปมคอย
25. ข้าพเจ้ามักหอดอยกับอุปสรรคของชีวิตบ่อย ๆ
26. ข้าพเจ้าเคยคิดบ่อย ๆ ว่ ถ้ามีค่าตัวพิเศษข้าพเจ้าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้
27. ชีวิตของข้าพเจ้ามีความทุกข์มากกว่าความสุข
28. ในช่วงโง่งว้าง ข้าพเจ้ามักชอบเดินไปโน่นมานี่เสมอ
29. ข้าพเจ้ารู้สึกประหลาดเสมอเวลาพบกับอาจารย์
30. เวลาจะไปไหนหรือจะทำอะไร ข้าพเจ้าเปลี่ยนใจกะทันหันบ่อย ๆ
31. ข้าพเจ้าชอบไ้คิดะเนนน้อยกว่าหวังไว้เสมอ
32. เวลาต้องตัดสินใจ ข้าพเจ้ามักต้องถามความเห็นจากคนอื่นก่อนเพื่อความแน่ใจ
33. ข้าพเจ้าไม่ค่อยมีสมาธิเวลาคุณั่งหรือทำงาน
34. เมื่อออกพูดบนาน ข้าพเจ้าจะรู้สึกมือสั่นหรือเสียงสั่นแทบทุกครั้ง
35. ข้าพเจ้ามักจะคิดใจอะไรไ้ประเดี๋ยวดีเดียว
36. ข้าพเจ้ามักทำอะไรโดยไม่คอยมันใจเสมอ
37. เมื่อถูกอาจารย์ถาม ข้าพเจ้าจะรู้สึกว่ หัวใจเต้นแรงผิดปกติแทบทุกครั้ง
38. เวลารู้สึกคันคัน ข้าพเจ้าจะมีเหงื่อออกมาก
39. เวลาซื้ออาหาร ข้าพเจ้ามักลังเลใจเสมอว่ จะกินอะไรดี
40. ข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับหางบนเสมอ

ตอนที่ 6 พฤศจิกายน

1. เวลาอาจารย์เดินผ่าน ถึงแม่ไม่ใช่อาจารย์สอนข้าพเจ้าก็ทำความเคารพทุกครั้ง
2. ข้าพเจ้าเคยเตือนเพื่อนให้ตั้งใจเรียนบ่อย ๆ
3. ส่วนมากข้าพเจ้าเตรียมตัวพร้อมในการสอบแต่ละครั้ง
4. ข้าพเจ้าไม่คบกับพวกเกเร
5. เพื่อนไม่ค่อยกลาชวนข้าพเจ้าไปเที่ยว
6. ช่วงใกล้สอบ ข้าพเจ้าจัดการวางหนังสือเล่ม
7. ข้าพเจ้ามักต้องคำนึงถึงความปลอดภัยไว้ก่อนทุกครั้งทั้งนั่งรถหรือข้ามถนน
8. อาจารย์มักไว้วางใจมอบหมายงานให้ข้าพเจ้าช่วยทำเสมอ
9. กลุ่มของข้าพเจ้ามักคุยกันเรื่องเรียนตบ่อย ๆ
10. ข้าพเจ้าส่งการบ้านทันตามกำหนด เวลาทุกครั้ง
11. ก่อนจะทำอะไรข้าพเจ้ามักจะต้องวางแผนไว้ในใจก่อนเสมอ
12. ข้าพเจ้าไม่เคยคิดทอดทิ้งในการเรียน
13. การโรงเรียนถือเสมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ของข้าพเจ้า
14. ข้าพเจ้าสำรวจเครื่องเขียนแบบเรียนก่อนออกจากบ้านมาโรงเรียนทุกครั้ง
15. ข้าพเจ้าชอบทำงานที่ท้าทายความสามารถ
16. ข้าพเจ้าไม่ชอบคำใครคอยคำหยามคาย
17. เวลาซื้ออาหาร ข้าพเจ้ามักคำนึงถึงความสะอาดก่อนเสมอ
18. ก่อนนอน ข้าพเจ้าจะจัดการวางเรียนของวันรุ่งขึ้นไว้ก่อนเสมอ
19. ข้าพเจ้าไปเยี่ยมญาติพี่น้องบ่อย
20. ข้าพเจ้ากับเพื่อน ๆ มักจับกลุ่มทิววิสากันเสมอ

21. วิชาไหนที่ข้าพเจ้ายิ่งอยากเรียน

22. ให้อินอาหารประเภทเลาบ สมคำ ข้าพเจ้ามีกล้วยทองเสียว
23. กอนทำอะไร ข้าพเจ้ามีใครครองถึงผลโก ผลเสียวกอนเสมอ
24. ข้าพเจ้ามีกลองห้าโหลปัญหาในแก้งสี่คู่มือหรือข้อสอบเก่า ๆ เสมอ
25. ข้าพเจ้าเกลียดการพนันทุกชนิด
26. ข้าพเจ้ามีชอบซื้ออาหารแต่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายเท่านั้น
27. ข้าพเจ้ามีทำการบ้านหรือคู่มือส่งจนดึกดื่น
28. ถ้าเห็นเพื่อนทำผิด ข้าพเจ้าจะเตือนเพื่อนเสมอ
29. ข้าพเจ้ายิ่งเก็บเงินไปที่จะมีแฟน
30. ข้าพเจ้าเห็นว่า วิชาต่าง ๆ น่าเรียนทุกวิชา
31. ข้าพเจ้าจำคนใดคนหนึ่งที่เคยเห็นเพียงครั้งเดียว
32. ข้าพเจ้าอยากเรียนกวดวิชาในวันหยุด
33. นาน ๆ ข้าพเจ้าถึงจะไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ สักครั้ง
34. เรียนจบแล้ว ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะกลับมาเยี่ยมโรงเรียน
35. เพื่อนที่ข้าพเจ้ารักมากที่สุดคนหนึ่ง เขาย้ายเรียน
36. ข้าพเจ้าเกลียดคนดื่มเหล้าสูบบุหรี่
37. ข้าพเจ้าอธิบายข้อสงสัยในวิชาต่าง ๆ ให้เพื่อนฟังเสมอ
38. ถ้าโรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวัน ข้าพเจ้าจะซื้อของโรงเรียน
39. เวลาว่างหรือทำงาน ข้าพเจ้ามีสมาธิดี
40. ข้าพเจ้าชอบติดตามข่าวการเมือง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายทิมจ สิงห์โต

เกิดวันที่ 2 เดือน มิถุนายน พุทธศักราช 2498

สถานที่เกิด อำเภอมะนัง จังหวัดนครปฐม

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 10 ตำบลโพรงมะเดื่อ

อำเภอมะนัง จังหวัดนครปฐม 73100

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 2

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน

จังหวัดนครปฐม 73140 โทร. 034-351264

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย

พ.ศ. 2520 กศ.บ. (วิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

พ.ศ. 2532 กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร